

INTERNATIONAL
A E G E A N
SYMPOSIUM

On Social Sciences & Humanities-IV

September 11-12, 2021 / Izmir, Turkey

Proceedings Book

Editor

Dr. Mehmet Emin KALGI

ISBN: 978-625-7720-57-1

ISPEC Publishing House

INTERNATIONAL AEGEAN SYMPOSIUM
ON SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES-IV
September 11-12, 2021 / Izmir, Turkey

PROCEEDINGS BOOK

EDITOR

Dr. Mehmet Emin KALGI

All rights of this book belong to ISPEC Publishing House

Authors are responsible both ethically and juridically

ISPEC Publications - 2021©

Issued: 17.09.2021

ISBN: 978-625-7720-57-1

SYMPOSIUM ID

CONGRESS TITLE

- **INTERNATIONAL AEGEAN SYMPOSIUM**
- **On Social Sciences & Humanities**

DATE AND PLACE

- September 11-12, 2021 / Izmir, Turkey

ORGANIZATION

- IKSAD- INSTITUTE OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND SOCIAL RESEARCHES
- ATLAS INTERNATIONAL JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES
ISSN - 2616 - 936X

HEAD OF ORGANIZING COMMITTEE

- Prof. Dr. Natalia LATIGINA

COORDINATOR

- Dr. Mehmet Emin KALGI

- **Double blinded evaluation process*

SCIENTIFIC COMMITTEE BOARD

Dr. Mehmet Emin KALGI

Çukurova Üniversitesi

Ahmed Şerif FAKHEER

Beyrut Üniversitesi

Orhun Burak SÖZEN

Gaziantep Üniversitesi

Dr. Ayşe ERKMEN

Gaziantep Üniversitesi

Dr. Güray ALPAR

Türk Ordusu

Dr. Ökkeş KESİCİ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Ludmila MEDVEDEVANYA

Rusya Bilimler Akademisi

Dr. Çolpon TOKTOSUNOVA

Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Dr. Muhammad Shoaib Khan Pathan

Şah Abdul Latif Üniversitesi

Dr. Həcər HÜSEYNOVA

ASPU

Dr. Fasogbon Beatrice Mofoluwaso

Federal Endüstriyel Araştırma Enstitüsü

Dr. Aygün MEHERREMOVA

Bakü Devlet Üniversitesi

Dr. Gülşen MEHERREMOVA

Azerbaycan Diller Üniversitesi

Dr. Ali Korkut ULUDAĞ

Atatürk Üniversitesi

Dr. Ömür Munzur

Başkent Üniversitesi

Dr. Nalan BÜKER

Işık Üniversitesi

Dr. D. Volkan KARABOĞA

Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Faruk Dündar

Glasgow Üniversitesi

Dr. Fatih Volkan AYYILDIZ

Ardahan Üniversitesi

Dr. Tutku UNKARACALAR

Kırklareli Üniversitesi

INTERNATIONAL AEGEAN SYMPOSIUMS
Social Sciences & Humanities-IV
September 11-12, 2021
IZMIR, TURKEY

CONFERENCE PROGRAM

Online (with ZOOM Conference)

MEETING ID: 827 5269 1775

PASSWORD: 030303

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- ◆ Make sure your computer has a microphone and is working.
 - ◆ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
 - ◆ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
 - ◆ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.
-
-

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- ❖ Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildirimler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- ❖ Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- ❖ Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- ❖ Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- ❖ Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- ❖ Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- ❖ Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- ❖ Moderatör - oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- ◆ Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
 - ◆ Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
 - ◆ Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
 - ◆ Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
 - ◆ Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır
-
-

Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number:

exp. Hall-1, Name SURNAME

DATE: 11.09.2021
ANKARA TIME: 10⁰⁰-12³⁰
HALL – 4, SESSION – 1

Head of the Session: Assoc. Prof. Dr. Pınar GÜLTEKİN

Authors	University	Title
Dilay KOCOĞULLARI	<i>Maltepe Üniversitesi</i>	EVALUATION OF THE SUBJECT OF WOMEN IN ART THROUGH THE POSSIBILITIES OF NEW MEDIA
Dr. Yaşar Selman GÜLTEKİN Assoc. Prof. Dr. Pınar GÜLTEKİN	<i>Düzce University</i>	EVALUATION OF THE 19th CENTURY CAUCASIAN MIGRATION EFFECTS IN THE CONTEXT OF "CULTURAL IDENTITY": THE EXAMPLE OF KÖPRÜBAŞI ÖMER EFENDİ VILLAGE
Veis Volkan GİRTİ Assoc. Prof. Dr. Pınar GÜLTEKİN Dr. Yaşar Selman GÜLTEKİN Assoc. Prof. Dr. Özgür YERLİ	<i>Düzce University</i>	ASSESSMENT OF "ECOTOURISM AND RECREATION ACTIVITIES" AS A PHYSICAL ACTIVITY BEHAVIOURS OF BANK EMPLOYEES
Dr. Feride İmrana ALTUN	<i>Bandırma Onyeddi Eylül University</i>	EXAMPLES OF BYZANTINE CROSSES FROM THE TUNAY DEMRAN COLLECTION
Assist. Prof. Dr. Zafer BAŞKAYA Ebru KAZAN	<i>Bilecik Şeyh Edebali University</i>	A LIVE TREE MUSEUM IN TURKEY: KARACA ARBORETUM EXAMPLE

DATE: 11.09.2021
ANKARA TIME: 13⁰⁰-15³⁰
HALL – 3, SESSION – 2

Head of the Session: Assoc. Prof. Dr. F. Oben ÜRÜ

Authors	University	Title
Dr. Froilan D. Mobo	<i>Philippine Merchant Marine Academy</i>	THE JOINT COLLABORATIONS BETWEEN THE INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS MOVEMENT (IHRM) PHILIPPINES AND IGNITING YOUNG MINDS (IDYM) PHILIPPINES, PACHYDERM TALES INDIA IN ATTAINING ITS SUSTAINABILITY, DEVELOPMENT AND GOALS
Assoc. Prof. Dr. Aslı EGE	<i>Marmara University</i>	CENTRAL ASIAN AND CAUCASIAN DIMENSIONS OF TURKEY'S DE-EUROPEANIZATION
Assoc. Prof. Dr. Aslı EGE	<i>Marmara University</i>	SECURITIZATION AND TURKISH DEMOCRACY BETWEEN THE "SECURE" AND "INSECURE"
Ekrem BENZER	<i>Dicle University</i>	THE JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT AND SOME FUNDAMENTAL PRINCIPLES GOVERNING THE JURISDICTIONS OF THIS COURT
Dr. Mehmet Emin KALGI	<i>Çukurova University</i>	RELIGIOSITY AND MORALITY IN UNDERGRADUATE STUDENTS
Dr. Nigar Neşe KEMİKSİZ	<i>Anka Institute</i>	HEZBOLLAH- ISRAEL TENSION
Dr. Ahmet SAPMAZ	---	A CONCEPT OF INCREASING IMPORTANCE IN INTERNATIONAL SECURITY: ANTI ACCESS / AREA DENIAL (A2/AD) DOCTRINE: THE CASE OF RUSSIA
Assoc. Prof. Dr. F. Oben ÜRÜ Assoc. Prof. Dr. Ebru GÖZÜKARA Ali Anıl ÜNSAL	<i>Arel University</i>	THE ROLE OF DIGITAL LEADERSHIP IN THE DIGITAL TRANSFORMATION PROCESS
Simgenur ÖNAL	<i>Bülent Ecevit University</i>	IMPACT OF DEFENCE EXPENDITURES AND INFLATION ON ECONOMIC GROWTH IN TURKEY: 1961-2020 ARDL BOUNDS TESTING APPROACH
Ömer BAYKAL	<i>Bartın University</i>	TURKISH NATIONALISM IN THE DUALISM OF POLITICAL NATIONALISM AND CULTURAL NATIONALISM
Lect. Talha TURHAN	<i>Erciyes University</i>	TODAY'S CONSUMPTION SOCIETY CONSUMPTION HABITS BUILT: CONSUMING ETHICALLY

DATE: 11.09.2021
ANKARA TIME: 13⁰⁰-15³⁰
HALL – 4, SESSION – 2

Head of the Session: Assoc. Prof. Dr. Ebru GÖZÜKARA

Authors	University	Title
Mehtap AKAY	<i>Çanakkale 18 Mart University</i>	ONLINE CAREER LADDERS
Emel AKDERE Dr. Yakup YILMAZ	<i>On Dokuz Mayıs University On Dokuz Mayıs University</i>	COMPARISON OF THE CONCEPTIONS OF HATE AND WOMEN (MAIN) IN TURKISH CULTURAL HISTORY
Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM	<i>Mersin University</i>	ENGLISH TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS THE INCLUSION OF LGBTQ REPRESENTATIONS IN THE NETFLIX PLATFORM
Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM	<i>Mersin University</i>	THE DISPERSION OF THE REVISED BLOOM'S TAXONOMY IN A LOCALLY WRITTEN EFL TEXTBOOK
Zhanargul Pangaliyeva	<i>Bursa Uludağ University</i>	ACCESSIBILITY PROBLEMS OF THE DISABLED IN KAZAKHSTAN
Assist. Prof. Dr. Sadiye KAYAARSLAN	<i>Kırkkale University</i>	THE NEEDS OF YOUNG FAMILY MEMBERS TAKING CARE OF OLD AND DISABLED PEOPLE
Dr. Fatma TEZCAN	<i>Muğla Sıtkı Koçman University</i>	AN EVALUATION OF ADULT'S PARTICIPATION IN FORMAL AND NON-FORMAL EDUCATION ACCORDING TO OECD DATA
Dr. Pham Duc Thuan Vo Ngoc Hien	<i>Can Tho University Vietnam Education Publishing House</i>	POLICY OF GOVERNOR - GENERAL OF INDOCHINA PAUL DOUMER IN VIETNAM (1897 - 1902): ACHIEVEMENTS AND LIMITATIONS
Prof. Majlinda Peza- Perriu Dr. Florenca Stafa	<i>University: "Aleksandër Xhuvani" University: "Aleksandër Xhuvani"</i>	ATTITUDE OF BULGARIAN DIPLOMACY TOWARDS THE NEW ALBANIAN STATE (DURING 1912-1913)

Zoom Meeting - Hall-4

You are viewing H-4 Dilay Kocogullari's screen

H-4 observer

Recording...

Remaining : 09:56:44

SANAT, ÖRGÜ, İŞ BİRLİĞİ VE İLETİŞİMİN YENİ BOYUTU: YENİ MEDYA YOLUYLA KADIN DAYANIŞMASININ ŞİFASI "ÖRGÜ ANIT" PROJESİ ÖRNEĞİ

THE NEW DIMENSION OF ART, KNITTING, COLLABORATION AND COMMUNICATION: HEALING WOMEN'S SOLIDARITY THROUGH NEW MEDIA "KNITTING ANIT" PROJECT EXAMPLE

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions Leave Room

Aramak için buraya yazın

19°C TUR 10:01 11.09.2021

Zoom Meeting

H-4 observer

Recording...

Remaining : 09:29:09

Haç (σταυρός), İsa'nın çarmıha gerilişini sembolize etmektedir. İsa'nın çarmıha gerilmesi, ölüme karşı zaferi simgelemesinin yanında Hıristiyanlık ve imparatorlar için düşmanlara karşı kazanılan zaferin de sembolüdür.

The cross (σταυρός) symbolizes the crucifixion of Jesus. The crucifixion of Jesus is not only a symbol of victory over death, but also a symbol of victory over enemies for Christianity and emperors.

İsa'nın Çarmıha Gerilme Sahnesi Göreme Karanlık Kilise (Yenipınar ve Şahin 1998: Res. 77)
The Scene of the Crucifixion of Jesus, Göreme Dark Church (Yenipınar and Şahin 1998: Fig. 77)

Aramak için buraya yazın

19°C TUR 10:29 11.09.2021

Zoom Meeting

Recording...

Remaining : 09:28:09

H-4-Zafer BAŞKAYA

Aramak için buraya yazın

19°C TUR 10:30 11.09.2021

Zoom Meeting

Recording...

Remaining : 09:23:52

H-4 observer

H4-Mehtap AKAY

H4-Dr.Sadiye KAYAARSLAN

H4-Emel AKDERE

H4-Omer Gökhan ULUM

H4-4 - Pham Duc Thuan

H4-Moderator-Ebru Gozukara

Salon-4, Fatma TEZCAN

s2h4-Florenca Stafa

Aramak için buraya yazın

23°C

TUR

12:58

11.09.2021

Zoom Meeting

Recording...

Remaining : 09:22:41

H-4 observer

H4-Mehtap AKAY

H4-Moderator-Ebru Göz...

s2h4 Florenca St...

H4-Dr.Sadiye KAYAA...

H4-Emel AKDERE

Çevrimiçi Kariyer Basamakları

Not eklemek için tıklayın

Aramak için buraya yazın

23°C

TUR

12:59

11.09.2021

Zoom Meeting

Recording...

Remaining : 09:22:41

H-3 S-2, Assoc. Prof. Dr. F. Oben URU

h3-observer

H3 Nigar Neşe Kemiksiz

H-3, Ahmet SAPMAZ

H3 Simge Onal

H3- Ali ANIL ÜNSAL

H3- Dr. Froilan D. Mobo

H3-Asli Ege

INTERNATIONAL HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PHILIPPINES (IHRM-PHIL, INC.) 104458

Aramak için buraya yazın

23°C

TUR

12:59

11.09.2021

Recording... Remaining: 09:20:32

INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS MOVEMENT PHILIPPINES (IHRM-PHILS, INC)

INTRODUCTION

FROILAN D. MOBO
COUNTRY DIRECTOR
EMBASSY CHARGÉ D'AFFAIRES

RAT ALI
PRESIDENT

Recording... Remaining: 06:30:44

H3 Nigar Nege Kemiksiz

h3-observer

Talina TURHAN

H3 S-2, Assoc. Prof. Dr. F. Oben URU

H3- ALI ANIL UNSAL

H3- Ahmet SAPMAZ

H3 Simge Chal

H3ömer baykal

H3-Asli Ege

CONTENT

SYMPOSIUM ID	I
PROGRAM	II
PHOTO GALLERY	III
CONTENT	IV

Author	Title	No
Dilay KOCOĞULLARI	EVALUATION OF THE SUBJECT OF WOMEN IN ART THROUGH THE POSSIBILITIES OF NEW MEDIA	1
Yaşar Selman GÜLTEKİN Pınar GÜLTEKİN	EVALUATION OF THE 19th CENTURY CAUCASIAN MIGRATION EFFECTS IN THE CONTEXT OF “CULTURAL IDENTITY”: THE EXAMPLE OF KÖPRÜBAŞI ÖMER EFENDİ VILLAGE	3
Veis Volkan GİRTİ Pınar GÜLTEKİN Yaşar Selman GÜLTEKİN Özgür YERLİ	ASSESSMENT OF “ECOTOURISM AND RECREATION ACTIVITIES” AS A PHYSICAL ACTIVITY BEHAVIOURS OF BANK EMPLOYEES	5
Froilan D. Mobo	THE JOINT COLLABORATIONS BETWEEN THE INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS MOVEMENT (IHRM) PHILIPPINES AND IGNITING YOUNG MINDS (IDYM) PHILIPPINES, PACHYDERM TALES INDIA IN ATTAINING ITS SUSTAINABILITY, DEVELOPMENT AND GOALS	7
Mehmet Emin KALGI	RELIGIOSITY AND MORALITY IN UNDERGRADUATE STUDENTS	8
Nigar Neşe KEMİKSİZ	HEZBOLLAH- ISRAEL TENSION	9
F. Oben ÜRÜ Ebru GÖZÜKARA Ali Anıl ÜNSAL	THE ROLE OF DIGITAL LEADERSHIP IN THE DIGITAL TRANSFORMATION PROCESS	11
Simgenur ÖNAL	IMPACT OF DEFENCE EXPENDITURES AND INFLATION ON ECONOMIC GROWTH IN TURKEY: 1961-2020 ARDL BOUNDS TESTING APPROACH	14
Talha TURHAN	TODAY'S SOCIETY CONSUMPTION HABITS BUILT: CONSUMING ETHICALLY	16

Mehtap AKAY	ONLINE CAREER LADDERS	18
Emel AKDERE Yakup YILMAZ	COMPARISON OF THE CONCEPTIONS OF HATE AND WOMEN (MAIN) IN TURKISH CULTURAL HISTORY	20
Sadiye KAYAARSLAN	THE NEEDS OF YOUNG FAMILY MEMBERS TAKING CARE OF OLD AND DISABLED PEOPLE	22
Fatma TEZCAN	AN EVALUATION OF ADULT'S PARTICIPATION IN FORMAL AND NON-FORMAL EDUCATION ACCORDING TO OECD DATA	24
Majlinda Peza-Perriu Florenca Stafa	ATTITUDE OF BULGARIAN DIPLOMACY TOWARDS THE NEW ALBANIAN STATE (DURING 1912-1913)	16
Ekrem BENZER	THE JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT AND SOME FUNDAMENTAL PRINCIPLES GOVERNING THE JURISDICTIONS OF THIS COURT	33
Ömer Gökhan ULUM	ENGLISH TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS THE INCLUSION OF LGBTQ REPRESENTATIONS IN THE NETFLIX PLATFORM	43
Ömer Gökhan ULUM	THE DISPERSION OF THE REVISED BLOOM'S TAXONOMY IN A LOCALLY WRITTEN EFL TEXTBOOK	51
Ahmet SAPMAZ	A CONCEPT OF INCREASING IMPORTANCE IN INTERNATIONAL SECURITY: ANTI ACCESS / AREA DENIAL (A2/AD) DOCTRINE: THE CASE OF RUSSIA	60
Zhanargul Pangaliyeva	ACCESSIBILITY PROBLEMS OF THE DISABLED IN KAZAKHSTAN	72
Feride İmrana ALTUN	EXAMPLES OF BYZANTINE CROSSES FROM THE TUNAY DEMRAN COLLECTION	77
Pham Duc Thuan Vo Ngoc Hien	POLICY OF GOVERNOR – GENERAL OF INDOCHINA PAUL DOUMER IN VIETNAM (1897 – 1902): ACHIEVEMENTS AND LIMITATIONS	85
Ömer BAYKAL	TURKISH NATIONALISM IN THE DUALISM OF POLITICAL NATIONALISM AND CULTURAL NATIONALISM	93
Zafer BAŞKAYA Ebru KAZAN	A LIVE TREE MUSEUM IN TURKEY: KARACA ARBORETUM EXAMPLE	111

Aslı EGE	CENTRAL ASIAN AND CAUCASIAN DIMENSIONS OF TURKEY'S DE- EUROPEANIZATION	127
Aslı EGE	SECURITIZATION AND TURKISH DEMOCRACY BETWEEN THE "SECURE" AND "INSECURE"	132

**EVALUATION OF THE SUBJECT OF WOMEN IN ART THROUGH THE
POSSIBILITIES OF NEW MEDIA¹**

**SANATTA KADIN KONUSUNUN YENİ MEDYANIN OLANAKLARI ÜZERİNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ²**

Dilay KOCOGULLARI

Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design, Polonya (Doktora Öğrencisi)

Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Moda Tasarım Bölümü, Türkiye (Öğretim Görevlisi)

ORCID NO: 0000-0003-0044-0025

ÖZET

Kadın cinayetleri ile ilgili, kadınların yaşadığı zorluklara ve acılara ortak olmak adına tasarlanmış “Örgü Anıt” adlı proje; dünyanın her yerinde kadın cinayetlerinin var olduğunu ve kadınların acılarının, zorluklarının ortak olduğunu göstermek amacı ile üretilmiştir. Proje, kadın ölümlerinin sadece medyada gördüğümüz rakamlardan ibaret olmadığını anlatmanın başka bir yolu olarak tasarlanmış bir enstalasyondur. Keseleri toplu halde, fiziksel olarak gören izleyiciye, kadın ölümlerinin ne kadar ciddi bir boyutta olduğunu fark ettirmektedir.

Türkiye’den 70 kadın katılımcının beraber ördüğü 300 kese, kadınlar için günlük hayatta yaşadıkları psikolojik ve/ya da fizyolojik şiddeti paylaştıkları bir platform olmuştur. Keseler birbirine örgü şeritlerle bağlanmıştır. Bu şeritler, kadınların hikayelerinin başlangıcı aynı olmasa bile sonları aynı olan hikayelerin göstergesidir.

Projenin gelişim sürecinde, örgü ören katılımcılar örme eylemleri sırasında çekmiş oldukları görüntülerden video kolaj oluşturulmuş ve belgeleme niteliği taşıyan bu video serginin bir parçası halinde izleyiciyle buluşmuş ve sergide enstalasyonun bir parçası olarak sunulmuştur. Bunun yansıra, açılış gecesinde interaktif olarak, Türkiye’deki katılımcılarla Amerika’daki izleyicilerin dijital platformlar üzerinden buluşması sağlanmış ve kadın cinayetleri ile ilgili bir paylaşım alanı oluşturulmuştur. Ayrıca iletişime geçilen Türkiye’deki katılımcılar sanal olarak sergiyi gezme imkanına sahip olmuşlardır.

Amerika’da yaşayan insanlar Türkiye’deki katılımcıların yaptıkları bu sessiz eyleme şahit olmuş, aynı zamanda bu kadınlar da Türkiye’nin ufak bir ilçesinde yaşarken kendi yaşadıkları yerden yaptıklarını keseleri Amerika’daki insanlara ulaştırmışlardır. Burada yeni medyanın sağladığı erişilebilirlik imkânı sayesinde fiziksel mesafeler yok edilmiş ve dijital platform da insanlar birbiri ile iletişime geçme imkânı bulmuştur. Çalışma bu doğrultuda, bir görsel kültür

¹ Örgü, İş birliği ve İletişimin yeni boyutu, Yeni Medya Yoluyla Kadın Dayanışmasının Şifasının Sanatsal bir proje ile Aktarılması

² The new dimension of Knitting, Collaboration and Communication, Conveying the Healing of Women's Solidarity through New Media with an Artistic Project

politikası olarak üretilen “Örgü Anıt” projesinin, yeni medya özelliklerinden yararlanarak nasıl küresel boyutta erişilebilir hale geldiğini incelemektedir.

Yeni medyanın erişilebilirlik olanakları din, ırk, kültür ve köken ayırt etmeden her kadının konu ile ilgili çabasını birbirine göstermiş, daha büyük kitlelere ulaşılmasını sağlamıştır. Görselliğin sınırlarının teknoloji ve dijital platformlar kaldırıldığına örnek olabilecek bu proje, dünyanın küçük ölçekli hale getirilerek ne kadar küreselleştiğinin kanıtı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Yeni Medya, Sanat.

ABSTRACT

The project called “Knitting Monument,” which was designed to participate in the hardships and sufferings experienced by women about femicide, was produced aiming to show that there are murders of women all over the world and that the difficulties and suffering of women are common. The project is an installation designed as another way of telling that women's deaths are not just the numbers we see in the media.

The 300 pouches knitted together by 70 female participants from Turkey became a platform for women to share the psychological and/or physical violence they experience in their daily life.

During the development process of the project, a video collage was created from the images recorded by the knitting participants during the knitting activities, and this documentary video met with the audience as a part of the exhibition and was presented as a part of the installation in the exhibition. In addition, the contacted participants in Turkey had the opportunity to visit the exhibition virtually.

People live in America witnessed this silent action by the participants from Turkey, and at the same time, while living in a small town in Turkey, these women delivered the pouches they made from their hometowns to the people in America. In this direction, the research examines how the “Knitted Monument” project was produced as politics of visual culture, became accessible on a global scale by making use of new media features.

The accessibility opportunities of the new media, displayed each woman's efforts on the subject regardless of religion, race, culture, and origin, and ensured that larger masses could be reached. This project, which can be an example of removing the limits of visibility through technology and digital platforms, became a proof of how globalized the world has become by being rendered on a micro-scale.

Keywords: Woman, New Media, Art.

**19. YÜZYIL KAFKASYA GÖÇ ETKİLERİNİN “KÜLTÜREL KİMLİK”
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: KÖPRÜBAŞI ÖMER EFENDİ KÖYÜ
ÖRNEĞİ**

EVALUATION OF THE 19th CENTURY CAUCASIAN MIGRATION EFFECTS IN THE
CONTEXT OF “CULTURAL IDENTITY”: THE EXAMPLE OF KÖPRÜBAŞI ÖMER
EFENDİ VILLAGE

Yaşar Selman GÜLTEKİN

Dr., Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Ekonomisi Anabilim Dalı
Assist. Prof., Duzce University, Forest Faculty, Department of Forest Economics

ORCID ID: 0000-0003-0325-4527

Pınar GÜLTEKİN

Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Assoc. Prof., Duzce University, Forest Faculty, Department of Landscape Architecture

ORCID ID: 0000-0002-9461-784X

ÖZET

19. yüzyılda Düzce'ye Kafkaslar, Balkanlar ve Karadeniz bölgesinden insanlar göç etmiştir. Rus-Çerkes Savaşı'nın (1763-1864) sonlarına doğru birçok Çerkes, Kuzey Kafkasya'daki anavatanlarından kaçarak Osmanlı İmparatorluğu'na yerleşmiştir. Kafkas halklarının bu dönemde Düzce'yi tercih etme nedenleri; verimli topraklara sahip, nüfusu az ve yaşadıkları coğrafya ile benzerlikler gösteriyor olmasıdır. Göçmenler bu bölgeye Osmanlı Devleti tarafından toplu veya karma olarak yerleştirilmiş olup, toplu halde yerleşim, göçmenlerin kimliklerini korumalarına olanak sağlamıştır.

Çalışma kapsamında 1870'lerde Kafkasya'dan göç eden yerleşimciler ile kurulan ve Kafkas kimliğini koruyan Düzce'ye bağlı Köprübaşı Ömerefendi Köyü örneğinde 19. Yüzyıl Kafkas Göçünün süregelen etkileri onların temsilcileriyle kültürel kimlik bağlamında değerlendirilmiştir. Bu amaçla yerel halktan 5 aile ile görüşülmüştür. Göç ve göç sonrası etkileri, göç hikayeleri ve anavatanlarıyla bağlantıları hakkında sorular yöneltilmiştir. Yerleşim seçimi, coğrafi nedenler, evlerin mimari tipleri, bahçe tipleri, yöresel yemekler, danslar, yöresel kostümler, gelenekler ve geçim kaynakları hakkında bilgi toplanmıştır.

Elde edilen bilgiler, Kafkasya'dan Köprübaşı Ömerefendi Köyü'ne göç eden Kafkas halkının kimlik özelliklerini hala sürdürebildiğini, Düzce yöresinde kültür turizmine katkı sağladığını ve bölgenin kırsal kalkınmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Yerel halkın hem anavatanlarıyla hem de Akdeniz'e göç eden diğer Kafkasyalı göçmenlerle bağlantıları olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Kimlik, Kırsal Kimlik, Sosyoloji, Düzce.

ABSTRACT

In the 19th century, people from the Caucasus, the Balkans and the Black Sea region migrated to Düzce. Towards the end of the Russo-Circassian War (1763–1864), many Circassians fled their homelands in the North Caucasus and settled in the Ottoman Empire. The reasons why Caucasian peoples preferred Düzce during this period were; having productive lands, low population and showing similarities with the geography they live in. Immigrants were settled in the region by the Ottoman Empire either collectively or mixed. Collectively settlement allows migrants to maintain their identity.

Within the scope of the study, in the example of Çerkes Taşköprü Village in Düzce, which was established by the settlement of Caucasus who emigrated from Caucasia in 1870s and preserved the Caucasian identity, the ongoing effects of the 19th century Caucasian Migration were discussed with their spatial, social and cultural dimensions. For this purpose, 5 families from the local people were interviewed. Questions were asked about migration and its effects after migration, stories of migration and their connections with their homeland. Information was collected about settlement selection, geographical reasons, architecture types of houses, garden types, local dishes, dances, local costumes, traditions and livelihoods.

The information obtained shows that the Caucasian people who migrated from the Caucasia to Çerkes Taşköprü Village can still survive their identity characteristics, contribute to cultural tourism in the Düzce region and play an important role in the rural development of the region. It reveals that the local people have connections both with their homeland and with other Caucasian immigrants migrating to the Mediterranean.

Keywords: Cultural identity, Rural identity, Sociology, Düzce.

**BANKA ÇALIŞANLARININ FİZİKSEL AKTİVİTE DAVRANIŞLARININ
“EKOTURİZM VE REKREASYON AKTİVİTELERİ” ÜZERİNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

ASSESSMENT OF “ECOTOURISM AND RECREATION ACTIVITIES” AS A
PHYSICAL ACTIVITY BEHAVIOURS OF BANK EMPLOYEES

Veis Volkan GİRTİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Ekoturizm Anabilim Dalı
Master Student., Duzce University, Science Institute, Department of Interdisciplinary Ecotourism

Pınar GÜLTEKİN

Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Assoc. Prof., Duzce University, Forest Faculty, Department of Landscape Architecture

ORCID ID: 0000-0002-9461-784X

Yaşar Selman GÜLTEKİN

Dr., Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Ekonomisi Anabilim Dalı
Assist. Prof., Duzce University, Forest Faculty, Department of Forest Economics

ORCID ID: 0000-0003-0325-4527

Özgür YERLİ

Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Assoc. Prof., Duzce University, Forest Faculty, Department of Landscape Architecture

ORCID ID: 0000-0002-2104-3216

ÖZET

Bu çalışmada, benzer nüfus yoğunluğuna ve benzer yaşam koşullarına sahip 7 farklı ilde (Düzce, Bolu, Kastamonu, Zonguldak, Bartın, Karabük, Sinop) özel bir bankanın 12 farklı şubesinde çalışan banka personelinin fiziksel aktiviteye katılım davranışları rekreasyon ve ekoturizm çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu amaçla internet üzerinden e-posta ile gönderilerek toplam 102 banka çalışanına anket uygulanmıştır.

Elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Sıklık ve yüzde analizi, ortalama analizleri, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi ve faktör analizi uygulanmıştır. Bu kapsamda cinsiyet, yaş, medeni durum, çalışılan il, ekoturizm kaynağına yakınlık, ekoturizm ve açık hava rekreasyon etkinliklerine katılım sıklığı, fiziksel aktiviteye katılma alışkanlıkları, boş zaman miktarı ve boş zaman alışkanlıkları, fiziksel hareketlilikleri, iş doyumları ve motivasyonları yorumlanmaktadır.

Değerlendirme sonucunda banka çalışanlarının iş stresinin olumsuz etkisini azaltmak için doğada fiziksel aktivite yapma isteğinin yüksek olduğu, boş zaman kullanımını olarak doğada

ekoturizm faaliyetlerine katılmanın iş motivasyonlarına olumlu etkisinin olduğu, sağlıklarından endişe duydukları ve stresli bir işte çalıştıkları için fiziksel aktivite katılımlarını artırmak istedikleri, erkek çalışanların açık havada fiziksel aktiviteye kadınlara göre daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Dış mekan Rekreasyon, Fiziksel Aktivite, Profil Ölçümü.

ABSTRACT

In this study, physical activity participation behaviors of bank personnel working in 12 different branches of a private bank in 7 different cities with similar population density and living conditions are evaluated within the framework of recreation and ecotourism. For this purpose, a total of 92 bank employees were surveyed online.

The analysis of the obtained data was done by using SPSS 22.0 program, frequency and percentage analysis, mean, independent sample t-test, one-way analysis of variance and factor analysis. In this context, gender, age, marital status, province of employment, proximity to the ecotourism source, frequency of participation in ecotourism and outdoor recreation activities, physical activity participation habits, amount of free time and leisure time habits were determined, and whether there was a relationship between them, physical their contribution to their mobility, job satisfaction and motivation are interpreted.

As a result of the evaluation, bank employees have a high desire to do physical activity in nature in order to reduce the negative effect of work stress, participate in ecotourism activities in nature as a leisure time use, have a positive effect on their work motivation, they are worried about their health and they want to increase their physical activity participation because they work in a stressful job, It is seen that male employees participate in outdoor physical activity more than females.

Keywords: Ecotourism, Outdoor Recreation, Physical Activity, Profile Measurement.

THE JOINT COLLABORATIONS BETWEEN THE INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS MOVEMENT (IHRM) PHILIPPINES AND IGNITING YOUNG MINDS (IDYM) PHILIPPINES, PACHYDERM TALES INDIA IN ATTAINING ITS SUSTAINABILITY, DEVELOPMENT AND GOALS

Froilan D. Mobo

Dr., Philippine Merchant Marine Academy, Philippines

ABSTRACT

The Pandemic brought huge problems in the global community not only in the economic sector but also it has a psychological impact to idle individuals who lost their jobs. Amidst the Pandemic Situations there are also helpful groups who are willing to devote and spent their time in conducting Free International Webinars. IDYM Foundation Philippines and in collaboration with the International Human Rights Movement Philippines (IHRM-Phils, Inc) will be conducting series of International Webinars which will tackle about Human Rights, Educational Technology related issues, and Research Related topics that can help our shape up our individuals and make them more productive and think of other ways to survive from the pandemic we are facing right now. The purpose of this study is to strengthen the collaboration between other NGOs or Civil Society Organization in this time of pandemic that we can work together to support our community in other ways such as by giving free webinars that will help shape their futures. To address the key research objectives, this research used both qualitative research design. The qualitative data supports the quantitative data analysis and results. The study has been conducted in the area of Zambales. The result obtained is triangulated since the researcher utilized the qualitative and quantitative data types in the data analysis. The study area, data sources, and sampling techniques were discussed under this section. The data collection process focus on the primary data which were more reliable and have more confidence level of decision-making with the trusted analysis having direct intact with occurrence of the events. Google form will be use as a medium instrument in gathering and retrieving the data accurately. A likert scale of yes or no will be used as part of the selection are widely used to measure attitudes and opinions with a greater degree of shade.

In conclusion, The Joint Collaboration of the International Human Rights Movement, IDYM Philippines and Pachyderm Tales is the key in addressing the sustainability, development and goals of the United Nations and bridging the gap in cultural indifferences

Keywords: Collaboration, IDYM, IHRM, Pachyderm Tales

RELIGIOSITY AND MORALITY IN UNDERGRADUATE STUDENTS

Mehmet Emin KALGI

Dr., Çukurova University, Department Of Religion Psychology

ORCID ID: 0000-0001-6999-5059

ABSTRACT

The aim of this paper is to determine the level of morality and religiosity of undergraduate students, to specify whether there is a relationship between these two variables, to state in which direction if there is a relationship, and to examine the level of morality and religiosity of students according to various variables. Data were obtained using the “Personal Information Form”, “Religious Orientation Scale” and “Moral Judgment Test-MUT” in the research, benefitting from the quantitative method. 25 people participated in the research conducted with undergraduate students, 7 (28%) of whom were male and 18 (72%) of whom were female. The age of the participants was within the range of 20-25 and the average age was 22. Independent t-test, one-way ANOVA and correlation were used to analyze the data in the study. According to the results obtained, the average of the morality levels of the participants was 10.07, the average of the internal religious orientation score was 34.96, and the average of the external religious orientation was 24.48. However, no relationship was found between the morality levels of the participants and their internal religious orientation ($r = -.12$, $p = .58$) and external religious orientation ($r = -.03$, $p = .90$). In other words, when the religious orientation of the participants is considered as an independent variable, it can be stated that religiosity does not have an effect on morality.

Keywords: Religion Psychology, Morality, Internal Religious Orientation, External Religious Orientation.

HIZBULLAH-İSRAİL GERGINLIĞI
HEZBOLLAH- ISRAEL TENSION

Nigar Neşe KEMİKSİZ

Dr., Anka Enstitüsü

ORCID NO: 0000-0003-2622-3977

ÖZET

Hizbullah ile İsrail Ordusu arasında Ağustos 2021 başında Lübnan-İsrail sınırında karşılıklı füze ve tank atışlarının yaşanması, 2006'daki Temmuz Savaşı'ndan beri sınırda meydana gelen en ciddi gerginliği oluşturmuştur. Gerginliği başlatan gelişme, İsrail'in Filistinli militanlarca Kuzey İsrail'e füze fırlatılmasına cevaben 5 Ağustos 2021'de Güney Lübnan'a tank atışları ve hava saldırısı düzenlemesi olmuştur. Lübnan Cumhurbaşkanı Michel Aoun, İsrail saldırısını Lübnan'ın egemenliğine, Güney Lübnan'ın istikrar ve güvenliğine doğrudan tehdit olarak nitelendirmiştir. 7 Ağustos 2021'de Hizbullah Güney Lübnan'daki Dürzi köylerinden İsrail'e 20 civarında füze fırlatmış, füzelerin sadece altısı İsrail'e ve meskun olmayan alanlara düşmüştür. İsrail Ordusu da saldırıya Güney Lübnan'daki açık alanları hedef alan tank atışlarıyla karşılık vermiştir. İsraili yetkililer saldırıyı sert bir dille eleştirmiş, saldırılar sürerse İsrail'in vatandaşlarının yaşamlarını tehdit eden Hizbullah'ın terörist altyapısını imha etmek ve saldırılara cevap vermekten başka seçeneği olmadığını açıklamışlardır. Bununla birlikte tarafların gerginliği tırmandırmaktan kaçındığı gözlenmiştir. Hizbullah 2006 savaşında İsrail'e karşı zafer kazandığını ilan etmişse de, Lübnan kamuoyunun ve siyasilerin bir kısmı tarafından Lübnan'ı savaşa girmeye zorlamak ve ülke altyapısının tahrip olmasına yol açmakla eleştirilmiştir. Hizbullah halen ciddi bir ekonomik ve siyasi kriz yaşayan Lübnan'da yeni bir krize neden olarak siyasi güç ve desteğini kaybetmek istememiştir. İsrail ise Lübnan'daki krize bir şekilde dahil olmasına yol açabilecek bir gelişmeden kaçınmıştır. Sonuç olarak tarafların sınırdaki statükoyu bozmak istemediği, ancak olası saldırılara karşı sessiz kalmayacakları mesajını vermeyi amaçladıkları düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lübnan, Hizbullah, İsrail

ABSTRACT

The reciprocal missile and tank shootings between Hezbollah and Israel Defense Forces at the beginning of August 2021 at the Lebanon-Israel border, has been caused the most serious tension that happened on the border since the July War in 2006. The development that triggered the tension was Israel's tank shootings and airstrikes to South Lebanon on 5 August 2021 as a response to missile shooting to Northern Israel by Palestinian militants. The President of Lebanon Michel Aoun described the Israel attack as a direct threat to Lebanon's sovereignty,

to South Lebanon's stability and security. On 7 August 2021, Hezbollah launched about 20 missiles to Israel from South Lebanon's Druze villages and only six of the missiles landed on Israel and unsettledlands. Israel Army also countered this attack by tank shootings which target open lands in South Lebanon. Israeli authorities criticized the attack severely and declared that if the attacks will continue, they will have no choice but to counter attacks and destroy Hezbollah's terrorist infrastructure that threatens Israeli citizens. However, it is observed that both sides were avoiding increasing the tension. Although Hezbollah has declared that it gained victory in the 2006 war, some of Lebanon's public opinion and Lebanese politicians have criticized it for pushing Lebanon into the war and destroying the country's infrastructure. Hezbollah didn't want to lose its political power and supports by causing a new crisis in Lebanon who is already in an economic depression and political conflicts. On the other hand, Israel avoided a development that could cause its involvement in Lebanon's crisis. As a consequence, it is assumed that the parties do not want to disrupt the status quo at the border but they aim to give the message that they will not remain silent against possible attacks.

Keywords: Lebanon, Hezbollah, Israel

DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE DİJİTAL LİDERLİĞİN ROLÜ
THE ROLE OF DIGITAL LEADERSHIP IN THE DIGITAL TRANSFORMATION
PROCESS

F. Oben ÜRÜ

Doç Dr., Arel Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme (İng) Bölümü
Assoc. Prof. Dr. ., Arel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration (Eng)
ORCID ID: 0000-0002-1960-5857

Ebru GÖZÜKARA

Doç. Dr., Arel Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü
Assoc. Prof. Dr. .,Arel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration
ORCID ID: 0000-0003-0337-5337

Ali Anıl ÜNSAL

Arş. Gör., Arel Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme (İng) Bölümü
Arel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration (Eng)
ORCID ID: 0000-0003-1890-8773

ÖZET

Değişimin hızlı, rekabetin yoğun olduğu ve pandemi ile birlikte belirsizliklerin arttığı günümüz koşullarında işletmeler dijital dönüşüm süreçlerini bünyelerine adapte etmeye yoğun bir gayret sarf etmektedirler. Dijital dönüşüm ile birlikte işletmeler bütün iş süreçlerini, stratejik planlamalarını, organizasyon dinamiklerini ve iş süreçlerini yeniden yapılandırmaktadırlar. Yeni teknolojilerin işletme yapısına entegrasyonu ile birlikte işletmelerde vuku bulan dijital dönüşüm, bütün iş yapış şekil ve süreçlerinin ve stratejik planların tekrar dizayn edilmesine yol açmaktadır. İşletme içerisinde bu derece büyük çapta değişikliklerin yönetilmesi, karışıklık ve kaos durumlarının önüne geçilmesi ve gerekli adaptasyonların sağlanması için bir “üst akıl” gerekmektedir. Bu noktada klasik, geleneksel liderlik tarzlarının dijital dönüşüm sürecini yönetmekte yetersiz kaldığı yadsınamaz bir gerçektir. Dijital dönüşüm sürecinde dijital liderlerin günün ihtiyaçlarını gidermeye yönelik, teknolojik alt yapıya ve vizyona sahip ve aynı zamanda değişen koşullara kolay adapte edilen strateji geliştirebilme yetisine sahip olmaları gerekmektedir. Bu çerçevede, bu çalışmanın amacı, işletmelerde dijital dönüşümün sadece teknolojik gelişmelerin işletme bünyesinde uygulama olarak algılanması değil aynı zamanda liderin dijital açıdan yaşanan güncel gelişmelere hâkim olması, bu yeni teknolojiler doğrultusunda işletmeyi dizayn ederek, kısa ve uzun vadeli kararları verebilmesi, hedefleri bu doğrultuda yeniden güncelleyebilmesi olarak tanımlamak ve yazında bu konuda yer alan

boşluğu doldurmaktır. Araştırma bulgularına göre, hayatın hemen hemen her alanında yadsınamaz bir gerçeklik haline gelen hızın ve sürekli değişen çevresel koşulların bir sonucu olarak işletmeler, geleneksel liderler yerine dijital liderlere daha çok ihtiyaç duymaktadır. Dijital liderlerin vizyoner ve yenilikçi bir bakış açısına sahip oldukları görülmekle birlikte, karakteristik olarak risk almaktan çekinmeyen ve değişim odaklı oldukları gözlemlenmektedir. Dolayısıyla araştırma sonucu olarak işletmelerin sahip oldukları pazar payı, rekabet gücü gibi anlık göstergelere çok fazla güvenmedikleri, teknolojik gelişme ve dönüşümlerin hızlı ve keskin yaşanmasından ötürü rakiplerin düşük düzeyde dijital dönüşümlerle ön plana geçebileceği gerçeği tespit edilmiştir. Buna ilaveten, işletmelerin aynı zamanda bu dijital dönüşümle ilgili stratejik kararları hızlı bir şekilde vermesi gereken dijital liderlere olan ihtiyaçlarının arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Liderlik, Dijital Liderlik

ABSTRACT

In today's conditions, where change is fast, competition is intense and uncertainties are increasing with the pandemic, businesses are making a superior effort to adapt their digital transformation processes. With digital transformation, businesses are restructuring all their business processes, strategic planning, organizational dynamics and business processes. With the integration of new technologies into the business structure, the digital transformation embodied in businesses leads to the redesign of all business ways and processes and strategic plans. In order to manage such large-scale changes within the enterprise, to prevent confusion and chaos, and to provide the necessary adaptation, a "superior mind" is required. At this point, it is an undeniable fact that classical traditional leadership styles are insufficient to manage the digital transformation process. In digital transformation process, digital leaders must have the technological infrastructure and vision to meet the needs of the day, and also have the ability to develop strategies that are easily adapted to changing conditions. The aim of the study is to define digital transformation as not only the perception of technological developments as an application within the enterprise, but also the leader's mastery of current developments in digital terms, designing the business in line with these new technologies, making short and long-term decisions, and updating the targets in this direction and to fill the gap in the literature on this subject. According to the research findings, as a result of the speed and ever-changing environmental conditions, which have become an undeniable reality in almost every aspect of life, businesses need digital leaders more than traditional ones. Although digital leaders seem to have a visionary and innovative perspective, it is observed that they are characteristically change-oriented and not afraid to take risks. Therefore, as a result of the research, it has been determined that businesses do not rely on instant indicators such as their market share and competitiveness, and that competitors can come to the fore with low-level digital

transformations due to rapid and sharp technological developments and transformations. In addition, it has been determined that businesses also need digital leaders who must quickly make strategic decisions regarding this digital transformation.

Keywords: Digital Transformation, Leadership, Digital Leadership.

**TÜRKİYE'DE SAVUNMA HARCAMALARI VE ENFLASYONUN EKONOMİK
BÜYÜMEYE ETKİSİ: 1961-2020 ARDL SINIR TESTİ YAKLAŞIMI**
IMPACT OF DEFENCE EXPENDITURES AND INFLATION ON ECONOMIC GROWTH
IN TURKEY: 1961-2020 ARDL BOUNDS TESTING APPROACH

Simgenur ÖNAL

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı
Master Student, Bulent Ecevit University, Graduate School of Social Sciences, Department of Economics*

ORCID ID: 0000-0003-1910-2907

ÖZET

Ülkelerin ekonomik anlamda faaliyetlerinin daha sağlıklı şekilde yürütülmesi ve devletlerin devamı için güvenlik zafiyetinin olmaması başattır. Öyle ki uluslararası yatırımcılar, yatırımları için güvenilir ekonomileri tercih etmektedir. Ülkeler, Maslow' un da ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan güvenlik ihtiyacını karşılayabilmek için silahlı bir güç unsuru oluştururken savunma alanında harcamalarda bulunmaktadır ve bu harcamalar bütçe içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada amaç Türkiye ekonomisinde ekonomik büyüme ile savunma harcamaları ve enflasyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmada kullanılan veri seti yıllık olup 1961-2020 dönemine aittir ve Dünya Bankası (WB) veri tabanından elde edilmiştir. Değişkenler öncelikle Genelleştirilmiş Dickey Fuller Birim Kök Testi yardımıyla durağan hale getirilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişki ARDL Sınır Testi ve Johansen Eşbütünleşme Testi ile incelenmiştir. ARDL sınır testi sonuçlarına göre; kurulan modelin eşbütünleşik olduğu yani uzun dönemde değişkenlerin birbiri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Johansen eşbütünleşme testi sonuçlarına göre değişkenler arasında koentegresyon söz konusu değildir.

Anahtar Kelimeler: Büyüme, Enflasyon Savunma Harcamaları, ARDL Sınır Testi, Johansen Eşbütünleşme Testi.

ABSTRACT

It is most important that countries' economic activities are carried out in a healthier way and that there is no security weakness for the continuation of the states. So that international investors prefer reliable economies for their investments. While countries create an armed force factor in order to supply the security needs in Maslow's hierarchy of needs, they spend in defense industry and these expenditures have an important place in the budget. Therefore, the aim of this study is to examine the relationship between economic growth, defense expenditures and inflation for Turkish economy. The data set used in the study is annual and belongs to the period of 1961-2020 and was obtained from the World Bank (WB) database. The variables

were first stabilized with the help of the Augmented Dickey Fuller Unit Root Test. The relationship between variables was investigated by ARDL (Autoregressive Distributed Lag Model) Bounds Test and Johansen Cointegrated Test. According to ARDL Bound Test results; the model is cointegrated, that is, the variables are related to each other in the long run. Johansen Cointegration Tests results suggest that there is no cointegration between variables.

Keywords: Growth, Inflation, Defence Expenditures, ARDL Bound Test, Johansen Cointegrated Test

**GÜNÜMÜZ TOPLUMUNUN METALARLA İNŞAA EDİLMİŞ TÜKETİM
ALIŞKANLIKLARI: TÜKETİRKEN ETİK DAVRANMAK**
TODAY'S SOCIETY CONSUMPTION HABITS BUILT: CONSUMING ETHICALLY

Talha TURHAN

Öğr. Gör., Erciyes Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu

Lect., Erciyes University

ORCID NO: 0000-0002-6638-0929

ÖZET

İnsan değişen ve değişime ayak uyduran bir varlıktır. Modern dönemle birlikte gelişen iletişim ve ulaşım sayesinde haritada birbirlerinden çok uzakta olan hayatlar ve kültürler iç içe geçmiş durumdadır. Bunun sonucu olarak da küresel kapitalizmin bütün üretim ve tüketim döngüsü, egemenlik alanını oldukça genişletme olanağına sahip olmuştur. Tüketim kültürünün baskın bir hayat tarzına evrildiği modern toplumların var olma mücadelesinde ön plana çıkan kimlikler, yüksek sosyal statüyle ve sahip olunan satın alma gücüyle eş zamanlı olarak şekillenmektedir. Tüketim toplumunun varlığını devam ettirebilmesi için tüketimin özendiriciliğinin sürdürülebilir hale gelmesi gerekmektedir. Bu da ancak ayrıcalıklı sınıf diye isimlendirilen tüketimi özendirici bir sınıfın var edilmesiyle mümkündür. Tüketim kültürünü temsil edecek olan bu sınıf, gösteriş amaçlı tüketimin başlamasına ve alt sınıflara kadar inmesine öncülük edecektir. İşte bu sınıflar arasındaki uçurumu kapatılmak adına sosyal statüsü düşük olan toplumsal sınıflar, üst sınıflarla arasındaki bağlantıyı ancak “üstün” kişilere öykünerek ve onların tüketim pratiklerini taklit ederek; lüks ürün sahibi olabilme arzusunu tatmin ederken, sosyal statüsü yüksek bir sınıfla benzer ürünleri tüketebiliyor olmanın ayrıcalıklarını da tatmış olacaklardır. Bu üretim ve tüketim döngüsünde, üreticinin ve tüketicinin etik davranmayı ya da etik ilkeleri göz önünde bulundurup bulundurmadıkları konusu ise araştırmaların ve tartışmaların odağında olmaktan uzak kalmıştır. Yapılan bu çalışma, tüketici etiğinin önemini hatırlatmak ve bu alandaki eksikliğin farkındalığı açısından son derece önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tüketim, Etik, Tüketim Toplumu, Tüketim Kültürü.

ABSTRACT

Human beings are changing and keeping up with change. Thanks to the communication and transportation that developed with the modern period, lives and cultures that are far from each other are intertwined on the map. As a result, the entire production and consumption cycle of global capitalism has had the opportunity to broaden its area of domination considerably. Identities that come to the forefront in the struggle for existence of modern societies where consumption is the lifestyle are determined in direct proportion to the high social status and the purchasing power owned. In order for the consumption society to survive, the encouragement

to consume should become permanent. This is only possible by the creation of a consumption-encouraging class called the privileged class. This class, which will symbolize the consumption culture, will allow the consumption for conspicuous purposes to start and go down to the lower classes. In order to close the gap between these classes, social classes with low social status only emulate the connection between the upper classes and "superior" people and imitate their consumption practices; They will be able to satisfy their desire to own a luxury product to some extent. In this production and consumption cycle, whether the producer and the consumer take ethical behavior or ethical principles into consideration has remained far from the focus of research and discussions. This study is very important in terms of reminding the importance of consumer ethics and showing the deficiency in this field.

Keywords: Consumption, Ethics, Consumption Society, Consumption Culture.

ÇEVİRİMİÇİ KARIYER BASAMAKLARI
ONLINE CAREER LADDERS

Mehtap AKAY

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Anabilim Dalı Tezsiz
Yüksek Lisans Öğrencisi

*Çanakkale 18 Mart University Graduate Education Institute, Guidance and Psychological Department, Non-
Thesis Master Student*

ORCID ID: 0000-0002-1357-8181

ÖZET

Genel olarak değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlayabilmek, günümüz dünyasında önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Çünkü küreselleşmeyle birlikte ekonomi, teknoloji, eğitim ve sağlık gibi alanlarda ortaya çıkan gelişmeler ve hızlı değişimler hangi yaştan olursa olsun her bireyin yaşamını farklı açılardan biçimlendirmektedir. Dünyada küreselleşmenin etkisiyle her gün yeni meslek grupları ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte kişinin çalışmaktan mutlu olacağı bir mesleği seçmesi gelecek yaşamı için önem arz etmektedir. Çalışmanın amacı kariyer ve kariyer aşamaları uygulamalarını ele almaktır. Çalışmada kademelere göre ilgili meslekler hakkında gerekli bilgiler verilerek ileride yapmak istedikleri mesleği seçmelerinde daha doğru kararlar almalarını sağlamak, çevresindeki meslekler dışında da meslek gruplarının olduğunu aktarmak, gelecekte sevdiği mesleği yapan bireyler olarak toplumda yer almalarına çevrimiçi olarak katkı sağlamak hedeflenmiştir. Covid 19 pandemisiyle beraber çeşitli kademelerde gerçekleştirilen çevrimiçi grupla kariyer danışmanlığı en önemli açılımlardan biri oldu. Bu açılımlar Türkiye'deki öğrencilerin ihtiyaçları ve kariyer aşamaları kapsamında değerlendirilmiştir. Bu çalışmada çevrimiçi kariyer danışmanlığının ve uygulamalarının sağladığı avantajlar ve dezavantajlar da değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer, Kariyer Danışmanlığı, Çevrimiçi Kariyer Danışmanlığı

ABSTRACT

In general, to be able to adapt to the changing and developing World. It has become one of the major problems in today's world. Because with globalization, developments and rapid changes in areas such as economy, technology, education and health shape the life of every individual from different perspectives, regardless of age. In this process, it is important for the future life that the person chooses a profession in which he will be happy to work. The aim of the study is to discuss career and career stages applications. In the study, it is aimed to provide the necessary information about the relevant professions according to the levels, to enable them to make more accurate decisions in choosing the profession they want to do in the future, to convey that there

are profession groups other than the professions around them, and to contribute online to their participation in the society as individuals doing their favorite profession in the future. With the Covid 19 pandemic, career counseling has become one of the most important initiatives with the online group held at various levels. These expansions have been evaluated within the scope of the needs and career stages of students in Turkey. In this study, the advantages and disadvantages of online career counseling and applications were also evaluated.

Keywords: Career, Career Counseling, Online Career Counseling.

**TÜRK KÜLTÜR TARİHİNDE VATAN VE KADIN(ANA) KAVRAMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

**COMPARISON OF THE CONCEPTIONS OF HATE AND WOMEN (MAIN) IN
TURKISH CULTURAL HISTORY**

Emel AKDERE

On Dokuz Mayıs Üniversitesi Disiplinlerarası Kadın ve Aile Araştırmaları Tezli Yüksek Lisans Programı
On Dokuz Mayıs University, Interdisciplinary Women And Family Studies Master's Program With Thesis

ORCID NO: 0000-0002-1978-3792

Yakup YILMAZ

Dr., On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi / Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Dr., On Dokuz Mayıs University, Faculty Of Education / Turkish And Social Sciences Education

ORCID NO: 0000-0002-31171625

ÖZET

“Kült” terimi, sözlükteki ve batı kaynaklarındaki anlamıyla ele alındığında tanrı olmayıp da tanrısallık taşıyan varlıklara tapınmak anlamına gelmektedir. Ancak Türk mitolojisinde tanrı dışındaki varlıklara tapınmak söz konusu değildir. Türk mitolojisinde kült olarak adlandırılan nesnelere (dağ, su, ağaç, vd.) tanrı yerine konup tapınılan varlıklar değil, tanrı kutunu taşıdığına inanılan ve bu nedenle tanrıya ulaşmak için araç olarak kullanılan varlıklardır. Kültür ise; tarih bakımından mevcudiyeti kesin olarak bilinen bir toplumun, sosyal etkileşme yoluyla nesilden nesle aktardığı manevî ve maddî yaşayış tarzlarının temsil ve tecelli bakımından yüksek seviyedeki bir bileşimi olan ve sonucu açısından ise, ferde ve topluma benlik, kimlik ve kişilik ile mensubiyet şuuru kazandırma, bütünleşmiş kılma, yaşanan çevreyi kendi hedefleri istikametinde değiştirme arzu ve iradesi veren, değer norm ve sosyal kontrol unsurlarının belirlediği bir sistemdir.

Bu çalışmada Türk kültüründe kadın ve toprak-vatan ilişkisinin tarih ve edebiyata olan yansımaları ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Literatürde sözlü ve yazılı edebiyatta sıkça değinilen toprak ana kavramından yola çıkılmış, Türk tarihinde kadına atfedilen roller ve vatan kavramı arasındaki ilişki karşılaştırılarak incelenmiştir. Yapılan incelemelerde Türklerde toprak ana kültü toprağın yenileyici, besleyici, affedici yönüyle anne özelliklerine atfedilmiş, toprak ve ana kavramlarının hemen her dönemde kutsal sayıldığı görülmüştür. Türk kültüründe toprak yaşam, bolluk ve bereket kaynağı olarak yâr, dost ve ana olarak kişiselleştirilmiştir. Çünkü toprak bir ana gibi üzerinde çalışan, alın teri döken, emek harcayan insanı değiştirip dönüştüren kutsal bir mekândır. Doğumdan ölüme her daim yanımızda olan toprak bir yâr, dost ve ana gibidir. Toprağın, kutsal sayılan vatan ve ana kavramları ile birleştirilmesi ve günümüze kadar yaşanan kara parçasının Türkler açısından kutsallığından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Türk kültürü, Türk Kadını, Vatan, Toprak Ana

ABSTRACT

The term "cult", when taken with its meaning in the dictionary and western sources, means worshiping beings who are not gods but have divinity. However, in Turkish mythology, worshiping beings other than gods is out of question. Objects that are called cults in Turkish mythology (mountain, water, tree, etc.) are not beings that are worshiped instead of gods, but are those that are believed to carry the god's box and are therefore used as a tool to reach the god. The culture is; A society whose existence is definitely known in terms of history, which is a high-level compound in terms of representation and manifestation of the spiritual and material lifestyles transferred from generation to generation through social interaction, and in terms of its result, giving the individual and society a consciousness of self, identity and personality and belonging, making them integrated, It is a system that gives the will and desire to change the living environment in the direction of its own goals, determined by values, norms and social control elements.

In this study, it is aimed to compare the relationship between women and land-homeland in Turkish culture with its reflections on history and literature. Starting from the concept of mother earth, which is frequently mentioned in oral and written literature in the literature, the relationship between the roles attributed to women in Turkish history and the concept of homeland has been examined by comparison. In the examinations made, the cult of mother earth in Turks was attributed to the mother characteristics of the soil with its regenerative, nourishing and forgiving aspects, and it was seen that the concepts of soil and mother were considered sacred in almost every period. In Turkish culture, soil is personified as a source of life, abundance and fertility as a lover, friend and mother. Because soil is a sacred place that transforms and transforms people who work on it like a mother, shed sweat and put in effort. The soil, which is always with us from birth to death, is like a partner, friend and mother. It is possible to say that it is due to the union of the land with the concepts of homeland and motherland, which are considered sacred, and the sacredness of the land that has been lived until today for the Turks.

Keywords: Turkish culture, Turkish Woman, Homeland, Mother Earth.

**YAŞLI ENGELLİLERE BAKIM VEREN AİLE ÜYESİ GENÇ BAKIM
VERENLERİN İHTİYAÇLARI**

**THE NEEDS OF YOUNG FAMILY MEMBERS TAKING CARE OF OLD AND
DISABLED PEOPLE**

Sadiye KAYAARSLAN

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Delice Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü
Asistant Prof., Kırıkkale University, Delice Vocational School, Department of Social Service and Counselling

ORCID NO: 0000-0001-8636-3897

ÖZET

Aile olmak, zor zamanlarda birlikte hareket edebilmeyi ve bir bütün olabilmeyi gerekli kılmaktadır. Bireylerin yaşlarının artması, genellikle beraberinde biyolojik ve psikolojik yaşlanmayı da getirmektedir. Yaşlılık dönemi birçok zorlanmaların deneyimlendiği bir dönemdir. Özellikle yaşlılığa bağlı gelişen kronik hastalıkların bireyi zorlamasıyla bu dönemde yaşlılığa bağlı engellilik durumları yaşanabilmektedir. Yaşlı engellilerin aile ortamında bakımlarının sağlandığı durumlarda bütün aile üyelerine bazı sorumluluklar düşmektedir. Genellikle yaşlı engellilerin bakımlarını aile üyesi kadınlar üstlenmektedirler. Yaşlı ve engelli olan aile üyesinin bakımını üstlenenler içerisinde genç yaştaki bakım verenler de bulunmaktadır. Genç yaştaki bakım verenlerin orta yaştaki bakım verenlere göre bazı konularda daha fazla zorlandıkları ve sorunlar yaşadıkları ifade edilebilir. Bu noktada eğitim çağında bulunan genç bakım verenlerin bakım konusundaki sorumluluklarının onların eğitim yaşantılarını nasıl etkilediği konusunun araştırılmasının önemli olduğu ifade edilebilir. Eğitim döneminde olan genç bakım verenler açısından bu dönemde üstlenilen bakım sorumluluğu, bu gençlerin hayatlarının gelecek dönemlerini de büyük oranda etkileme gücüne sahip görünmektedir. Avrupa ülkelerinin çoğu ve Amerika yıllardır genç bakım verenler konusunda çalışmalar yürütmektedir. Ülke nüfusumuzun giderek yaşlandığı ve bakıma muhtaç olan birey sayısının ilerleyen yıllarda artabileceği göz önüne alındığında artık bu konuya dikkat çekilmesi gereken bir dönemde olduğumuzu ifade edebiliriz. Literatür taraması yöntemiyle yapılan bu araştırmanın amacı, aile üyesi yaşlı engellisine bakım veren gençlerin sorunlarının ve öncelikli ihtiyaçlarının değerlendirilmesidir. Bu çalışmada öncelikle genç bakım verenlerin bakım sorumluluğunu aldığında yaşayabilecekleri sorunların belirlenebilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu belirlemenin, sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirebilme noktasında katkı sunabilecek bir çerçeve oluşturabilmesi de amaçlanmıştır. Araştırmamız sonucunda ülkemizdeki genç bakım verenlerin ihtiyaçlarına yönelik hangi tür desteklere öncelik verilmesi gerektiğine dair tespitlere ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Yaşlılık, Engellilik, Bakım Veren, Genç Bakım Veren

ABSTRACT

Being a family requires acting together as a whole in hard times. The individuals' increasing age generally brings biological and psychological aging along. Old age is a period that many difficulties have been experienced. Especially with the forcing of chronic illnesses that occur due to ageing, an individual may have disability status at this period. When these old and disabled people are cared in the family environment, there are some responsibilities all family members must take. In general the women of the family take care of these people. However there are also young caregivers who take care of the old and disabled person. It can be said that young caregivers have difficulties in some situations more than middle aged caregivers have. At this point it must be expressed that searching how the responsibilities of young caregivers affect their education life is an essential topic. It is clear that from the point of young caregivers who also have an education life, the caregiving responsibility of them seems to have the power to affect their coming years largely. For years, many European countries and the USA have been carrying out some studies about the young caregivers. When our population aging and the possibility of increasing in the number of people in need of caregiving are taken into consideration, we can express that we are in a term that this topic requires a quick attention. The aim of this study carried out with the method of literature survey is to consider the problems and primary needs of these young caregivers. In this study, when these people take the responsibility of caregiving, defining the possible problems is aimed. It is also aimed that this defining is able to form a frame providing solution offers for problems. At the end of this survey some determination has been obtained related to what kind of support should be prioritised for the needs of young caregivers in our country.

Keywords: Family, Ageing, Disability, Caregiver, Young Caregiver.

**OECD VERİLERİNE GÖRE YETİŞKİMLERİN ÖRGÜN VE YAYGIN EĞİTİME
KATILIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ**
AN EVALUATION OF ADULT'S PARTICIPATION IN FORMAL AND NON-FORMAL
EDUCATION ACCORDING TO OECD DATA

Fatma TEZCAN

Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
Dr., Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences

ORCID: 0000-0003-4489-0247

ÖZET

Yetişkinler yaşamları boyunca pek çok öğrenme ve eğitim etkinliğine katılmaktadırlar. Bu çalışmanın amacı, OECD'nin 2019 ve 2020 yıllarına ait Bir Bakışta Eğitim raporlarından hareketle, yetişkinlerin örgün ve yaygın eğitim etkinliklerine katılmalarını çeşitli değişkenler açısından değerlendirmek ve bu verilerden hareketle Türkiye için öneri sunmaktır. Araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmış, doküman inceleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma verileri, OECD'nin 2019 ve 2020 yıllarına ait Bir Bakışta Eğitim raporlarından elde edilmiştir. Bahsi geçen raporlarda yetişkinlerin örgün ve yaygın eğitim etkinliklerine katılmalarına ilişkin veriler çeşitli değişkenler açısından ayrıntılı olarak verilmektedir. Veriler araştırma problemlerine göre incelenmiş ve sonrasında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, OECD'nin araştırmasına katılan ülkelerdeki yetişkinlerin katılma davranışı eğitim durumu, cinsiyet, yaş etkenlerine göre değişmekte ve işle ilgili öğrenmeler öne çıkmaktadır. Araştırmaya katılan 25-64 yaş aralığını kapsayan yetişkinlerde, öğrenim düzeyi arttıkça örgün ve yaygın eğitime katılım da artmaktadır. Örgün ve/veya yaygın eğitime, cinsiyete göre kadınlar daha çok katılırken, yaşa göre, katılma tercihlerinin %50'si yaygın eğitimden yana olan, 25-34 yaş grubunda yer alan genç yetişkinler daha fazla katılım sağlamaktadırlar. Yaygın eğitime katılım büyük ölçüde istihdam kaynaklı olup, buna göre yükseköğretimi tamamlayan yetişkinlerin %70'i, işveren destekli ve işle ilgili yaygın eğitim etkinliklerine katılmaktadırlar. Diğer yandan, COVID-19 pandemisi yetişkinler için yeni öğrenme alanlarını gerekli kılmıştır. Bir esnek öğrenme biçimi olan ve çalışma alışkanlıklarının değişime uğraması ile COVID-19 pandemisi sürecinde daha da öne çıkan uzaktan öğrenme seçeneğinin hem işle ilgili hem de iş dışı günlük yaşamla ilgili öğrenmelerde öne çıktığı görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, yetişkinlerin yaygın eğitime katılımlarının daha çok istihdam kaynaklı olmasından hareketle, Türkiye'de yetişkinler için ilköğretim ve yükseköğretim arasında meslek edinmeyi amaçlayan eğitim politikaları oluşturulmalıdır. Yaygın eğitime katılımın düşük olmasının nedenleri nitel görüşme yöntemi ile ayrıntılı olarak araştırılmalı ve daha fazla katılımın sağlanması için ulusal düzeyde

çalışmalara ek olarak, bölgesel düzeyde ve gereksinim odaklı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Yetişkinler, katılma, örgün eğitim, yaygın eğitim, OECD

ABSTRACT

Adults participate in many learning and educational activities throughout their lives. The aim of this study is to evaluate the participation of adults in formal and non-formal education activities in terms of various variables, based on the OECD's Education at a Glance reports for 2019 and 2020, and to offer a suggestion for Turkey based on these data. In the research, descriptive analysis model and document analysis method was used. Research data is obtained from the OECD's Education at a Glance reports for 2019 and 2020. In these reports, the data on adults' participation in formal and non-formal education activities are given in detail in terms of various variables. And the data were examined according to the research problems and then evaluated. According to the results of the research, the participation behavior of adults in the countries participating in the OECD's research varies according to the factors of educational status, gender, age, and job-related learning comes to the forefront. As the level of education increases among adults aged 25-64 who participated in the research, participation in formal and non-formal education also increases. While women participate more in formal and/or non-formal education according to gender, young adults in the 25-34 age group, 50% of whom prefer non-formal education, participate more according to age. Participation in non-formal education is largely employment-related, and 70% of adults who have completed higher education participate in employer-sponsored and job-related non-formal education activities. On the other hand, the COVID-19 pandemic has necessitated new learning areas for adults. It is seen that the distance learning option, which is a flexible learning style and becomes more prominent during the COVID-19 pandemic with the change in work habits, comes to the forefront in both job-related and non-job related learning. According to the findings of the research, with reference to adults' participation in non-formal education is mostly due to employment, education policies should be established for adults in Turkey, aiming to acquire a profession between primary and higher education. The reasons for the low participation in non-formal education should be investigated in detail with qualitative interview method, and it is suggested that regional and need-oriented studies be carried out in addition to the studies at the national level to ensure greater participation.

Keywords: Adults, participation, formal education, non-formal education, OECD

**ATTITUDE OF BULGARIAN DIPLOMACY TOWARDS THE NEW ALBANIAN
STATE (DURING 1912-1913)**

Majlinda Peza-Perriu

Prof. As. Dr. University: "Aleksandër Xhuvani", Elbasan, Albania

Florenca Stafa

Dr., University: "Aleksandër Xhuvani"

ABSTRACT

The history of the Balkans has been and is, the story of the peoples who have lived and tried for the relationship of a worthy and peaceful neighborhood on this peninsula. But in a few cases, these relationships are defined by state policies and as such have been conflicting. Referring to political developments, after the First Balkan War Balkan conflicts between the Balkan states conditioned the outbreak of the Second Balkan War. Albania's destiny was directly linked to these Balkan conflicts. The only Balkan state, which had no territorial claims in Albania, resulted to be Bulgaria. In this regard, we point out that Bulgaria's interests after the First Balkan War resonated with the interests of Albanians. The decision of the Ambassadors' Conference in London unduly left outside the borders of the new Albanian state almost half of the country's lands. Did Bulgaria support the new Albanian state at the London Conference of Ambassadors? What was the attitude of the Bulgarian population during the Albanian uprising against the Serbs of 1913? The treatment and analysis of these issues is also the focus of our research in the framework of this scientific paper. In reflecting on such issues, we have relied on the consultation of a broad and contemporary literature, seen in the context of comparability of archival documents, with new approaches and attitudes.

Keywords: Conference of Ambassadors in London, Balkan League, Albanian insurgency against Serbs 1913, absconder

Introduction

Albanians declared independence on November 28, 1912. But the political and territorial destiny and future of the Albanian state would be placed at the Conference of Ambassadors in London, convened on December 17, 1912. This conference focused on its decision-making of the new borders in the Balkans, after the end of the First Balkan War (Dervishi, 2005, p. 26). At this conference, the Albanian issue became subject to debate and strong discussions. The essence of the debate was whether Albania's autonomy or independence would be accepted. For this problem, the Great Powers and the Balkan states did not share the same attitude.

Initially, they were about recognition of Albania's autonomy under Istanbul's dependence.¹ The same attitude was taken with the Balkan countries with the exception of Bulgaria. The Bulgarian position was reflected in the periodical of the Provisional Government of Vlora, saying: *"It is a special pleasure to note that the first state that expressed sincere friendship to Albania was Bulgaria. In fact, at the time of the 6'th Conference in London , he worked in the interest of the Albanian people. The Albanian people will never forget that he was supported by Bulgaria at a time when the Albanian people needed support"*(The Birthday of Albania, 1913).

Diplomatic support

The Bulgarian delegation at this conference, represented by Dr. Stojan Danev, in his meetings with Serbian, Greek and Montenegrin representatives, will reflect Bulgaria's position in favour of Albania's independence. The same attitude will present British diplomats and Bulgarian ambassador to London, Mihail Maxharov. Both Bulgarian diplomats in the meeting they had with the head of the Albanian state, Ismail Qemali, would also offer him support for the consolidation of the Albanian administration (Atanosova: 2018). In his memoirs, journalist, politician and renowned diplomat Simeon Radev wrote, *"The issue for Albania and its borders turned into a genuine diplomatic rally."* The conflict was between representatives of the great powers and the Balkan states that depended on them. Especially stronger was the conflict between Austria and Russia. The Bulgarian delegation insisted on resolving the issue, giving independence to Albania and setting its boundaries on the principle of nationality, and not based on the strategic or geographic principle (Atanosova: 2018).

In the summer of 1913, the international situation did not appear favorable to the Albanian state and the Government of Vlora. The final decisions of the Ambassadors Conference in London, left nearly half of the Albanian territories outside the borders of the Albanian state. The Albanian population in the conquered lands was placed under a military regime of violence and terror, as it was stated at the time, with the sole purpose of having no one to fight against the Serb.(Jehona: Skopje 1993, p. 40).

The war that Bulgaria proclaimed to Serbia and Greece in 1913, Ismail Qemali the head of the Albanian state, considered existential to Albania and Albanian national interests. His views were also made known to Elbasan Prefecture on June 15, 1913. Ismail Qemali insisted to closely follow the movements of military troops at the border, defining the Albanian position through the words: "... according to the character to be taken works.(AQSH. F. 145).

¹ After several months of debates, proposals and against proposals at the Albanian borders and the political status of Albania, with the proposal of the Italian and Austro - Hungarian comision, the decision taken on July 29, 1913, declared Albania as "autonomous and hereditary principality under the six – Great Powers".

With the separation of borders from the Ambassadors Conference in London, the two neighboring states that had benefited Albanian territories were Greece and Serbia, while Bulgaria basically had no claims to Albanian territories. Ismail Qemali was interested in the outbreak of this conflict. Moreover, the Vlorë government intended to have its representative at the Albanian border. The foreign policy of the Albanian state basically relies on the principle of non-intervention and neutrality. But why not, if the Serbian or Greek troops were to break, there was a chance to hope to review the unfair decision of the Albanian borders, it is understood by the support of the Bulgarian side.²

Thus, the Government of Vlorë would send as its representative to district of Qukës, Selman Blloshmi, also announcing the Elbasan Prefecture for the task with which he was charged. According to this information that was considered confidential, Selman Blloshmi was sent as the most trusted man in Vlorë with the mission to closely follow the developments of military fighting in the front of the war between Bulgarian, Serbian and Greek armies (AQSH. F. 145, Dos. II-27). Ismail Qemali would ask the Mayor of Elbasan to provide clear and accurate instructions, not to obstruct and delay the departure of Selman Blloshmi to Qukës. We emphasize that this act was also the first attempt by the Government of Vlorë to organize an information service at the border (AQSH. F. 145, Dos. II-27).

Albanian uprising against Serbs

The terror exercised by in Kosovo and other areas annexed by Serbia were repeated all the most barbaric persecutions recognized by world history (AQSH.F.145,Dos.II-27). The population of these areas disconnected from the Albanian trunk, without much time, would strongly respond to such a reality. The first reaction was discovered in the area of Dibra where, in mid-September 1913, an armed movement broke out, which within a few days took up the size of a mass invasion including Luma, Ohrid, Struga, Tetovo, Gostivar, Kicevo, mountain areas of Gjakova, the outskirts of Prizren, the villages of Reka, Mavrova and Skopje (Prifti: 2004, p.155).

There is an opinion that the outbreak of the anti-Serb uprising of Dibra is preceded by the activity of the Albanian Chetniks. These groups operated in the area of Dibra, Skopje, Tetovo and Gostivar since the beginning of 1913. Their activity against the Serbian army came intensifying in the months of April - May of this year (Purrellku:2004, p.45). Throughout the summer of 1913, as a result of Serbian repressive actions, the situation in Western Macedonia

² Since the spring of 1913, among the Albanian patriotic circles circulated the idea that there were possible premises for the establishment of an alliance between Turkey and Bulgaria, which turned out to be unhappy with the benefits of the Balkan War. Also, on the journey that Ismail Qemali had in Europe in April-July 1913, in order to review the decisions of the Ambassadors Conference, a considerable deal on his agenda also took place with the talks with Bulgarian diplomats. Using the new conjunctures created in the Balkans, Ismail Qemali hoped to join a potential alliance that could be created in the future between Turkey - Bulgaria and Albania. But, as evidenced, there was nothing concrete about this. In this case, if we refer to the words of Colonel Stefan Milovanovic, it turns out that the position of the prefect of Elbasan appears in the framework of a cooperative approach with the Serbian army commander.

was more and more aggravated. Resistance against the Serbs was present through the organization of Kachaki groups in some special areas. While planning and rapid launch of an attack in Macedonia and Kosovo was planned, the most critical situation was presented in the area of Dibra and Lake Ohrid, where cetaceans and other groups started (Shabani: 1993, p. 77). It was reported that the uprising was neither random nor instantaneous through consultation with the documentation of the Belgrade military archive. This movement was prepared for a relatively long time and was in the continuation of the war for the liberation of occupied Albanian lands during the Balkan Wars. In July 1913, Serbian sources reported on the movements of Bajram Curri and Isa Boletini for the purpose of organizing an uprising, stating that *"they had bought many weapons and ammunition between them and the balls of war"* (Rushiti: 95, pp.94-95).

Regarding the causes of the beginning of the September uprising, the same opinion with Albanian scholars is also reflected in the information of foreign consuls in Albania. In a report sent by the British consul in Bitola to London, it was noted that the September anticreep uprising was a direct product of fragmentation of Albanian territories and the division of the Albanian border. He considered this act as unjustified by saying that *"... Without any reasonable strategic, ethnographic or economic justification, this boundary would cut off the ties of the people of Mat, Lura, Kalis, Dardha and even a part of the River with the city of Dibra. It would exclude them from accessing the sacred places of Dibra ... sacred places where guild leaders usually resolve conflicts of all kinds without further complaints"*.(Duka:2012, British documents, p.126) Moreover, in reports that the British consul in Albania sent to London official, it was not reported about any possible involvement of the Vlora Government in Dibra's against-serbs uprising. It was precisely the problem of the border set in London, which was considered as a cause of the creation of conflict situations in Albanian territories. Such a problem finds a continuous reflection in the report of British Consul Peckham who expressed: *"What I have heard and seen has strengthened and confirmed the belief that the boundary in London, apart from being difficult to be decisive, will to be a constant source of friction and clashes "*, giving a series of ethnic, historical and economic arguments in favor of the Albanian population remaining outside the border (Duka: pp. 120-121).

Support of Bulgarians towards Albanians

Also, through British sources, the fact that, in the fighting of Albanians against Serbian troops, in certain areas were included Austrian and Bulgarian officers. In the report that Lieutenant General Greig's consul sent to London on September 26, 1913, the names of some Bulgarian voivodes, who together with the Bulgarian bands, had crossed to Albania in the Struga region were mentioned. It was about some prominent Bulgarian voivodes, like Petre Culev, Pavlov. Among the Bulgarian Voivodas, mention was also made by Milan Matovi [former inspectors of Bulgarian gangs in the Monastery of Vilave, before the Balkan wars], which was said to have been in the city of Elbasan. Moreover, the British consul claimed that among the Albanians of

Bitola was the conviction that the Albanian - Bulgarian action against the Serbs surely had the Turkish support (Duka: 2012). The information reflected on the official press pages of the time, did not exclude the possibility of cooperation between Albanians and Bulgarians. This cooperation was related to the same situation under which both sides were. For this problem was written: "*It is possible that along with the Albanian insurgents there are Bulgarians (Macedonians). Surely those who suffer together, those who have common enemy, they will always cooperate*" (Birthday of Albania: 1913). Such an assertion was reflected in an article published in the Official Gazette of the Provisional Government of Vlora "The Birthday of Albania". In this newspaper under the title "Albanians are with the Bulgarians", among others it was written that: "*This covenant is with Albanian bayraktar : Ali Kaloshi, Maliq Krishna, Kurt Haxha with the Bulgarians Milan Matofin and Petrush Caulefin*" (Birthday of Albania: 1913).

Meanwhile, through the information of the mayor of Qukës to the Prefecture of Elbasan, it was reported about the cooperation of the Albanian forces with the Bulgarian forces through the words: "*Albanian and Bulgarian bands are acting together*" (A.Q.H:1963. p. 2015). In order to justify such a reality, cooperation between the Muslim and Christian population was considered successful not only in Debar, but also in the Derbatsa (north of Struga), Demir-Hissar and Kicevo regions, the majority of the population consisted of the Bulgarian element. Meanwhile, the British vice-consul expressed: "The Albanian movement is something more than a chaotic attack" (Duka: 2012, p. 123). In addition, in the spring of 1913, the possible premise of creating an alliance between Turkey and Bulgaria was created. Bulgaria was disappointed by the benefits of the Balkan War. According to information received from British consuls, it was reported that Bulgaria had left two battalions masked as Chetniks in Macedonia (Duka, British documents: 2012, p.123).

There is evidence that in the journey that Ismail Qemali had in Europe in April-July 1913, he is meeting with Bulgarian diplomats. Using the new conjunctures created in the Balkans, in their meetings Ismail Qemali hoped to join an alliance that could be created in the future between Turkey – Bulgaria, why not and Albania (History: 2012. p. 55). But there was nothing concrete about it. Meanwhile, the existence of Bulgarian - Muslim bands was reported on the locality of Morihova (east of Bitola), where it was said; "*Has arrived a cavalry with about 300 people from Skopje*" (Duka, British documents: 2012, p.126). The involvement of Bulgarian bands alongside Albanian rebels in the anti - Serbian uprising of September 1913, was mostly the support provided to the Albanian population by Bulgarians, a support that was evident even in other critical periods of history as a mutual support between Balkan peoples who had to face the same concerns and problems. In such a context, the Vlora government will not lack diplomatic activity and calls to the Great Powers to stop the massacres made by Serbs, while clarifying its position in relation to the insurgents and seeking to determine as much as possible soon the boundary set at the Ambassadors Conference in London (Birthday of Albania: 1913)

The sources of the time spoke in favor of the fact that on October 8, 1913, Serbian troops not only had the Albanians broken but, as expected, had violated strategic positions in the west of the Black Drin. On October 13, 1913, British sources reported on the expected route of the Serbian expedition planned to enter Albania with three units deployed in Struga, Diber and Prizren (Duka, British documents: 2012, p.155).

Regardless of the boundary set at the London Conference and the repeated pressures of Austro-Hungarian and Italian diplomacy, the Serbian army continued to occupy the Albanian territories for weeks. In October 1913, Austro-Hungary's pressures (with Germany's support) to Serbia for the withdrawal of troops from Albania were finalized by sending a strong protest note to the Serbian government, required respect of the border located in London (Duka, British documents: 2012, p.175). In this protest note that the Imperial and Royal Legation of Vienna sent to the royal Serbian government among others, it was stated that: "The imperial and royal government [AH] wants to hope that the Serbian government will not delay to complete the discharge of the Albanian territory within one to eight days"(Puto:1986, p.372). But the suspicion of the Viennese diplomacy on the Serbian government's statement to stop the Serbian army's progress toward the Albanian territory was based on well-known diplomatic reasons. Thus, resolving such a situation, Vienna's diplomats looked mostly at the pressure exerted on Serbia by mobilizing Austrian troops at the border with Bosnia as saying "*as a direct means of pressure on both Serbia and Russia*" (Duka, British documents: 2012, pp. 175-176). But, at the end of 1913, the political situation of the Albanian Government proved to be very difficult as a result of internal political rivalries. Ismail Qemali had entered into secret talks with Young Turks, to establish a Muslim prince in Albania. Thus, in January 1914, the Grebene conspiracy, where the Albanian government was part of it, was revealed (Dervishi: 2006, p. 36). Through this conspiracy, the aim was to create an Ottoman - Bulgarian - Albanian alliance, where the Albanian side hoped to regain the territories left unjustly outside the Albanian border³. The discovery of this conspiracy was one of the reasons for the resignation of Ismail Qemali in January 1914, under the pressure of the ICC (International Commission for Control in Albania).

Conclusion

During the years 1912 - 1914, we emphasize that Albania and the Albanians abandoned by Balkan neighbors and European diplomacy had the friendship and cooperation that was offered to them:

- Through the support that Bulgarian diplomacy offered to the new Albanian government for the domestic state organization.

³ On January 5-7 1914, hundreds of Turkish fighter disguised as merchants landed at Vlora harbor. On 8 January, the secret plot leader Beqir Grebeneja was arrested.

- Through the positions of Bulgarian diplomats at the London Conference of Ambassadors, who declared openly for unconditional independence of Albania.
- Through the direct military support that the Bulgarian population, at the most critical moments, gave the Albanian population of areas that remained outside the Albanian state border in 1913.
- The same situation would be reflected even during World War I when on January 27, 1916 Bulgarians arrived in Elbasan city. After the agreement signed with the local party, through which the Bulgarians agreed to recognize the Albanian national rights, Albanian and Bulgarian flags would waver over the city.

BIBLIOGRAPHY

- **A.Q.H** (Central State of History) Fund. 71, Dos. 4. Document. Nr. 11750, copy, translation from Turkish, to the provisional Government of Vlora and its activity, Tirana: 1963.
- **A.Q.SH** (Central State Archive Tirana), Fund. 145, Dos. Nr. II -27.
- *British Documents for Albania and Albanians, (October-December 1913)*, Vol. I, Prepared by Valentina Duka, Toena Publishing, Tirana: 2012.
- Çami, Muin. *The Anti-Perpetual Liberation War of the Albanian People 1918-1920*, Tirana: 1969.
- Dervishi, Kastriot. *History of the Albanian State (1912 - 2005)*, Tirana: 2006.
- Puto, Arben. "Albanian Issue in International Acts of the Period of Imperialism", Vol. II, Tiranë: 1986, 372. *Documents Diplomatiques Francais*, 3 eme series, t. VIII, d. n. 341.
- Prifti, Kristaq. *The September 1913 antisemitic uprising and the Provisional Government of Vlora*, in *Historical Studies*, No 1-2, Tirana: 2004, p. 155.
- Purellku, Halim. *The Uprising of September 1913*, in "Jehona", no. 6, Skopje: 1993.
- Fejzulla, Shabani. Aspects of September Uprising, in the magazine "Jehona", no. 6, Skopje: 1993.
- The Belgrade military archive, *Ballkanski Rat 1912-1913*", in the magazine "Jehona".
- Rushiti, Limon. *Some data from the Serbian Army Documentation - Armada III*, on the Albanian Uprising of September 1913, the Belgrade Military Archive, "Ballkanski Rat 1912-1913", in the magazine "Jehona".
- "The Birthday of Albania" edition of the Provisional Government of Vlora, 25th Autumn I, 1913.
- Jehona, no. 6, Skopje, Nova Makedonija, 1993, 40th Gennady of Lesko-Brodarski. My life, Skopje.
- "History of the Albanian People", Vol. III, Tirana: 2012.

**ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ YARGI YETKİSİ VE BU MAHKEMENİN
YARGILAMALARINA HAKİM OLAN BAZI TEMEL İLKELER**
THE JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT AND SOME
FUNDAMENTAL PRINCIPLES GOVERNING THE JURISDICTIONS OF THIS COURT

Ekrem BENZER

Araştırma Görevlisi, Dicle Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı
Research Asistant, Dicle University, Law Faculty, Department of International Public Law

ORCID NO: 0000-0002-3261-6227

ÖZET

Uluslararası Ceza Mahkemesi kurulmadan önce ad hoc nitelikli çeşitli mahkemeler görev yapmıştır. Bunlar; İkinci dünya savaşı sonrası görev yapan Nurenberg mahkemesi, Ruanda' da yaşanan olaylar için kurulan Ruanda Ceza Mahkemesi ve Eski Yugoslavyada meydana gelen insan hakları ihllalarını yargılamak için kurulan Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesidir. Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kurulmasına Dair Tam Yetkili Temsilciler Diplomatik Konferansında 17 Temmuz 1998 tarihinde kabul edilmiştir. Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü 1 Temmuz 2002 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Statü'nün kişi, yer ve zaman bakımından uygulanmasının belirlenmesi yargılamalar bakımından önem arz etmektedir. Statü'ye göre 18 yaşını dolduranlar yargılanabilecektir. Bununla birlikte ulusal ve uluslararası dokunulmazlık ve ayrıcalıklar mahkeme bakımından önem arz etmemektedir. Statü'de yer bakımından herhangi bir sınırlayıcı hüküm bulunmadığından mahkeme dünyanın her yerinde işlenen suçlar bakımından kural olarak yetkilidir. Mahkeme sadece Statü'nün yürürlüğe girdiği tarihten sonraki suçlar bakımından yetkiye sahip olacaktır.

Uluslararası Ceza Mahkemesi yargılamalarına hakim olan bazı evrensel ilkeler mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır: Ne bis İn İdem İlkesi: aynı fiil için aynı kişiye karşı birden fazla tartışma veya yargıda bulunulmaması anlamına gelir.

Nullum Crimen Nulla Poena Sine Lege İlkesi: UCM Statüsü'nün 22. maddesinde nullum crimen sine lege yani kanunsuz suç olmaz ilkesi yer almaktadır. 23. madde de ise nullum poena sine lege ise kanunsuz ceza olmaz kuralıdır. Bu ilkeler birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Yani Statüde yer almayan bir suç bakımından yargılama yapılamayacağı gibi, Statüde yer almayan herhangi bir ceza da tatbik edilemeyecektir.

Kişi Bakımından Geriye Yürümezlik İlkesi: Bu ilke uyarınca işlendiği sırada Statüye göre suç teşkil etmeyen bir fiil dolayısıyla UCM de yargılama yapılamayacaktır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki Hüküm kesinleşmeden Statü'de kişi lehine bir düzenleme gerçekleştirildiği zaman bu ilgili kişi bakımından uygulama alanı bulabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ceza Mahkemesi, Kişi, Yer ve Zaman Bakımından Yetki, Ne bis İn İdem İlkesi, Nullum Crimen Nulla Poena Sine Lege İlkesi, Kişi Bakımından Geriye Yürümezlik İlkesi.

ABSTRACT

Before the establishment of the International Criminal Court, various ad hoc courts served. These; The Nurenberg Tribunal, which served after the Second World War, is the Rwanda Criminal Tribunal established for the events in Rwanda, and the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, which was established to prosecute human rights violations that occurred in the Former Yugoslavia. The Statute of the International Criminal Court was adopted by the United Nations on 17 July 1998 at the Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of the International Criminal Court. The Statute of the International Criminal Court entered into force on 1 July 2002. Determination of the application of this Statute in terms of person, place and time is important for judges. According to the statute, those who are 18 years old can be tried. However, national and international immunity and privileges are not important for the court. Since there are no limitations on the ground in the statute, the court has jurisdiction over crimes committed all over the world. The Court shall have jurisdiction only in respect of subsequent crimes after the date on which the Statute enters into force.

There are some universal principles that prevail in the International Criminal Court trials. Some of these are: Ne bis In Idem: The principle of Ne Bis In İdem means that more than one lawsuit or judgment should not be made against the same person for the same act.

Nullum Crimen Nulla Poena Sine Lege Theory: The principle of nullum crimen sine lege, that is, there is no crime without law, is included in Article 22 of the ICC Statute. In Article 23, if it is nullum poena sine lege, it is the rule that there is no punishment without law. These principles are complementary to each other. In other words, no trial can be made in respect of an offense not included in the Statute, and any penalty not included in the Statute will not be applied.

Non-retroactivity in Term of Persons: Pursuant to this principle, no trial shall be held at the ICC for an act that did not constitute a crime under the Statute at the time it was committed. However, it should also be noted that when an arrangement is made in the Statute in favor of the person before the provision is finalized, it will be able to find an application area in terms of the person concerned.

Keywords: International Criminal Court, Authority for Person, Location and Time, Ne bis In Idem, Nullum Crimen Nulla Poena Sine Lege Theory, Non-retroactivity in Term of Persons.

I. GİRİŞ

Kişilerin özellikle savaş suçları bakımından yargılanmalarının gerekli olduğu düşüncesi Orta Çağa dayanmaktadır. Kişilerin işledikleri suçlardan dolayı uluslararası mahkemede yargılanma fikri ise ancak I. Dünya Savaşı'ndan sonra tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmalar adil yarılanmaların olduğu ceza mahkemelerinin kurulmasını sağlamamıştır. Ancak II. Dünya Savaşından sonra kurulan Nuremberg ve Tokyo mahkemelerinde ilk defa uluslararası toplum, kişileri uluslararası suçları işlediklerinden bahisle yargılamıştır.¹

Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kurulmasına Dair Tam Yetkili Temsilciler Diplomatik Konferansında 17 Temmuz 1998 tarihinde kabul edilmiştir. Statü'nün yürürlüğe giriş tarihi olarak altmışınca onay belgesinin tamamlanması öngörülmüştür. Bu sayıya da 1 Temmuz 2002 Tarihinde ulaşılmıştır. Dolayısıyla Statütü bu tarihte yürürlüğe girmiştir. Bu Statü bağlamında kurulması istenen mahkeme için bir Hazırlık Komitesi kurulması yoluna gidilmiştir. Bu komitesinin amacı; usul ve delil kurallarını belirlemek, suç unsurlarını hazırlamak ve mahkeme kurulmadan önceki bazı idari işlemleri gerçekleştirmektir.²

Uluslararası Ceza Mahkemesi Kurulmadan önce ad hoc nitelikli çeşitli mahkemeler yargılamalar yapmıştır. Bunların her birinin ayrı özellikleri mevcuttur. İkinci dünya savaşından sonra kurulan Nuremberg mahkemesi, Ruanda'da yaşanan olaylar nedeniyle kurulan Ruanda Ceza Mahkemesi ve Eski Yugoslavyada meydana gelen insan hakları ihllalarını yargılamak için kurulan Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi ad hoc nitelikteki yargı kuruluşlarıdır.

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin geç denebilecek bir tarihte (20.yy sonlarında) kurulmasının temel nedeni devletlerin egemenlik göstergelerinden biri olan yargılama yetkilerini devretmek istememeleridir.³

Uluslararası Ceza Mahkemesinin yargı yetkisi çeşitli alt başlıklarda incelenmektedir. Maddi hukuk veya suçlar bakımından yargı yetkisi (Subjet- matter, ratione materiae): bu yargı yetkisiyle hangi suçlar UCM'nin yargı yetkisine girer? Sorusunun cevabı aranmaktadır. UCM insanlığa karşı suçlar, soykırım suçu, savaş suçları ve saldırı suçu bakımından yargı yetkisine haizdir.⁴

UCM'nin yer bakımından yargı yetkisinden anlamamız gereken nerede işlenen suçlar bakımından mahkemenin yargı yetkinin olduğu konusudur. Statü'de yer bakımından yargı yetkisine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. UCM'nin zaman ve kişi bakımından yargı yetkisi ise hangi zaman aralığında işlenen suçların yargılamaya konu olacağı konusu ile kimlerin yargılamaya maruz kalacağına ilişkindir.

¹ AZARKAN, Nuremberg'ten La Haye'ye Uluslararası Ceza Mahkemeleri, s. 118.

² ULUSOY, Uluslararası Ceza Mahkemesi, s.18.

³ AKSAR, Evrensel Yargı Kuruluşları, s. 135.

⁴ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü 5. madde. Statü'nün tam metni için, <http://sorular.rightsagenda.org/Uploads/UCM%20MEV/Roma%20Stat%C3%BCs%C3%BC.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.05.2018).

Çalışmamızda üzerinde durulan konulardan biri de UCM yargılamalarına hakim olan bazı temel ilkelerdir. Bunlar; Ne bis İn İdem İlkesi, Nullum Crimen Nulla Poena Sine Lege İlkesi ve Kişi Bakımından Geriye Yürümezlik İlkesidir.

II. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİNİN YER, KİŞİ VE ZAMAN BAKIMINDAN YARGI YETKİSİ

A. Yer Bakımından Yargı Yetkisi

Kural olarak UCM yer bakımından yargı yetkisini belirlerken mülkîlik ve şahsîlik prensiplerinden yararlanmaktadır. Mülkîlik Prensibine göre; suç işleyen kişinin yargılanabilmesi için UCM Statüsü'ne taraf bir devletin vatandaşı olup olmadığına bakılmaksızın suç mahalinin Statü'ye taraf bir devlet ülkesi olması yeterlidir.⁵

Şahsîlik prensibine göre ise, suçu işleyen uyrukluğuna bakılır dolayısıyla UCM Statüsü'nde yazılan suçların birinin Statütü'ye taraf devletin vatandaşı tarafından işlenmiş olması yargılanabilirliği sağlayacaktır. Bununla birlikte örneğin Statü'yü kabul eden bir devlet vatandaşı Statü'ye taraf olmayan bir devlet ülkesinde suç işlerse bu durumda yargılama yapılabilecektir. Ancak bu durumda Statü'ye taraf olmayan devletin işbirliğinde bulunma zorunluluğu bulunmamaktadır.⁶

UCM madde 12 uyarınca söz konusu devlet ülkesi üzerinde yer alan tescilli gemi veya uçaklarda işlenen suçlar da da yargı yetkisi kullanılabilir.

UCM'nin kabul ettiği mülkîlik ve/veya şahsîlik prensiplerinin istisnası mevcuttur o da yine; Statü'de kabul edilen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından UCM'ye dava açmak amacıyla başvuruda bulunmasıdır. BM Antlaşması'nın VII. Bölümü kapsamında yer alan durumlarda suç duyurusunda bulunulursa bu durumda mahkeme şahsîlik ve mülkîlik prensiplerinin sınırlarıyla bağlı olmayacaktır.

UCM'nin yargı yetkisinin mekansal olarak bir sınırlandırması Statü'de yer almamaktadır. Dolayısıyla yukarıda sayılan şartların taşınması ve Statü'ye tabi suçlardan birinin işlenmesi durumunda dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleşmiş olması yeterlidir.⁷

B. Kişi Bakımından Yargı Yetkisi

UCM Statüsünün 25. maddesine göre, uluslararası ceza mahkemesinin yargılama yetkisi uluslararası toplumu tümüyle etkileyen çok ağır suçlar bakımından ve sadece gerçek kişilere karşı mevcuttur. Mahkemenin yargı yetkisine suçlarla ilgili olarak (Soykırım, İnsanlığa Karşı Suçlar, Savaş Suçları, Saldırı Suçu) sadece bizzat suçu işleyenlerin değil aynı zamanda suçun işlenmesi yönünde talimat veren, ilgili suçun işlenmesini teşvik eden, suçun işlenmesinde

⁵ ATEŞ, Uluslararası Ceza Mahkemesinin İnsanlığa Karşı Suçlar Üzerindeki Yargı Yetkisi, s. 63.

⁶ ATEŞ, Uluslararası Ceza Mahkemesinin İnsanlığa Karşı Suçlar Üzerindeki Yargı Yetkisi, s.64.

⁷ AKSAR, Evrensel Yargı Kuruluşları, s. 147.

yardımcı veya ortak olan bunun yanında suçun temel haline veya teşebbüs aşamasına iştirak edenler de dahildir.⁸

UCM Statü'sü soykırım suçuyla ilgili olarak özel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre; soykırım suçununun işlenmesini kamu önünde ve doğrudan teşvik eden kişilerinde cezai sorumlulukları doğacaktır.⁹

UCM'nin gerçek kişiler üzerindeki yargı yetkisinin kapsamına asker ve sivil kişiler girmektedir. Yani bir kişinin asker olması yargı bağımsızlığı kazandığının emmresi olmayacaktır. Bununla birlikte asker ve sivil idareciler için bir nevi objektif sorumluluk olarak kabul edilebilecek bir sorumluluk da yüklenmiştir. Şöyle ki; emir altında bulunan bireylerin Statüde mevcut bir suçu işlemesi durumunda bu kişilerin de bireysel cezai sorumluluğu doğacaktır. Bunun yanında askeri veya sivil idarecilerin gerekli önlemleri almaması durumunda ya da bilgisi dahilinde de veya bigisi dahilinde olması gereken hususlarda adım atmadığı takdir de yine bu yönetilerin kişisel sorumlulukları doğacaktır.¹⁰

Üstün emrini yerine getirdiği dolayısıyla suçsuz olduğunu beyan eden bir kişinin savunmasının Satatüye göre bir önemi bulunmamaktadır. Ancak kişinin söz konusu emirlere uyması kanuni bir zorunluluk ise, kişi söz konusu emrin hukuksuz olduğunu bilmiyorsa ve söz konusu emir açıkça hukuksuz değilse bu durumda kişisel sorumluluktan söz edilmeyecektir. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında ise bu istisna durumun istisnası getirilmiştir. Buna göre; soykırım emir ile insanlığa karşı suçlara ilişkin emirler açıkça hukuksuzdur.¹¹ Bu hüküm ile şahsi cezasızlık durumunun sınırları daraltılmıştır.

Yukarıda UCM'nin yargı yetkisinin gerçek kişilerle sınırlı olduğunu belirtmiştik. Gerçek kişilerin yargılamaya muhatap olmasının tek istisnasını 18 yaşını doldurmamak oluşturmaktadır. Buna göre 18 yaşını dolduran her birey suç işlediğinde UCM'de yargılanabilecektir.¹² İfa edilen görev dolayısıyla gerek ulusal hukuk gerekse de uluslararası hukuktan doğan dokunulmazlıklar ve/veya özel yargılanma usulleri, UCM'nin bu kişiler hakkında yargı yetkisini kullanmasına engel oluşturmayacaktır.¹³ Bununla birlikte, devlet başkanı, hükümet başkanı veya meclisin bir üyesi, seçilmiş bir temsilci veya devlet/hükümet yetkilisi olarak resmi bir mevki veya görevde bulunmanın yargılamadan bağımsızlık sağlamayacağı gibi bu kişilerin cezasının indirilmesi için de sebep oluşturmaz.¹⁴

C. Zaman Bakımından Yargı Yetkisi

UCM Statüsü'nün 11. maddesine göre; Uluslararası Ceza Mahkemesi, Mahkeme Statüsü'nün yürürlüğe girmesinden sonra işlenmiş suçlat bakımından yargı yetkisine sahiptir. Dolayısıyla

⁸ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 25/1.

⁹ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 25/3.

¹⁰ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 28.

¹¹ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 31.

¹² Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 26.

¹³ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü madde27/2.

¹⁴ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü madde 27/1.

mahkeme Statüsü'nün yürürlüğe giriş tarihinin tespiti gerekmektedir. Buna göre 17 Temmuz 1998 Tarihinde Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü kabul edilmiştir. Ama Statü hükmü gereği mahkemenin göreve başlaması için altmış devletin onayının tamamlanmış olması gerekir. Bu bağlamda 1 Temmuz 2002'de Uluslararası Ceza Mahkemesi Göreve başlamıştır. Dolayısıyla Statü'nün 11. maddesi uyarınca bu tarihten itibaren işlenecek suçlar bakımından Mahkemenin yargı yetkisi olacaktır.

Bilindiği üzere Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü'nde toplam dört suç tipi işlenmiştir. Bunlar; soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı suçu. Saldırı suçu hariç Statü'nün 11. Maddesi gereği 1 Temmuz 2002 Tarihinde UCM'nin yargılama yetkisi tamdır. Ancak Saldırı suçu bakımından ayrı bir durum söz konusudur. Bunun temel nedeni saldırı suçunun Statü kabul edilirken tanımlanmamış olmasıdır. Saldırı suçunun tanımı 2010 tarihinde Kampala'da gerçekleştirilen Roma Statüsü'nü Gözden Geçirme Konferansında gerçekleştirmiştir.¹⁵ Bu tanımlanmadan sonra Taraf Devletler Asamblesi tarafından 14 Aralık 2017 tarihinde oybirliği ile alınan karar ile birlikte, saldırı suçu bakımından UCM'nin yargı yetkisi 17 Temmuz 2018 Tarihinde işlerlik kazanacaktır.¹⁶

III. ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ YARGILAMALARINA HAKİM OLAN BAZI TEMEL İLKELER

A. Ne Bis İn İdem İlkesi

Bu ilke, aynı fiilden ötürü aynı kişi hakkında birden çok dava açılmaması veya hüküm verilmemesini ifade etmektedir. Ne Bis İn İdem ilkesinin kural olarak iki unsuru bulunmaktadır. Bunlar : Fiilin ve kişinin aynı olmasıdır.¹⁷

Bu ilke bir çok ulusal ve uluslararası metinde yer almaktadır. Bunların başlıcalarından biri de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesidir. Bu Sözleşme'nin 7 numaralı Ek Protokolü'nün 4. maddesine göre; *“Hiç kimse bir devletin ceza yargılaması usulüne ve yasaya uygun olarak kesin bir hükümle mahkum edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı aynı devletin yargısal yetkisi altındaki yargılama usulleri çerçevesinde yeniden yargılanamaz veya mhkum edilemez.”*¹⁸

Ne Bis İn İdem İlkesi, Uluslararası Ceza Mahkemesi Statü'sünde de yer almaktadır. Adı geçen Statü'nün 20. Maddesinin ilk fıkrasına göre; hiç kimse mahkeme tarafından mahkum edildiği veya suçsuz bulunduğu bir fiile dayalı olarak yeniden yargılanamayacaktır. Yine aynı maddenin devamında ise; bir kimse UCM tarafından Statüde yeralan suçlardan dolayı mahkum edilir veya

¹⁵ Review Conference on the Roma Statute (Kampala, Uganda), http://www.iccnw.org/documents/RC_Report_finalweb.pdf, (Erişim Tarihi: 30.05.2018).

¹⁶ Activation of the Jurisdiction of the Court over the Crime of Aggression, (Resolution ICC-ASP/16/Res.5), https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP16/ICC-ASP-16-Res5-ENG.pdf, (Erişim Tarihi: 30.05.2018).

¹⁷ ÖZEN, “Non Bis İn İdem (Aynı Fiilden Dolayı İki Kez Yargılanma Olmaz) İlkesi”, s. 391.

¹⁸ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ek 7 Protokol, https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/08/26/AIHS_7.protokol.pdf, (Erişim Tarihi: 31.05.2018).

suçsuz bulunursa bu durumda başka bir mahkemede yargılanamayacaktır. Bununla birlikte ilk yargılamanın başka bir mahkemenin önünde yapılmış olması ve ilgili kişinin mahkum olması ya da suçsuz bulunmuş olması durumunda da UCM kural olarak yargılama yapamayacaktır. Ancak bu son durumun istisnaları mevcuttur. Bu istisnalar da aynı maddenin devamında yer almaktadır. Önceki yargılamanın, Mahkeme'nin yargı yetkisine giren suçlardan dolayı cezai sorumluluğu bulunan şahsı koruma amacıyla yapılmış olması halinde veya Önceki yargılamanın, Uluslararası hukuk tarafından tanınan usul normlarına göre bağımsız ve tarafsız bir şekilde yapılmamış ve söz konusu şahsı adalet önüne getirme niyetiyle bağdaşmayacak şekilde yapılmış olması halinde UCM'nin yeniden yargılama hakkı doğacaktır.¹⁹

B. Nullum Crimen Nulla Poena Sine Lege İlkesi (Kanunsuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi)

Kanunsuz suç ve ceza ilkesine kanunilik ilkesi olarak da ifade edilmektedir. Bu ilke içerisinde kanunların açık olmasını, kanunların belirli olmasını ve kanunların geriye yürümezliğini barındırmaktadır. Bu ilke birey hak ve özgürlüklerinin korunması konusunda azami öneme sahiptir. Çünkü bu ilke vesilesiyle; suçlar ve bu suçlar karşısında uygulanacak cezalar suç olan fiil işlenmeden önce belirlenmektedir. Böylece kişi hak ve hüryetlerinin sınırları çizilmektedir.²⁰

Bir hukuk düzeninde kanunilik ilkesinin geçerli olduğunun belirli kıstasları bulunmaktadır. Bunlar; belirlilik, kıyasın yasak olması, lehte kanun ilkesi, mülklik ilkesi, ve şahsilik ilkesidir. Bunlardan belirlilik ilkesi doğrudan kanun yapıcıya, kıyas yasağı yargıca, şahsilik ilkesi ise hem kanun yapıcıya hemde yargıca yönelik kıstaslardır.²¹

Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 7. maddesinde de yer almaktadır. Buna göre; *“Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez”*²²

UCM Statüsü'nün 22. maddesinin ilk fıkrasında nullum crimen sine lege yani kanunsuz suç olmaz ilkesi yer almaktadır. Adı geçen fıkraya göre; İşlendiği sırada, söz konusu fiil, UCM'nin yargı yetkisine giren bir suç oluşturmadığı sürece, hiç kimse fiilinden dolayı bu tüzüğe göre cezai açıdan sorumlu tutulamaz. 22. maddenin ikinci fıkrasında ise yukarıda değindiğimiz gibi kanunilik ilkesinin unsurlarından olan kıyas yasağı düzenlenmiştir. Bu hükme göre; bir suçun tanımlanması dar anlamda yorumlanmalı ve bu tanım kıyas yoluyla da genişletilmemelidir. Suçun tanımında belirsizlik söz konusu ise, bu tanımlama soruşturulan yargılanan veya mahkum edilen şahıs lehine yorumlanır.²³ Bu madde hükmüyle beraber kıyas yasaklandığı gibi, suç tanımlanmasının dar anlamda yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Böylece, genişletici ve

¹⁹ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 20.

²⁰ EŞİTLİ, “Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi”, s. 226.

²¹ KOCA / ÜZÜLMEZ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 40.

²² Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, (Erişim Tarihi: 30.05.2018).

²³ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 22.

amaçsal yorumun da önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca şunu belirtmek gerekir ki; normal şartlar bu iki yorum türü de kanunilik ilkesine aykırı değildir. Ancak bu hükümle beraber fail aleyhine olarak bu iki yorum türüne başvurulamayacaktır.²⁴

UCM Statüsü'nün 23. maddesinde ise Nulla Poena Sine Lege yani kanunsuz ceza olmaz ilkesi düzenlenmiştir. Buna göre UCM tarafından mahkumiyet verilen şahsa ancak UCM Statüsüne göre ceza verilebilecektir. Ancak Statü uyarınca hangi suça hangi cezanın uygulanacağı tek tek belirlenmiş bunun yerine genel bir düzenleme yoluna gidilmiştir. Görüldüğü üzere ulusal hukuklarda var olan belirlilik UCM Statüsü bakımından mevcut değildir. Bu durumda kanunilik ilkesinin tamamen yerine getirildiğinden söz edilemeyecektir. Buna rağmen bu Statü daha önceki uluslararası ceza mahkemeleri statülerinden kanunilik bakımından daha ilerde bulunmaktadır.²⁵

UCM'nin ön gördüğü cezalar Statü'nün 77. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, kural olarak azami 30 yıl süreli hapis cezası verilebilir. Ancak suçun ağırlığının ve sanığın şahsi durumunun elvermesi durumunda müebbet hapis cezası da verilebilecektir. Bununla birlikte hapis cezasından başka usul ve delil kurallarında öngörülen kriterler uyarınca para cezası ile üçüncü kişilerin iyi niyetli olarak elde ettikleri haklara halel getirmeksizin, suç fiilinden doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen mallar, varlıklar ve kazançlara el konulması da ceza olarak belirlenmiştir.²⁶

C. Kişi Bakımından Geriye Yürümezlik

Ceza hukuku bakımından suç oluşturan yada yasa da bulunan suçun cezasını artıran düzenlemelerin yapılması, daha önce suç olarak ifade edilmeyen fiilerin suç olarak kabul edilip aleyhe uygulanması kanunsuz suç olmaz ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Bununla birlikte kural olarak işlenen fiilin cezasının artırılması durumu da bu ilkeye aykırılık teşkil etmektedir.²⁷ Ceza hukuku bakımından lehe olan kanunun geriye yürütülmesi mümkündür ve bu kanunilik prensibinin ihlal edildiği anlamına gelmemektedir. Bununla birlikte yeni suçlar oluşturan yasal düzenlemeler ancak yürürlüğe girdikten sonraki fiiler bakımından etkili olacaktır.²⁸

Kanunilik ilkesinin sonuçlarından biri olan geriye yürümezlik ilkesi UCM Statüsü'nün 24. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre hiç kimse Statü'nün yürürlüğe girmesinden önce işlemiş olduğu bir fiil dolayısıyla cezai bakımdan sorumlu tutulamayacaktır.²⁹ Statü Kural 1 Temmuz 2002 yılında yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla bu tarihten sonraki fiiler eğer Statü bakımından suç teşkil ediyorsa yargılmaya konu olabilecektir. Ancak saldırı suçu için var olan ayırık durum yukarıdaki ilgili bölümde detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

²⁴ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, Uluslararası Ceza Hukuku, s. 454.

²⁵ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, Uluslararası Ceza Hukuku, s. 455.

²⁶ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 77.

²⁷ ARTUK / GÖKÇEN / YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 154.

²⁸ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.121.

²⁹ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, madde 24/1.

Gerek ulusal gerekse uluslararası bir çok metinde yer alan lehe kanunun şartlar taşındığında geriye yürüyebilirliği UCM Statüsü'nün 24. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre; kararının kesinleşmesinden önce yasada bir değişiklik olması durumunda, yargılanan ya da mahkum edilen kişinin lehine olan kanun uygulanacaktır.³⁰ Bu hükümden çıkan bir sonuç da şudur ki; eğer hüküm kesinleştikten sonra lehe bir düzenleme olursa bu durumda her ne kadar düzenleme lehe olsa da uygulama alanı bulamayacaktır.

VI. SONUÇ

Evrensel manada bir yargı kuruluşunun uygulamaya konulması uzun bir süreçten sonra mümkün olabilmiştir. UCM kurulmadan önce ilk başlarda tüm insanlık bakımından ağır ihlaller anlamı taşıyan fiillerin yargılanması ad hoc mahkemeler aracılığıyla sağlanmanmaya çalışılmıştır. UCM ise sürekli nitelikte bir mahkeme niteliği taşımaktadır.

UCM'nin yargı yetkisinin yer bakımından bir sınırlandırması Statü'de yer almamaktadır. UCM yargı yetkisi bakımından mülklik ve şahsılık prensibini kabul etmiştir. Ancak bu durumun istisnasını BM Güvenlik Konseyi'nin alacağı karar oluşturmaktadır. Bu durumda ilgili suçun suçun Statüye taraf bir ülkede işlenmiş olması ve/veya ilgili suçun Statü'ye taraf ülke vatandaşı tarafından işlenip işlenmemesinin bir önemi bulunmamaktadır.

UCM Statüsünün 25. Maddesi uyarınca, uluslararası ceza mahkemesinin yargılama yetkisi sadece gerçek kişilere karşı mevcuttur. UCM'nin gerçek kişiler üzerindeki yargı yetkisinin kapsamına asker ve sivil kişiler girmektedir. İfa edilen görev dolayısıyla gerek ulusal hukuk gerekse de uluslararası hukuktan doğan dokunulmazlıklar ve/veya özel yargılanma usulleri, UCM'nin bu kişiler hakkında yargı yetkisini kullanmasına engel oluşturmayacaktır.

UCM 1 Temmuz 2002 Tarihinden sonraki suçlar bakımından yargı yetkisine sahiptir. Ancak bu durum saldırı suçu bakımından ayrı değerlendirilecektir. Çünkü saldırı suçunun tanımlanması ancak 2010 yılında gerçekleştirilmiştir. Saldırı suçu bakımından yargı yetkisinin kullanılması ise 17 Temmuz 2018 sonrası için mümkün olmuştur.

Ne Bis İn İdem ilkesi, aynı fiilden ötürü aynı kişi hakkında birden çok dava açılmaması veya hüküm verilmemesini ifade etmektedir. UCM yargılamalarında da bu ilke geçerlidir ancak bu durumun iki istisnası mevcuttur. Eğer yargılama suçluyu korumak amacıyla yapılmışsa yada mahkeme tarafsız ve bağımsız yargılama yapmamışsa bu ilke uygulanmayacaktır.

Kanunsuz suç ve ceza ilkesi kanunilik olarak da adlandırılmaktadır. UCM Statüsü'nün 22. maddesinde nullum crimen sine lege yani kanunsuz suç olmaz ilkesi yer almaktadır. 23. madde de ise nullum poena sine lege ise kanunsuz ceza olmaz kuralıdır. Bu ilkeler birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Yani Statüde yer almayan bir suç bakımından yargılama yapılamayacağı gibi, Statüde yer almayan herhangi bir ceza da tatbik edilemeyecektir.

³⁰ Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü madde 24/2.

Kanunilik ilkesinin içinde kabul edilebilecek bir başka ilke ise geriye yürümezlik ilkesidir. Bu ilke uyarınca işlendiği sırada Statüye göre suç teşkil etmeyen bir fiil dolayısıyla UCM de yargılama yapılamayacaktır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki Hüküm kesinleşmeden Statü'de kişi lehine bir düzenleme gerçekleştirildiği zaman bu ilgili kişi bakımından uygulama alanı bulabilecektir.

KAYNAKÇA

Activation of the Jurisdiction of the Court over the Crime of Aggression, (Resolution ICC-ASP/16/Res.5), https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP16/ICC-ASP-16-Res5-ENG.pdf, (Erişim Tarihi: 30.05.2018).

AKSAR, Yusuf: Evrensel Yargı Kuruluşları, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

ARTUK Mehmet Emin / GÖKÇEN Ahmet / YENİDÜNYA Ahmet Caner: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

ATEŞ Ekşi, Canan: Uluslararası Ceza Mahkemesinin İnsanlığa Karşı Suçlar Üzerindeki Yargı Yetkisi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2004.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ek 7 Protokol, https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/08/26/AIHS_7.protokol.pdf, (Erişim Tarihi: 31.05.2018).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, (Erişim Tarihi: 30.05.2018).

AZARKAN, Ezeli: Nuremberg'ten La Haye'ye Uluslararası Ceza Mahkemeleri, Beta Yayınevi, İstanbul 2003.

EŞİTLİ, Ezgi Aygün: Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 104, Yıl: 2013, s. 225-246.

KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2011.

ÖZEN, Mustafa: Non Bis İn İdem (Aynı Fiilden Dolayı İki Kez Yargılanma Olmaz) İlkesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1, Yıl: 2010, s. 389-417.

ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016.

Review Conference on the Roma Statute (Kampala, Uganda), http://www.iccnw.org/documents/RC_Report_finalweb.pdf, (Erişim Tarihi: 30.05.2018).

TEZCAN, Durmuş / ERDEM Mustafa Ruhan / ÖNOK, Rifat Murat: Uluslararası Ceza Hukuku, Seçkin Yayınevi Ankara 2007.

Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü, <http://sorular.rightsagenda.org/Uploads/UCM%20MEV/Roma%20Stat%C3%BCs%C3%BC.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.05.2018).

ULUSOY, ORÇUN: Uluslararası Ceza Mahkemesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, İzmir 2008.

**ENGLISH TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS THE INCLUSION OF LGBTQ
REPRESENTATIONS IN THE NETFLIX PLATFORM**

Ömer Gökhan ULUM

Assoc. Prof. Dr., Department of English Language Teaching, Education Faculty, Mersin University

ORCID ID: 0000-0001-7685-6356

ABSTRACT

Although killing millions of people all around the world in a very short time, Covid-19 pandemic has positively affected the Netflix content platform by excessively enhancing the number of its subscribers. Netflix audience has grown much more than expected as a result of home confinement. Similarly, the streaming giant attained record numbers of subscribers sign up in 2020 during the early Covid-19 age. Currently, the subscription-based streaming service has nearly 210 million subscribers throughout the world. It is a fact that Netflix content platform finances LGBTQ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer) context. The platform, in a way, leads the way when it comes to LGBTQ representation. Netflix usually broadcasts queer-inclusive productions, however the company's commitment to the LGBTQ community goes far beyond only the content it generates— the company also looks after its LGBTQ workers. Many English language learners are nowadays watch Netflix movies in English in order to improve their English language proficiency. English teachers also subscribe and use Netflix platform with the aim of keeping their English language competency alive. Besides, home confinement during the pandemic caused them to watch Netflix more. Hence, this study aims to explore the attitudes of English teachers (N= 132 for the survey, N= 33 for the interview) towards the inclusion of the LGBTQ representations in Netflix productions. Respectively, a survey designed by Musa et al. (2020) and an interview produced by the researcher were utilized to gather the required data in this phenomenologic inquiry. The results of the present study displayed differing attitudes towards the LGBTQ representations in the Netflix content platform. The results of the present phenomenologic study may supply a valuable source for authorities and the researchers in the related field.

Keywords: English teachers, Covid-19 pandemics, Netflix, LGBTQ, sexual orientation

Introduction

A big number of discussions emerged during the history of mankind with respect to sexual orientation. These controversies are still mirrored in the related literature (Moleiro & Pinto, 2015). Sexual orientation refers to the state of an individual's sexual interests based on his/her gender (Dembroff, 2016). Sexual and romantic attraction terms are often used as overlapped concepts as if they are similar terms (Coleman, 1987). However, this is not usually true.

Emotive tendency clarifies the state of an individual's romantic attraction (Storms, 1980). Some individuals are particularly interested in the individuals of only one gender. The related labels employed for those of the same sex contain 'gay' which often means a man who is appealed to men (Herek & Garnets, 2007). However, it occasionally means all people who are sexually affected by those of the same sex. The term "homosexual" is occasionally employed for this, though this term is currently perceived by lots of people as a medical concept that ought to be detained from common use (Savin-Williams & Diamond, 1999). Further, lesbian refers to a woman who is interested women. Besides, straight refers to a man who is solely interested in women, or a woman who is solely interested in men. The term "heterosexual" is also used to refer to the same concept (Frankowski, 2004). On the other hand, some individuals are interested in those of multiple genders. Sexual orientation terms employed by polysexuals contain bisexual which refers to those interested in people of one's own gender as well as the people of other genders (Ellis & Mitchell, 2000). Moreover, pansexuals are interested in people regardless of their gender. Additionally, queer refers to pansexual and it can be a label meaning an individual who is interested in those of several genders. However, queer is a multi-dimensional term with more than one use and interpretation, and it is perceived disrespectful by some people (Remafedi, Resnick, Blum, & Harris, 1992). Furthermore, some humans do not feel sexual attraction and they are called asexual which refers to those who are not interested in anybody and not doing anything to appeal anybody. It certainly does not mean sexless (Bailey et al., 2016). Asexual individuals are occasionally feel affectional attraction. Questioning also refers to the concept employed to define anybody who is not sure about his/her sexual orientation (Robbins, Low, & Query, 2016). Additionally, biological sex comprises such dimensions as cytology, genes, heredity, and hormones which are gained at birth and mirror whether a human is female, male, or intersexual. Besides, gender identity refers to a person's inner sense of being a man, a woman, or neither of these (Mong & Cusmano, 2016). Unlike agender individuals who lack an inner sense of gender, many individuals bear a gender identity. The societal assumption is that a person's biological sex and gender identity should be parallel in stereotypical ways. For instance, if an individual is female, she is identified as a girl/woman and has a feminine gender expression. Sexual labels can be the instruments of democracy or autocracy (Pulice-Farrow, McNary, & Galupo, 2020). During the recent years, in several western countries, the societal, cultural, administrative, political, and economical states of LGBT community has extensively developed and synchronously the perceptions and behaviors towards these marginalized groups have emerged more positive (Browne & Nash, 2014). However, discrimination, prejudice, injustice, hatred, and even inhuman crimes towards these people are still observed throughout the world (Steffens & Preuß, 2020). The evidence at hand reflects that the situation of LGBT in societies and the formal position of homosexuality have practiced outstanding shifts in recent years. In some contexts, particularly in the west societies, the related manners have become much more positive (Hildebrandt, 2012). Social perceptions towards LGBT show variances among varying societies as well as historical periods. Every

culture has its unique norms based on proper and improper sexuality in that some approve sexuality, while some others do never approve such practices (Nama, MacPherson, Sampson, & McMillan, 2017). Thus, this paper aims to discover the attitudes of English teachers towards the inclusion of the LGBTQ representations in Netflix productions. The following research question was accordingly formulated.

- What are the perceptions of Turkish EFL teachers towards the inclusion of the LGBTQ compounds in Netflix productions?

Methodology

This study investigates the perceptions of English teachers towards the sexual orientations (LGBTQ) in the content of Netflix. In order to examine this controversial issue, Turkish EFL teachers working in the different regions of Turkey were involved in the study (N= 132 for the survey, N= 33 for the interview). Thus, a brief scale produced by Musa et al. (2020) and a semi-structured interview designed by the researcher were employed to collect the required data in this phenomenologic inquiry. Based on a mix method research design, this study assessed the mentioned issue by means of both qualitative and quantitative research methods. Using SPSS 26.00, the frequencies and mean scores were found out in the study. The pursuing table was employed to measure the mean (\bar{x}) scores of the assessed items.

Table 1

The Likert Scale Score Range

Score Range	Rating Scale
1,00-1,75	1 – strongly disagree
1,76-2,50	2 – disagree
2,51-3,25	3 – agree
3,26-4,00	4 – strongly agree

Findings and Results

The findings of this study illuminate the frequency and mean (\bar{x}) scores of the evaluated items of the scale. Table 2 shows the dispersion of each associated item from the highest to the lowest.

Table 2

Awareness of the uncensored LGBTQ content in Netflix

Answer	%
Yes	62.7
No	28.8
May be	8.5

One can simply understand from Table 2 that most of the informants (62.7%) are aware that LGBT scenes in Netflix are uncensored. Further, a number of informants (28.8%) are not aware of this issue. Additionally, a bare occurrence (8.5%) was discovered with regard of those who are not certain about the issue. The pursuing table displays the frequency of perspective changes among the informants.

Table 3

Perspective Change about LGBTQ just after Watching Netflix

Answer	%
Yes	48.3
No	28.7
May be	23.0

Table 3 clearly displays that most of the participants (48.3) suggested that Netflix has shifted their views towards LGBT. However, while some participants (22.2%) are not certain about this matter, another group of participants (23.0%) stated uncertain views. Moreover, the pursuing table demonstrates the means of some items.

Table 4

Common Perceptions towards LGBTQ

Item	mean (\bar{x})
I tolerate LGBTQ content in Netflix.	3.3517
I am more open to LGBTQ culture after watching such content in Netflix.	2.4478
I think LGBTQ scenes in Netflix are excessive.	2.4475
All contents in Netflix should be monitored by the authorities.	2.3258

Having a look at Table 4, we can clearly see that the respondents approve LGBTQ content in Netflix ($\bar{x}= 3.3517$). On the other hand, the respondents disagree that they are more open to LGBTQ culture after watching such content in Netflix ($\bar{x}= 2.4478$). Additionally, the participants do not think LGBTQ scenes in Netflix are excessive ($\bar{x}= 2.4475$). Finally, the participants do not think that all contents in Netflix should be monitored by the authorities ($\bar{x}= 2.3258$). Table 5 illuminates the findings on whether LGBTQ content in Netflix should be censored or not.

Table 5

LGBTQ content in Netflix should be censored

Answer	f	%
Yes	42	31.82
No	90	68.18
Total	132	100.00

It is simply observed from Table 5 that most of the participants (68.18%) do not favor the idea that LGBTQ content in Netflix should be censored, while a number of participants (31.82%) represent a contrary opinion. The samples displaying the views of the informants are shown below:

Netflix should not be censored, because:

- Everybody is free to watch anything. If you do not like the content of a movie, just do not watch it.
- In order to develop cultural intelligence, people should learn anything.
- Such people are real and we cannot escape from realities.

Netflix should be censored, because:

- Such content is harmful for the development of people.
- It is against our culture and beliefs.
- It is not proper for the structure of Turkish society.

Table 6

Netflix changed my perceptions towards LGBTQ

Theme	f	%
No change (positive)	68	61.82
No change (negative)	28	25.45
More awareness	14	12.73
Total	110	100.00

It is crystal clear in Table 6 that most of the informants (61.82%) suggested no perception change (positive) towards LGBTQ, while a group of informants (25.45%) declared no change (negative). Furthermore, a few respondents (12.73%) stated more awareness. The pursuing remarks exemplify the utterances of the informants:

- I am an open-minded person and I do not think that Netflix has changed my point of view towards such issues.

- I am already against such content in any kind of media. Further, since I do not approve such content in Netflix, it did not affect my opinions in hand.
- I gained more consciousness of the related content after watching Netflix.

Discussion and Conclusion

A number of investigations about the LGBTQ content in Netflix have been carried out in the related literature (McDonald & Smith-Rowsey, 2016; Corfield, 2017; Descubes, McNamara, & Bryson, 2018; Cook, 2018; Wuest, 2018; Middlemost, 2019; Creager, 2019; Jalli & Setianto, 2020). However, there seems to be no study inquiring the views of Turkish EFL teachers towards the involvement of LGBTQ content in the Netflix productions. Considering the gap in the literature, this paper tends to explore the perceptions of English teachers working in diverse regions of Turkey from a phenomenological approach. The picture drawn by the scale formed by Musa et al. (2020) and the interview conducted by the researcher illuminate that:

- Most English teachers do not feel uncomfortable about the LGBTQ content involved in Netflix (also see Chauhan & Shukla, 2016).
- Most English teachers do not approve the possible censors to restrain Netflix by abolishing LGBTQ content (also see Southerton et al., 2021).
- Most English teachers hint on the significance of respecting the private life (also see Emerton, 2006).

It is easily understood from the results of the study that Turkish EFL teachers bear positive attitudes towards the sexual orientations reflected in Netflix. This study may be a beneficial source for the researchers in the related field.

References

- Bailey, J. M., Vasey, P. L., Diamond, L. M., Breedlove, S. M., Vilain, E., & Epprecht, M. (2016). Sexual orientation, controversy, and science. *Psychological Science in the Public Interest*, 17(2), 45-101.
- Browne, K., & Nash, C. J. (2014). Resisting LGBT rights where “we have won”: Canada and Great Britain. *Journal of Human Rights*, 13(3), 322-336.
- Chauhan, G. S., & Shukla, T. (2016). Social media advertising and public awareness: touching the LGBT chord!. *Journal of International Women's Studies*, 18(1), 145-155.
- Coleman, E. (1987). Assessment of sexual orientation. *Journal of Homosexuality*, 14(1-2), 9-24.
- Cook, C. (2018). A content analysis of LGBT representation on broadcast and streaming television. Retrieved on the 24th of August, 2021 from <https://scholar.utc.edu/honors-theses/128/>

- Corfield, J. (2017). Network vs. Netflix: a comparative content analysis of demographics across prime-time television and Netflix Original Programming (Doctoral dissertation, University of South Carolina).
- Creager, R. L. (2019). Sexual Scripting through Netflix: LGBT Representation in Film. (Doctoral dissertation, Western Illinois University).
- Dembroff, R. A. (2016). What is sexual orientation?. *Philosophers*, 16.
- Descubes, I., McNamara, T., & Bryson, D. (2018). Lesbians' assessments of gay advertising in France: not necessarily a case of 'La Vie en Rose?'. *Journal of Marketing Management*, 34(7-8), 639-663.
- Ellis, A. L., & Mitchell, R. W. (2000). Sexual orientation. Retrieved on the 24th of August, 2021 from <https://psycnet.apa.org/record/2000-07452-005>
- Emerton, R. (2006). Respecting Privacy and Affirming Equality: The Dual Significance of *Leung v. Secretary for Justice for Hong Kong's Gay Community*. *Hong Kong LJ*, 36, 143.
- Frankowski, B. L. (2004). Sexual orientation and adolescents. *Pediatrics*, 113(6), 1827-1832.
- Herek, G. M., & Garnets, L. D. (2007). Sexual orientation and mental health. *Annu. Rev. Clin. Psychol.*, 3, 353-375.
- Hildebrandt, T. (2012). Development and division: The effect of transnational linkages and local politics on LGBT activism in China. *Journal of Contemporary China*, 21(77), 845-862.
- Jalli, N., & Setianto, Y. P. (2020). Revisiting Transnational Media Flow in Nusantara: Cross-border Content Broadcasting in Indonesia and Malaysia. *Southeast Asian Studies*, 9(3), 413-437.
- McDonald, K., & Smith-Rowsey, D. (Eds.). (2016). *The Netflix effect: Technology and entertainment in the 21st century*. Bloomsbury Publishing USA.
- Middlemost, R. (2019). Babashook: The Babadook, gay iconography and Internet cultures. *Australasian Journal of Popular Culture*, 8(1), 7-26.
- Moleiro, C., & Pinto, N. (2015). Sexual orientation and gender identity: review of concepts, controversies and their relation to psychopathology classification systems. *Frontiers in psychology*, 6, 1511.
- Mong, J. A., & Cusmano, D. M. (2016). Sex differences in sleep: impact of biological sex and sex steroids. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 371(1688), 20150110.
- Murray Stephen, O. (2000). *Homosexualities (Worlds of Desire: the Chicago Series on Sexuality, Gender and Culture)*.
- Musa, S. N. S. S., Ramlan, M. A. I., Syub, M. S. M., Daud, M. F., Ahamad, K. N. A. K., Salleh, A. S. S., & Latif, A. (2020). The Perceptions of Teenagers towards Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer (LGBTQ) Contents in Netflix. *Asian Journal of Behavioural Sciences*, 2(3), 59-64.

- Nama, N., MacPherson, P., Sampson, M., & McMillan, H. J. (2017). Medical students' perception of lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) discrimination in their learning environment and their self-reported comfort level for caring for LGBT patients: a survey study. *Medical education online*, 22(1), 1368850.
- Pulice-Farrow, L., McNary, S. B., & Galupo, M. P. (2020). "Bigender is just a Tumblr thing": microaggressions in the romantic relationships of gender non-conforming and agender transgender individuals. *Sexual and Relationship Therapy*, 35(3), 362-381.
- Remafedi, G., Resnick, M., Blum, R., & Harris, L. (1992). Demography of sexual orientation in adolescents. *Pediatrics*, 89(4), 714-721.
- Robbins, N. K., Low, K. G., & Query, A. N. (2016). A qualitative exploration of the "coming out" process for asexual individuals. *Archives of Sexual Behavior*, 45(3), 751-760.
- Savin-Williams, R. C., & Diamond, L. M. (1999). Sexual orientation. Retrieved on the 24th of August, 2021 from <https://psycnet.apa.org/record/1998-06545-015>
- Southerton, C., Marshall, D., Aggleton, P., Rasmussen, M. L., & Cover, R. (2021). Restricted modes: Social media, content classification and LGBTQ sexual citizenship. *New Media & Society*, 23(5), 920-938.
- Steffens, M. C., & Preuß, S. (2020). Measuring Attitudes Toward LGBT Individuals: Theoretical and Practical Considerations. In *Oxford Research Encyclopedia of Politics*.
- Storms, M. D. (1980). Theories of sexual orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(5), 783.
- Wuest, B. (2018). A Shelf of One's Own: A Queer Production Studies Approach to LGBT Film Distribution and Categorization. *Journal of Film and Video*, 70(3-4), 24-43.

**THE DISPERSION OF THE REVISED BLOOM'S TAXONOMY IN A LOCALLY
WRITTEN EFL TEXTBOOK**

Ömer Gökhan ULUM

Assoc. Prof. Dr., Department of English Language Teaching, Education Faculty, Mersin University

ORCID ID: 0000-0001-7685-6356

Abstract

The revised Bloom's taxonomy comprises a two-dimensional model to describe, group, and assist learning outcomes by means of a cognitive focus. The revised taxonomy arranges the learning outcomes by cognitive complexity levels and conceptual knowledge levels. Employing the revised Bloom's taxonomy to interpret the learning outcomes provides a two-fold dimension as cognitive process plus knowledge. EFL textbooks play a significant role in L2 education since they supply practical materials for both learners and instructors. If L2 textbooks aren't utilized adequately, they may be harmful for the learning process. Further, the content of the textbooks plays a significant role in promoting efficient learning. Evaluation of a textbook means validating the related efficacy and quality of the textbook. Hence, this study evaluated the locally written EFL textbook Sunshine 4 Student's Book and Work Book which are suggested and freely distributed by the Ministry of Turkish National Education. Content analysis was carried out to discover to what extent the activities include both the high and low order cognitive thinking levels suggested by the revised Bloom's taxonomy. The study attempted to find answer to the following research question: To what extent does the EFL textbook Sunshine 4 Student's Book (plus its work book) involve the higher and lower order cognitive levels suggested by the revised Bloom's taxonomy? The results revealed that the lower order cognitive level is dominant in the analyzed textbooks. In light of the results, related suggestions were put forward by the researcher.

Keywords: the revised Bloom's taxonomy, EFL textbook, textbook evaluation, content analysis, high and low order cognitive thinking levels

Introduction

Benjamin Bloom was an American pedagogue who inquired and then reorganized the way instruction should be represented to promote student efficiency (Paleeri, 2015). His model, The Taxonomy of Educational Objectives introduced a group of learning aims which comprised Bloom's taxonomy (Gul, Kanwal, & Khan, 2020). Further, it still goes on affecting the way instructional programs are developed (Sivaraman & Krishna, 2015). The taxonomy categorized learning into three mental areas as cognitive including refining data, affective referring to emotions and approaches, and psychomotor including body skills (Krathwohl, 2002). Through

these areas, the taxonomy expanded from lower order cognitive skills to higher order cognitive skills by means of six steps such as knowledge, comprehension, application, analysis, synthesis, and evaluation (This order involves the cognitive steps of the original taxonomy) (Laddha et al., 2021). The original taxonomy developed learning from being an action of memorizing the data to remembering, understanding, applying, analyzing, and evaluating it (Akinde, 2015).

The original taxonomy was revised by Bloom’s former students, and the revised model is currently employed in every field of instruction extensively (Eskridge, 2010). Further, after the revision of the taxonomy in 2001, another alternative of the taxonomy was produced to utilize particularly in the digitally-equipped classrooms in 2008 (called Bloom’s Digital Taxonomy) (Uma, Thenmozhi, & Hansda, 2017). Being the most extensively employed categorizing model utilized to define various human cognitions, the taxonomy depends on action verbs which improve the learning outcomes (Darwazeh, 2016). Initially formed in 1950s and modernized in 2001, the Bloom’s taxonomy clarifies the pursuing cognitive aspects (Kumar, Chowdhry, & Kazi, 2018):

- Remembering refers to retrieving the related knowledge.
- Understanding refers to explaining the retrieved in a meaningful way.
- Applying refers to the employment of knowledge to respond to a problem or acting out.
- Analyzing refers to breaking knowledge into segments and concluding how the segments commit to the whole structure.
- Evaluating refers to representing judgments based on principles.
- Creating refers to blending data in new ways to form an original product.

Initially, the original taxonomy was slightly different from the revised one in that remembering step was knowledge, understanding step was comprehension, applying step was application, analyzing step was analysis, evaluating step was evaluation, and creating step was synthesis

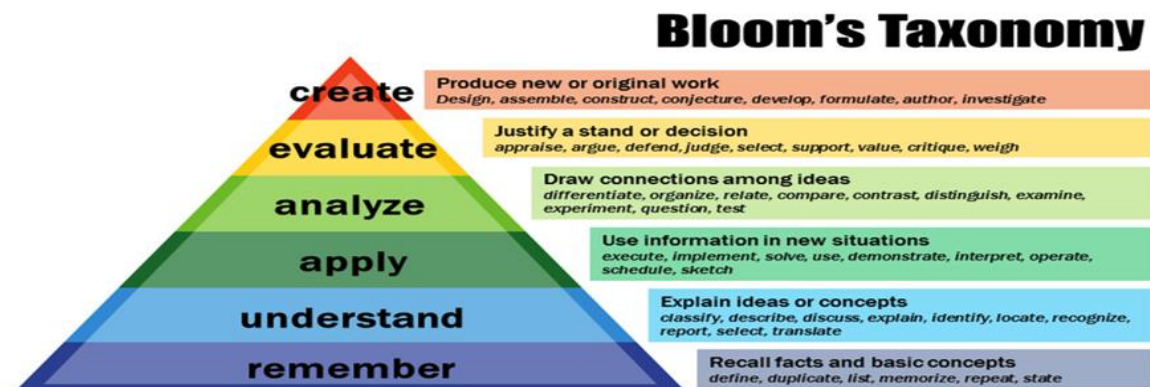

Figure 1. Blooms Taxonomy (Armstrong, 2010).

(Kamlasi, 2018). Further, the last two steps have been shifted, making create—the initially called synthesis as the most complicated step (Anderson & Krathwohl, 2001). The following figure represents the revised Blooms taxonomy:

Methodology

This study employed a descriptive content analysis method in order to collect the required data. The dispersion of the revised Bloom's taxonomy in the first three units of Sunshine 4 Student's Book (plus its work book) was examined accordingly. The textbook evaluated in the study is Sunshine 4 Student's Book (plus its work book) which is authored by Aynur Arda and Özlem Onay, and published by Lider Publishing with the demand of Ministry of Turkish National Education. Firstly, with the aim of acquiring solutions to the research problem *To what extent does the EFL textbook Sunshine 4 Student's Book (plus its work book) involve the higher and lower order cognitive levels suggested by the revised Bloom's taxonomy?*, instructions of each activity in the analyzed material were classified in groups based on the cognitive steps stated in the revised Bloom's taxonomy. The present study is structured on a qualitative research design as it interprets the assessed data. The associated frequencies and percentages were given in the study as the quantitative strand while the samples from the instructions of the activities were included as the appendix for the qualitative strand of the study. Descriptive content analysis was utilized for the tasks and exercises of each unit of the text book while the associated instructions of the exercises were gathered, grouped, and evaluated based on the revised taxonomy. Consequently, the revised Bloom's Taxonomy was used as the theoretical framework of this study and the findings were tabulated accordingly.

Data Analysis and Results

The data of the inquiry were evaluated by means of the descriptive content analysis which comprised of grouping the instructions of the activities based on the six cognition steps displayed in the revised taxonomy. The associated frequencies and percentages from the assessed textbook depicting the cognitive domains are shown below. The results were also displayed as lower and higher cognitive thinking domains.

Table 1

The Rate of the Cognitive Thinking Levels Stated in the Revised Bloom's Taxonomy

Level	f	%
Remember	47	82.46
Understand	10	17.54
Apply	–	–
Analyze	–	–
Evaluate	–	–
Create	–	–
Total	57	100.00

It is clearly understood from Table 1 that *remember* level (82.46%) has the highest dispersion in the analyzed textbook. Further, *understand* level (17.54%) was slightly observed after the *remember* level. On the other hand, no emergence was detected in the other levels. The samples representing the obtained levels are given in the appendix.

Table 2

The Rate of the Higher and Lower Cognitive Domains of the Revised Bloom's Taxonomy

Level	f	%
Lower	57	100.00
Higher	—	—
Total	100.00	100.00

One can simply observe from Table 2 that lower level cognitive skills (100.00%) were solely detected in the analyzed textbook. However, no emergence was detected in the higher level cognitive domain.

Table 3

The Rate of the Remembering and Understanding Cognitive Levels of the Units

Student Book	Remembering		Understanding	
	f	%	f	%
Unit 1	12	36.36	3	33.34
Unit 2	12	36.36	2	22.22
Unit 3	9	27.28	4	44.44
Total	33	100.00	9	100.00
Work Book	f	%	f	%
Unit 1	6	42.86	—	—
Unit 2	4	28.57	—	—
Unit 3	4	28.57	1	100.00
Total	14	100.00	1	100.00

It is clearly understood from Table 3 that remembering level highly emerges in the first three units of both the student and work books. Further, although some emergence is detected in understanding level, no emergence is observed in the higher steps.

Discussion and Conclusion

Although we encounter several studies focusing on the inclusion of the revised Bloom's taxonomy in general EFL textbooks (Abdelrahman, 2014; Olimat, 2015; Assaly & Smadi,

2015; Roohani, Taheri, & Poorzangeneh, 2013; Mizbani & Chalak, 2017; Susan, Warsono, & Faridi, 2020; Qasrawi & BeniAbdelrahman, 2020), there tends to be so few studies referring to the inclusion of the taxonomy in the EFL textbooks designed for very young learners of English. This paper aimed to evaluate the content of a locally written EFL textbook with respect to the inclusion of the revised Bloom's taxonomy in the instructions of the activities. The findings of the study represent that the activities did not refer to the higher order cognitive domain suggested in the revised Bloom's taxonomy. Similarly, while the instructions or the activities referred to the levels of remember and understand they did not include the levels of apply, analyze, evaluate, and create. This results in a big trouble for students as they cannot promote critical and reflective thinking skills. Since short-term memory is activated by means of using only remembering level, higher cognitive domain ought to be activated to activate long-term memory. If higher cognitive skills are not run, meaningful learning cannot be achieved. Thus, EFL instructors ought to use supplementary activities involving the higher order cognitive skills in order to develop the EFL students. Textbooks often do not bear higher cognitive characteristics and the users of these textbooks are not able to develop their higher order thinking skills.

Critical thinking skills can only be fostered by means of higher order cognitive domains and an EFL learner has to be exposed to activities that require higher order thinking skills in order to be proficient in English. Besides, both the low and high order thinking domains should be integrated for learners to manage meaningful foreign language learning. Some recommendations are represented below:

- Instructors ought to integrate higher order cognitive skills into activities.
- Critical thinking skills ought to be developed by means of referring to higher order thinking skills.
- Both short and long-term memories ought to be empowered with extra activities.
- Textbooks ought to be improved through Bloom's taxonomy.
- Activities in the EFL textbooks designed for young learners ought to be updated in terms of including the revised taxonomy.

References

Abdelrahman, M. S. H. B. (2014). An analysis of the tenth grade English language textbooks questions in Jordan based on the revised edition of Bloom's taxonomy. *Journal of Education and Practice*, 5(18), 139-151.

- Akinde, O. A. (2015). A pilot study of students learning outcomes using didactic and Socratic instructional methods: An assessment based on Blooms taxonomy. *Educational Research and reviews*, 10(21), 2821-2833.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Addison Wesley Longman.
- Armstrong, P. (2010). *Bloom's Taxonomy*. Vanderbilt University Center for Teaching. Retrieved on the 25th of August, 2021 from <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/blooms-taxonomy/>
- Assaly, I. R., & Smadi, O. M. (2015). Using Bloom's Taxonomy to Evaluate the Cognitive Levels of Master Class Textbook's Questions. *English Language Teaching*, 8(5), 100- 110.
- Darwazeh, A. N. (2016). A Rationale for Revising Bloom's [Revised] Taxonomy. *thannual*, 197.
- Eskridge, L. (2010). *Teaching Soil Conservation in an Introductory Soil Science Laboratory and the Classification of Examinations Using the Revised Blooms Taxonomy* (Doctoral dissertation, Oklahoma State University).
- Gul, R., Kanwal, S., & Khan, S. S. (2020). Preferences of the Teachers in Employing Revised Blooms Taxonomy in their Instructions. *sjesr*, 3(2), 258-266.
- Kamlasi, I. (2018). Descriptive Analyses on English Test Items based on the Application of Revised Bloom's Taxonomy. *Metathesis: Journal of English Language, Literature, and Teaching*, 2(2), 203-210.
- Krathwohl, D. R. (2002). A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory into practice*, 41(4), 212-218.
- Kumar, R., Chowdhry, B. S., & Kazi, H. (2018). Identifying Cognitive Weaknesses in Students Learning through Bloom's Taxonomy. *Journal of Information Communication Technologies and Robotic Applications*, 68-73.
- Laddha, M. D., Lokare, V. T., Kiwelekar, A. W., & Netak, L. D. (2021). Classifications of the Summative Assessment for Revised Blooms Taxonomy by using Deep Learning. *arXiv preprint arXiv:2104.08819*.
- Mizbani, M., & Chalak, A. (2017). Analyzing listening and speaking activities of Iranian EFL textbook Prospect 3 through Bloom's Revised Taxonomy. *Advances in Language and Literary Studies*, 8(3), 38-43.
- Olimat, M. (2015). Analyzing action pack textbooks' questions according to revised Bloom taxonomy. *Journal of education and practice*, 6(28), 152-159.
- Paleeri, S. (2015). Setting Objectives of Value Education in Constructivist Approach in the Light of Revised Blooms Taxonomy (RBT). *Journal on School Educational Technology*, 10(3), 1-12.

- Qasrawi, R., & BeniAbdelrahman, A. (2020). The Higher and Lower-Order Thinking Skills (HOTS and LOTS) in Unlock English Textbooks (1st and 2nd Editions) Based on Bloom's Taxonomy: An Analysis Study. *International Online Journal of Education and Teaching*, 7(3), 744-758.
- Roohani, A., Taheri, F., & Poorzangeneh, M. (2013). Evaluating Four Corners textbooks in terms of cognitive processes using Bloom's revised taxonomy. *Journal of Research in Applied Linguistics*, 4(2), 51-67.
- Sivaraman, S. I., & Krishna, D. (2015). Blooms taxonomy–application in exam papers assessment. *Chemical Engineering (VITU)*, 12(12), 32.
- Susan, S., Warsono, W., & Faridi, A. (2020). The evaluation of exercises compatibility between revised Bloom's taxonomy and 2013 curriculum reflected in English textbook. *English Education Journal*, 10(2), 252-265.
- Uma, D., Thenmozhi, S., & Hansda, R. (2017, November). Analysis on Cognitive Thinking of an Assessment System Using Revised Bloom's Taxonomy. In 2017 5th IEEE International Conference on MOOCs, Innovation and Technology in Education (MITE) (pp. 152-159). IEEE.

Appendix

	Remembering	Understanding
Student Book		
Unit 1	1. Listen and find: Who's late? 2. Listen again and match. 4. Circle the correct word. Ask and answer. 5. Listen and order the pictures. 7. Play Simon Says. 8. Listen and circle what you need. Then, find the puppet. 10. Sing and point. 11. Use your puppets. Ask and answer. 12. Listen, point and repeat. 13. Listen and match. Find the extra door. 15. Match the numbers. 16. Listen and circle.	3. Role play the dialogue in activities 1 and 2. 6. Project: Prepare a poster of classroom rules. Use pictures. 9. Project: Prepare a puppet. • Ask for permission. • Make requests. • Tell your friends what to do.

<p>Unit 2</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Listen and repeat. 3. Listen and circle the countries you hear. 4. Listen and match the children to their names. 5. Point and say. 6. Role play. Ask and answer. 7. Listen and fill in the ID cards. Then, fill in the last card for yourself. 8. Match the flags with the ID cards above. Say. 9. Play a game. Choose an ID card on page 20. Ask and answer. 10. Find the countries and decode the message. 11. Listen and point. Then, ask and answer. 12. Look at the picture. Say: "Where are the children?" 13. Ask and answer about the children above. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Talk about an animal. Your friends will guess. 14. Project: Prepare a "Children's Day" picture.
<p>Unit 3</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Look at the picture and circle the correct word. 2. Listen and number. Then, match. 3. Listen. Put a Tick or a Cross . 4. Find Matt's room. Room A or Room B? 5. Listen and circle the words you hear. 6. Listen again and find: Which is Tom's favorite hobby? 8. Look at the pictures. Ask and answer. 9. Find the words. Then, ask and answer. 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Play a game. Lip-read and guess. 11. Project: Prepare a chart. Show your free time activities and hobbies. 12. Talk about your hobbies. 14. Project: Prepare a questionnaire.

	10. Work in groups of three. Look at the alphabet chart. Then, ask and answer.	
Work Book		
Unit 1	1.Fill in your European Language Portfolio. 2.Match and say. 3. Match the signs to the pictures below. Then, ask and answer. 4. Work in pairs. Tick 3 sentences. Ask your friend to do them. 5. Can you find the missing numbers? 6. Play the game. Throw the dice. Say the numbers.	
Unit 2	1. Match the continents to their names. 2. Match the questions to the answers. 3. Choose and complete. 4. Project: Go to page EK-5. Make finger puppets.	
Unit 3	2. Fill in the blanks with “eating, collecting, playing, reading, doing, watching”. 3. Let’s play a game! 4. Read the text. 5. Let’s play a game.	1.Draw your room and talk about your hobbies.

**A CONCEPT OF INCREASING IMPORTANCE IN INTERNATIONAL SECURITY:
ANTI ACCESS / AREA DENIAL (A2/AD) DOCTRINE: THE CASE OF RUSSIA**

Ahmet SAPMAZ

Dr.

ORCID ID: 0000-0003-0858-9000

ABSTRACT

The aim of this study is to explain the doctrine of anti-access/area denial (A2/AD), which is frequently used in international security studies recently, and to examine this doctrine within the framework of A2/AD zones established by the Russian Federation (RF). The claim of the study is that the A2/AD zones, which are mostly put forward by the United States of America (USA) as RF and China's approaches that threaten international security, actually constitute the military dimension of the regional oppositions of RF and China against the global hegemony of the USA.

One of the most important military doctrines affecting the use of military force in the recent period is A2/AD. The doctrine of A2/AD aims to prevent the opponent from entering an operation area and to eliminate freedom of movement if it enters this area. In this context, A2 and AD zones complement each other. Although the A2/AD zones affect all dimensions of the battlefield (land, air, sea, space and information), nowadays they come to the fore with their air and sea dimensions. In the A2/AD zones established within this framework, countries seek to protect their political, military, economic interests by eliminating/limiting the military activities of countries they consider as rival, dangerous or threatening.

After the dissolution of the USSR, the RF experienced a great collapse in terms of politics, military, economic and social aspects. The USA, which is in the position of its rival, has become the sole dominant position in the global perspective. Disputes continue between the USA and RF on missile defense system, Georgia, Ukraine, Syria, NATO enlargement, Arctic, Russian interference in the U.S. presidential elections etc. With its economy dependent on natural resources, RF can only oppose the USA with its military power based on nuclear weapons and space technology. In this context, Moscow with the A2/AD zones it has created in Arctic, Kaliningrad, Crimea and Syria, has taken measures to prevent an attack that can be carried out against itself in the geography from Arctic to the Mediterranean and to reduce casualties if an attack is possible. A2/AD zones created by Russia in these regions have been established against NATO and the West. For this purpose, RF aims to prevent the entry/deployment of military units that may pose a threat and danger to these regions, and if this is possible, to eliminate the freedom of movement of the said units. In this direction, RF uses long range precision guided weapon systems and long range reconnaissance, surveillance and sensor systems.

As a result, A2/AD zones are a military reflection of the power struggle in the world. RF, which wants to regionally suppress/limit the military power of the USA, which is reflected all over the world, establishes A2/AD zones. The USA, on the other hand, has placed the search for solutions for these zones, which were created against it both nationally and within the scope of the NATO alliance, at the top of its security studies today.

Keywords: Anti Access/ Area Denial (A2/AD), Russian Federation, USA, NATO.

INTRODUCTION

The most important aspects of a military operation are the preparation of military units for combat and deploy them to the operation area in a way that fulfills the task. In all the operations carried out since the 1990s (Gulf, Iraq, Yugoslavia and Libya) the western forces generally led by the USA did not encounter any problems in the process of massing and deploying military units to the operation area. However, today, the Anti-Access-Area Denial (A2/AD) zones established by the Russian Federation (RF) and China restrict the concentration and deployment of the USA and the West military units to a possible operation area and increase the cost. A2/AD created by China in the South China Sea was first perceived as a threat to the USA. After RF's annexation of Crimea in 2014, relations between RF and the West became tense. Both the West and the RF have mutually increased their military security measures. In this context, the A2/ADs established by the RF came to the fore. The aim of this study is to explain the doctrine of A2/AD, which is frequently used in international security studies recently, and to examine this doctrine within the framework of A2/AD zones established by the RF. In the study, first of all, the definition of A2/AD doctrine, its features, effects, how it was established, capabilities used in A2/AD and the literature on countermeasures against A2/ADs will be examined, and then the Russian Federation A2/AD zones, Kaliningrad, Crimea, Syria, and Arctic will be discussed. The reason for RF to establish the A2/ADs in question, where and how it established and the effect it created will be discussed. The study will be concluded with the evaluation made. The claim of the study is that the A2/AD zones, which are mostly put forward by the USA as the approaches of RF and China threatening international security, actually constitute the military dimension of the regional oppositions of RF and China against the global hegemony of the USA.

What is Anti-Access/Area Denial?

The most important duty of a state is to ensure the welfare of its people by preserving its sovereignty and territorial integrity. The state fulfills this duty by using the elements of national power. Military power, which constitutes the physical dimension of national power, is one of the most important tools used by states to pursue and defend their interests in times of peace, crisis and war. There are various tactics, techniques and strategies that affect the use of military power. One of the most important military doctrines affecting the use of military power recently

is A2/AD. There is no official definition made by NATO or RF of A2/AD, a buzzword in international security studies. In today's security studies, the aforementioned doctrine, which is defined through the actions of China and the Russian Federation, aims to prevent the opponent from entering a certain operation area and to eliminate the freedom of movement if it enters the operation area. When states want certain regions to be under their political, economic and military control, they establish A2/AD in these regions. In this context, the A2/AD zones carry a political dimension beyond being a military doctrine.

Freedom of movement is of great importance in a military operation carried out to achieve a political purpose. Because freedom of action causes the initiative to be seized, that is, the opponent becomes subject to the actions of friendly forces. The commander who takes the initiative is more likely to break the opponent's will to fight. When the opponent tries to enter or enters the A2/AD region, he will suffer losses and will not be able to provide naval dominance and air superiority. This situation will negatively affect both the physical and moral strength of the armed forces. On the other hand, public support for the armed forces will decrease and their international image will be shaken (Cirdei, 2018, p.50).

A2/AD is intended to prevent the opponent from entering and using operation area and thus attacking the friendly forces center of gravity (Wemyss, 2016, p.2). In this context, A2/AD is a holistic defense strategy that aims to prevent the armed forces of the opponent from coming close to, entering and being in the operation area. This strategy is generally used by states that are concerned about an invasion or attack from the sea (Lasconjarias, 2019, p.76).

The main reason for the popularity of A2/AD, which is not new and has been seen in history, is the increase in the range of land, air, sea and submarine military capabilities. In this context, friendly and opponent military forces carry out operations within the influence area of each other (Perkins, 2018, p.53). The benefits of the A2/AD zones established today to the states compared to the past are that the opponent can be detected from a greater distance and destroyed, prevented, and restricted when necessary by the advanced intelligence, reconnaissance, surveillance, and long-range weapon systems (Schmidt, 2018, p.252).

A2/AD zones affect all dimensions of the warfare such as land, air, sea, space and information. For example, in March 1918, the Ottoman Empire implemented the sea dimension of A2/AD with the mine operation it carried out against the alliance states in the Dardanelles Naval Battles. In the Yom Kippur War, the A2/AD zones were established by Egypt against Israel tanks with anti-tank weapons on the ground, and against Israel warplanes with surface-to-air missile systems in the air (Impson, 2020). On the other hand, RF established cyber A2/AD against Georgian military forces in 2008. For this reason, the Georgian army could not use the command and control system effectively. However, today, the air and sea dimensions of the A2/AD zone come to the fore.

When A2/AD is examined in detail, it is essential to prevent the entry of opponent military units into the operation area in A2. A2 has 5 basic features (Tangredi, 2018, p.4):

- The perception that the opponent side has a strategic advantage,
- The decisiveness of geography, which emerges with the dimension of space that allows time and opponent forces to wear off,
- The dominance of the sea area as a conflict zone,
- The importance of information and intelligence, strategic and operational deception,
- Determination of other regional and global external factors.

AD, on the other hand, is the restriction of freedom of movement of the opponent within the operational area. After the opponent enters the operation area, the opponent's freedom of movement in the AD zone may be limited by offensive systems, conventional forces, explosives, obstacles, traps, etc. (Cirdei, 2018, p.51). A2/AD contributes to the formation and strengthening of an asymmetry in terms of air/sea space control and land operations in the established zone.

A2 and AD zones are complementary to each other. A2 and AD zones should be used in an integrated manner in order to create more impact on the opponent. However, countries without A2 capabilities can also use AD zones (Cirdei, 2018, p.51). On the other hand, the USA can establish AD in any region of the world, upon request, thanks to its air, naval, space and cyber systems capabilities. Although A2/AD zones are established in certain areas, they should be considered integrated with countries other defense measures at depth (Schmidt, 2018, p.252).

A2/AD is a doctrine closely related to deterrence. In order to provide deterrence, first of all, it is necessary to have the capability, to have the determination to use the capability, and finally to declare this to opponents. In this framework, states establish A2/AD zones with relevant weapons and systems, and convey their determination to use these zones to their interlocutors. A2/AD provides an effective deterrent against opponents. However, it is possible for the opponent to enter the A2/AD zones by risking high losses. Therefore, A2/AD does not guarantee that a zone will not be entered (Cirdei, 2018, p.51).

However, A2/AD does not provide a deterrent to punishment, but a deterrent to prevent entry and restrict freedom of movement if entered (Schmidt, 2018, p.253). Another question comes to the fore here. Why do nuclear -weapon states like RF and China establish A2/AD based on conventional military capabilities? The main reason for this is that the states in question are trying to achieve their strategic goals based on conventional weapons. In this context, while China establishes A2/AD to prevent intervention in Asia-Pacific, RF uses A2/AD to implement the concept of "fait accompli". Within the framework of this doctrine, a possible military operation to be carried out in the "near abroad" will be able to reach its goal without allowing the intervention of third parties (Schmidt, 2018, pp.253-254). For example, A2/AD, which

China established in the South China Sea against the USA, aims to prevent the USA and its allies from entering the operation area, preventing the USA from using its military bases in the region in a possible military operation, and keeping the USA's power projection capabilities as far as possible (Impson, 2020). Although A2/AD is a defense-based doctrine, the intelligence, reconnaissance, surveillance and weapon systems used have the capability to support offensive operations. On the other hand, A2/AD zones are usually established by the weak against a stronger opponent.

A country establishing the A2/AD may have space and time to react against the influence of the opponent due to the opportunities provided by the developing intelligence, reconnaissance and surveillance systems (Cirdei, 2018, p.51). While the A2 prevents entry to the operation area with long range target detection and weapon systems, AD aims to eliminate freedom of movement with short range target detection and weapon systems. It does not need different capabilities that are strictly classified in both functions. Similar systems can work effectively in both zones.

A2/AD systems may consist of integrated, multi-layered air defense systems, coastal anti-ship systems, artillery and missile systems and other land, sea and air based platforms (Cirdei, 2018, p.51). Today, however, China is deploying A2/AD platforms on artificial islands it has built in the South China Sea. In order to establish an effective A2/AD, advanced intelligence, reconnaissance and surveillance systems and command and control systems are needed as well as weapon systems. In other words, A2/AD is a family of military capabilities (Perkins, 2018, p.53).

Countries that encounter A2/AD are trying to eliminate the negative effects of these zones for themselves. The important aspect of this doctrine for national and international security is that an established A2/AD zone crosses national borders and the cost of undertaking a possible military operation against the establishing country is high. Considering that the international system consists of independent and sovereign states, in reality, the territorial seas of each state, the airspace above it and the entire land territory should be considered as an A2/AD zone. However, this situation is limited by the national power elements of the countries.

There are two general approaches to eliminate the effects of A2/ADs. The first of these is the "inside-out" method and the other is the "outside-in" method. With the inside-out method, the intelligence, reconnaissance, surveillance, command-control and weapon systems of the A2/AD are destroyed by a short and high-intensity conflict. In the "outside-in" method, the opponent's A2/AD capabilities are rendered ineffective layer by layer over a longer period of time. It is likely that friendly forces will incur more casualties while the "outside-in" method is being carried out. Various active and passive measures are implemented to eliminate the effects of A2/AD zones. Some of these are mentioned below (Cirdei, 2018, p.51);

- Establishment of bases that allow entry to the operation area from the peace time,

- Ensuring a concentration with the units previously delivered to the region and by air, sea and land transportation,
- In order to prevent the opponent from establishing a center of mass at a point, conduct a multi-layered concentration and deliver to the operation area,
- The use of media, diplomacy, psychological, physical and virtual means in a multi-layered manner by identifying the vulnerabilities of the opponent,
- Neutralize the opponent's land, sea, air and space reconnaissance, surveillance and intelligence systems, having well-analyzed intelligence about opponent capabilities,
- Creation of corridors of advance where air, sea and land superiority is ensured,
- Attacking directly to the center of gravity of the opponent, which is the objective of the operation,
- Attacking directly to the opponent's A2/AD capabilities,
- Conduct surprise attack and implement deception means,
- While protecting space and cyber capabilities, prevent the opponent from using these capabilities.

Russian A2/AD Policy and Capabilities

In the Asia-Pacific region, China has been increasing its military, technological and political power in parallel with the increase in its economic power, especially since the 2000s. China is especially confronted with the United States because of its policy of unification with Taiwan and its territorial claims in the South China Sea and East China Sea. Opposing the unipolarity of the USA, including its military superiority, with the claim of multipolarity, the RF and China are establishing A2/AD zones in their regions that will prevent and limit the military influence of the USA. The conventional superiority of the USA, developments in weapon system technologies, problems in international relations and the USA's approach to these problems, including military methods, are other factors that lead Moscow and Beijing to establish A2/AD. A2/ADs, in a way, include regional challenges against the US's global military force projection, long-range precision strike, and advanced command and control capabilities.

After the dissolution of the USSR, the RF suffered a great political, military, economic and social collapse. The USA, which is in the position of its rival, has become the sole dominant position in the global perspective. In this context, the USA led the expansion of NATO and brought the military alliance, including the former Soviet geography, closer to the borders of the RF. On the other hand, RF has started to implement the "near abroad" policy, stating that it has privileged interests in the former Soviet geography. RF, under the leadership of Putin, fought with Georgia in 2008 and recognized the independence of the separatist regions of Abkhazia and South Ossetia. It annexed Crimea in 2014 and supported pro-Russian separatist movement in eastern Ukraine. Moscow was able to stop NATO's expansion with its military operations against Georgia and Ukraine. On the other hand, after a long time, the USA took concrete steps to defend Europe against RF. In 2015, Moscow intervened militarily in the

ongoing Syria civil war and ensured the continuation of the Assad regime. Disputes continue between the USA and the RF on missile defense system, Georgia, Ukraine, Syria, NATO enlargement, disarmament, Arctic, Russian interference in the U.S. presidential elections etc.

With its economy dependent on natural resources, RF can only oppose the USA with its military power based on nuclear weapons and space technology. However, like other nuclear power states, the RF is aware that nuclear weapons will provide benefits in terms of strategic deterrence, and that possible military conflicts that may arise can incur great losses when they reach the stage of using nuclear weapons. For this reason, it strives to increase its conventional capacity and even to provide conventional deterrence. While the RF prevents the USA and NATO from responding to it with a large-scale military operation in the environment of uncertainty created by the hybrid tactics it has recently applied, it achieves its political goals by using military force (Lasconjarias, 2019, p.76). RF cannot carry out a symmetrical struggle with the USA and NATO due to their conventional advantages. For this reason, it adopts asymmetric methods and carries out limited military actions to achieve military goals (Sukhankin, 2019, p.100).

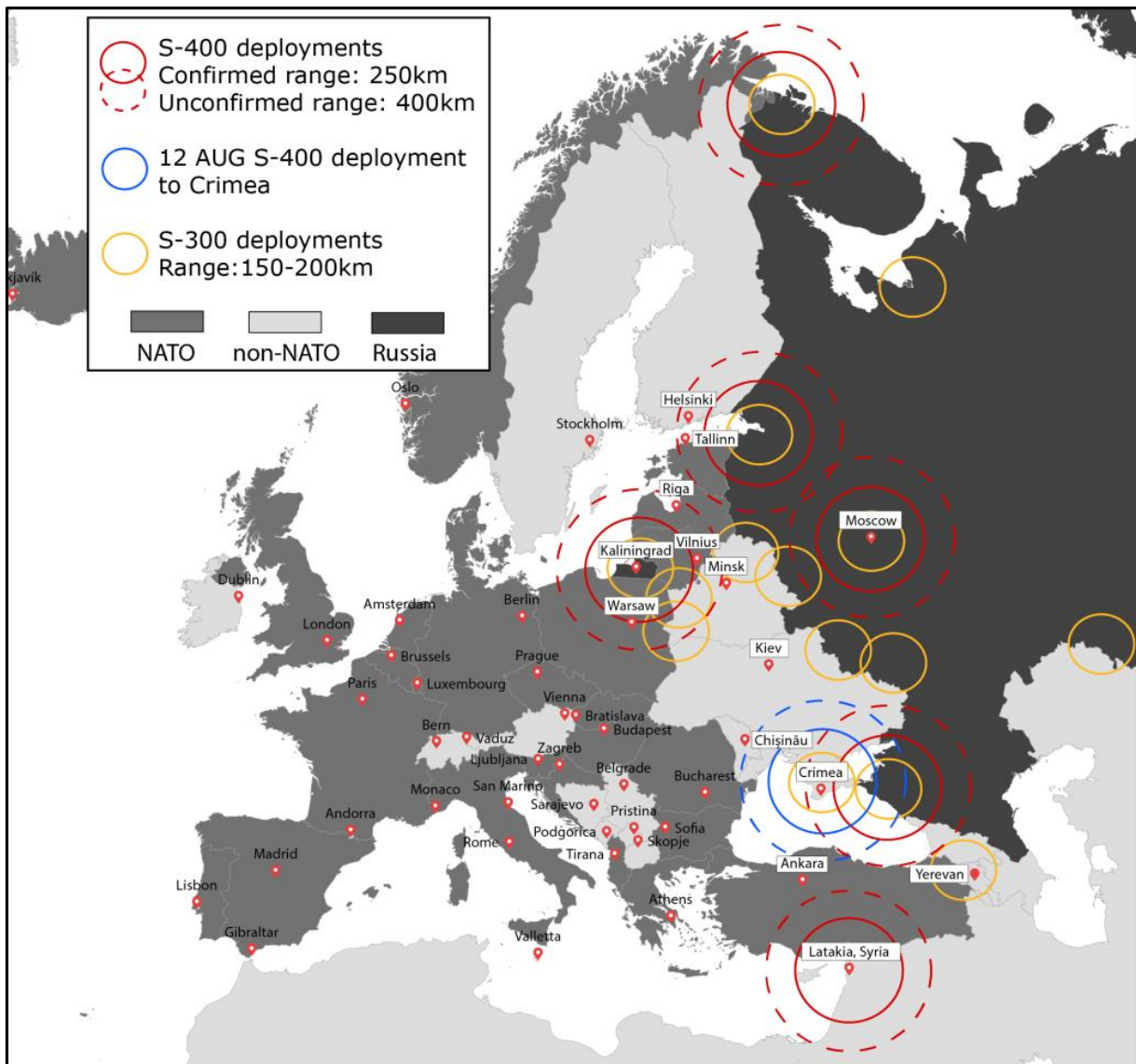
In fact, there is no definition of A2/AD in RF military planning and doctrine. This definition is used by the USA, the West and NATO to describe the activities of the RF. The RF sees the doctrine defined as A2/AD by the West as an integrated part of the joint operation. The continuation of the approach adopted by the Soviets to protect the regions and to create an intense protection circle, especially in the operations carried out in the blue water, today constitutes the A2/AD doctrine of the RF. For Russian military thought, A2/AD activities are not an end but a means to facilitate a subsequent operation (Giles, Boulegue, 2019, p.23).

In this context, Moscow tries to prevent and limit a military operation that can be carried out against itself in the region from the Arctic to the Mediterranean, with the A2/AD zones it has created on the axis of the Arctic, Baltics, Black Sea and Syria. Among these, Kaliningrad in the Baltics and Crimea in the Black Sea stand out in terms of the density of the systems used. A2/AD areas created by Russia in these regions were established against NATO and the USA.

A2/AD zones not only give the RF strategic defensive depth, but also prevent the opponent from attacking, escalating the crisis and engaging in an armed conflict (Giles, Boulegue, 2019, p.24). RF aims to prevent the entry and deployment of military units that may pose a threat and danger to A2/AD regions, and to limit the freedom of movement of the said units, if possible. In this direction, RF uses long range precision guided weapon systems, long range reconnaissance, surveillance and sensor systems and advanced command-control systems in an integrated manner. In addition to land and sea based platforms, RF's A2/AD systems include capabilities such as coastal defense and counter-submarine operations, and the weaknesses associated with conventional weapons are eliminated by electronic warfare means. Moscow's A2/AD systems generally consist of fixed and mobile land, air and sea based platforms.

Weapons and systems used by RF as A2/AD systems include 400 km range S-400 air defense system, 150 km range S-300 air defense system, K 300 P Bastion anti-ship and surface-to-ground missile system using Oniks supersonic missile, BAL anti-ship guided missile system with 260 km range, 3M- 54 Kalibr land attack and anti-ship cruise missiles, Oniks missile systems based naval platforms, tactical warplanes, advanced radar and target acquisition systems, and submarines (Cirdei, 2018, p.51). In addition, there are BUK air defense missile systems with a range of 30-50 km in the inventory of the Russian Land Forces, the 9K720 Iskander (SS-26) ballistic missile system with a range of 500 km (Williams, 2017) and the Pantsir air defense system.

Although the A2/AD zones are established by the RF for defense purposes, taking in to account the capabilities of the reconnaissance, surveillance and weapon systems used, it is considered that they also contain the ability to support an offensive operation. In other words, the A2/AD zones of the RF provide the opportunity to defend against the USA and NATO at the strategic level, and to attack at the “near abroad” of the RF at the operative level (Lasconjarias, Marrone, 2016, p.5). RF has changed the security environment in the Arctic, Baltic Sea, Black Sea, Eastern Mediterranean and Middle East with the A2/AD zones it has established.

Picture: RF's A2/ADs.

Source: Institute for the Study of War.

In 2015, the RF intervened militarily in the Syrian civil war to support the Bashar Assad regime. Tartus naval base, Hmeymim air base and the S-300 and S-400 air defense systems deployed to Syria by the RF allow the Moscow to establish an effective A2/AD region in the Eastern Mediterranean. RF's A2/AD zones provides deterrence against Turkey, the countries in the region and NATO, safely holds the necessary capabilities for a possible military operation and increases its political influence in the region (Altman, 2016, pp.76-78). RF has deployed the P-800 Oniks missile, one of the most advanced anti-ship missiles, to Syria.

On 24 November 2015, a Su-24 fighter jet belonging to the RF Armed Forces was shot down by Turkish Air Force F-16 warplanes due to violation of Turkish airspace. The steps taken by Moscow after this event give clues for the establishment of Moscow's A2/AD zones. In this context, the RF has deployed an air force consisting of the most modern warplanes and also

from Soviet era, including 12 Su-24M2, 12 Su-25SM and Su-25UBM, 4 Su-30SM, 6 Su-34 and attack helicopters to Syria. Moscow also deployed Pantsir-S1 air defense missile and artillery systems and S-300 and S-400 air defense systems to Syria to protect the Hmeymim airbase and the naval base located in Tartus against air attacks (Lasconjarias, Marrone, 2016, p.7).

Kaliningrad is an exclave of the RF located in the Baltic and Scandinavian regions. It has an important place in RF's A2/AD architecture. RF's A2/AD systems in Kalinigrad are mainly deployed in the Baltic naval fleet area. A2/AD established in this region covers the Baltic States, about 1/3 of Poland, southern Scandinavia, the Gulf of Finland and parts of Belarus (Giles, Boulegue, 2019, p.26). A2/AD zone established in Kaliningrad has S-400, S-300, Pantsir-S surface to air missile systems, Bastion-P coastal defense missile systems, Oniks anti-ship missile systems, BAL coastal defense systems, Iskander-M ballistic missile systems, Kalibr cruise missiles and tactical warplanes (Dalsjö, Berglund, Jonsson, 2019, p.26; Wemyss, 2016, p.10). With the "Zapad-2017" exercise it carried out in 2017, the RF has revealed that it has turned Kalinigrad into the A2/AD zone in a way that can affect the NATO area of responsibility.

Since the annexation of Crimea in 2014, RF has fortified the region militarily in many areas. Sivastapol, where the Black Sea Fleet is located, and the Crimean Peninsula were equipped with comprehensive and multi-layered A2/AD systems (Giles, Boulegue, 2019, p.28). Iskander missiles, strategic bombers, maritime patrol and counter-submarine operation aircrafts were based in Crimea. Due to its importance, Bastion-P anti-ship missile systems integrated with coastal radars, P-800 Oniks anti-ship missiles and S-300 PMU air defense systems were deployed to Crimea. There are also Tu-22M3 long-range strategic bombers, Tu-142 naval reconnaissance and intelligence aircraft and Liyushin II-38 anti-submarine and naval reconnaissance aircrafts in Crimea (Neagoe, Borşa, 2019, pp.16-17).

On the other hand, the Kola Peninsula, located in the Arctic region, is of great importance in terms of hosting the Russian Northern Fleet with nuclear capability, and generally in terms of RF's energy security. The RF has equipped the A2/AD zone, which it has established in this region, with S-400 air defence system and Pantsir-S surface-to-air missile and artillery systems.

The USA, one of the most important countries of the NATO alliance, follows various policies in order to prevent the A2/AD zones established by the RF from preventing its own force projection. In parallel with this, NATO is trying to eliminate the dangers and threats posed by the A2/AD areas created by the RF. In this context, NATO should have long-range attack, intelligence, reconnaissance and surveillance systems, invest technology that will provide the desired effect by entering the A2/AD zones, and develop concepts that will use the existing technology in a different way against the A2/AD zones (Schmidt, 2018, p.252).

Conclusion

As a result, A2/AD zones are a military reflection of the power struggle in the world. The RF, which wants to regionally break/limit the military power of the USA, which is reflected all over

the world, establishes A2/AD zones. Moscow, which is unable to respond symmetrically to the military capabilities of the USA and NATO, reveals its reaction to the European security system with A2/AD. Moscow tries to change the security situation in its favor in the Arctic, Baltic Sea, Black Sea and Eastern Mediterranean with the A2/ADs it has created from the Arctic to the Mediterranean. However, RF's A2/ADs pose a military threat to its immediate surroundings. The United States, on the other hand, has placed the search for solutions for these zones, both nationally and within the scope of the NATO alliance, at the top of its security studies today.

REFERENCES

- Altman, Jonathan (2016) "Russian A2/AD in the Eastern Mediterranean A Growing Risk," *Naval War College Review*: Vol. 69, No. 1, <https://digitalcommons.usnwc.edu/nwc-review/vol69/iss1/5> (Access 27 July 2021).
- Cirdei, Ionut Alin, "A2AD Concept in the Modern Security Environment", *International Conference Knowledge-Based Organization*, Vol.XXIV, No.1, 2018, https://www.researchgate.net/publication/326649297_A2AD_Concept_in_the_Modern_Security_Environment (Access 27 July 2021).
- Dalsjö, Robert, Berglund, Christofer, Jonsson, Michael, "Bursting the Bubble: March 2019 FOI-R--4651--SE Robert Dalsjö, Christofer Berglund, Michael Jonsson Russian A2/AD in the Baltic Sea Region: Capabilities, Countermeasures, and Implications", *FOI*, March 2019, <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4651--SE> (Access 15 August 2021).
- Giles, Keir, Boulegue, Mathieu, "Russia's A2/AD Capabilities: Real and Imagined", *Parameters*, Vol.49, No.1-2, 2019, <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2860&context=parameters> (Access 27 August 2021).
- Impson, Nick, "The Next Warm War: How History's Anti-Access/Area Denial Campaigns Inform the Future of War?", *Small Wars Journal*, <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/next-warm-war-how-historys-anti-accessarea-denial-campaigns-inform-future-war> (Access 14 August 2021).
- Lasconjarias, G. "NATO's Response to Russian A2/AD in the Baltic States: Going Beyond Conventional?", *Scandinavian Journal of Military Studies*, Vol.2, No.1, 2019, pp. 74–83. DOI: <https://doi.org/10.31374/sjms.18> (Access 01 September 2021).
- Lasconjarias, Guillaume, Marrone, Alessandro, "How to Respond to Anti-Access/Area Denial (A2/AD)? Towards a NATO Counter-A2/AD Strategy?", *NATO Defense College*, No.01/16, 2016, <https://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=906> (Access 17 August 2021).
- Perkins, William A., "Component Integration Challenges Presented by Advanced Layered Defence Systems (A2/AD)", *The Tree Swords Magazine*, No.33, 2018, pp.52-64,

https://www.jwc.nato.int/images/stories/threeswords/A2AD_2018.pdf (Access 07 August 2021).

Schmidt, Andreas, "Countering Anti-Access/Area Denial Future Capability Requirements in NATO", *International Connections*, No:1-2, 2018, pp.248257.

Tangredi, Sam J. (2018) "Antiaccess Warfare as Strategy," *Naval War College Review*, Vol. 71, No.1, <https://digital-commons.usnwc.edu/nwc-review/vol71/iss1/4> (Access 29 July 2021).

Visarion Neagoe, Silviu-Stelian Borşa, "Anti-Access/Area Denial Strategy-Conventional War, Hybrid War or Asymmetric War?", *Strategic Impact*, No.3-4, 2019, pp.16-17.

Wemyss, Matthew J., "The Bear's Den: Russian Anti-Access/Area-Denial in the Maritime Domain", *Air Command and Staff College of Air University*, 2016, <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1031334.pdf> (Access 20 July 2021).

Williams, Ian, "The Russia-NATO A2AD Environment", *Missile Threat: CSIS Missile Defense Project*, January 3, 2017, <https://missilethreat.csis.org/russia-nato-a2ad-environment/> (Access 27 July 2021).

**KAZAKİSTAN’DA ENGELLİLERİNİN ULAŞILABİLİRLİK İLE İLGİLİ
SORUNLARI**

ACCESSIBILITY PROBLEMS OF THE DISABLED IN KAZAKHSTAN

Zhanargul Pangaliyeva

Doktora öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı

ÖZET

Bütün dünyada her gün engellilerin sayısının artması, engellilik sorununun gündemde olmasını sağlamakta. Son yıllarda Kazakistan’da engellilerin sayısında da bir artış olduğu fark edilmektedir. Engelliler sayısının artışı ile onların sorunları da büyümekte ve bu sorunlar acil çözüm gerektirmektedir. Engellilerin karşılaştıkları sorunlar onları hayattan soyutlaştırarak izole etmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki sosyal politikalar engelli bireylerin diğer tüm insanlar gibi siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel haklardan tam ve eşit şekilde yararlanmaları ve toplumsal yaşam alanındaki tüm hizmetlere kolaylıkla ulaşabilmeleri ve hayata aktif bir şekilde katılmaları üzerine temellendirilmektedir.

Bu çalışmada engelliler için en önemli ulaşılabilirlik ve fiziksel çevreden kaynaklanan sorunlar ele alınmaktadır. Engellilerin tüm sorunlarını çözmek için önce ulaşılabilirlik sorununa çözüm bulmak gerekir. Çünkü ulaşılabilirlikte sorun yaratan, engelliler için uygun olarak yapılmamış mekanlar, engellileri kamusal alanlarda görünmez kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı Kazakistan engellilerinin ulaşılabilirlik konusunda karşılaştıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm yürütmekte öneride bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: engelli, engellilik, ulaşılabilirlik, sosyal politika, Kazakistan.

ABSTRACT

It is a fact that due to the progress of modern society, there is a growth of different problems. The increase in the number of disabled people all over the world ensures that the problem of disability is on the agenda. It has been noticed that there has been an increase in the number of disabled people in Kazakhstan in recent years. With the increase in the number of disabled people, their problems are also growing and these problems require urgent solutions. Disabled individuals with health problems face more difficulties, problems and obstacles in their lifetime than other segments of society. The problems faced by people with disabilities isolate them from life. Social policies in developed countries are based on the full and equal enjoyment of political, social, economic and cultural rights by individuals with disabilities, as well as their easy access to all services in the field of social life and their active participation in life.

In this study, the most important accessibility and physical environment problems for the disabled are discussed. In order to solve all the problems of the disabled, it is necessary to find a solution to the accessibility problem first. Because spaces that create problems in accessibility and that are not suitable for the disabled make them invisible in public spaces. The purpose of this paper is to reveal the problems faced by the disabled people in Kazakhstan in terms of accessibility and to propose solutions to these problems.

Keywords: Disabled people, disability, accessibility, social policy, Kazakhstan.

GİRİŞ

Engelli birey de diğer tüm insanlar gibi toplumun üyesidir ve engellilerinde kimseye muhtaç olmadan bağımsız yaşamaya ve toplumun bütün diğer üyeleri gibi hayat sürdürmeye hakkı vardır. Bu haklara dayanarak engelliler de toplumdaki aktif insanlar gibi tüm iyiliklerden, faaliyetlerden, hizmetlerden yararlanabilirler. Fakat engelli bireylerin sahip olduğu hakları ve karşılaştıkları sorunlar ülkeden ülkeye göre değişmektedir. Bunun nedeni ülkenin sosyal-ekonomik, siyasi gelişimi ile ilgilidir. Tüm ülkelerde engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar aynıdır. Fakat onlara sunulan fırsatlar, sorunların çözüm bulma yolları farklıdır. Engelli bireylerin karşılaştıkları başlıca sorunların içinde sağlık, sosyal yardım, sosyal katılım ve dışlanma, eğitim, istihdam, ulaşım ve fiziksel çevre yapımı gibi problemler yer almaktadır. Bu problemler Kazakistan'da yaşayan engelliler için de önemlidir. Engellilerin bağımsız yaşayabilmesi için öncelikle onların ulaşılabilirlik sorunlarının çözülmesi gerekir.

FİZİKSEL ÇEVREDEN KAYNAKLANAN ULAŞILABİLİRLİK SORUNLARI

Sosyal, hukuki devlet olmanın anlamı, ayrımcılık yapılmadan tüm bireylerin onurlarını koruyarak, kendilerini geliştirmede sosyal hak ve özgürlüklere tam ve eşit şekilde ulaşmasını sağlamaktır. Bu nedenle yaşam alanları düzenlenirken toplumun tüm üyelerinin dikkate alınmasının önemli olduğu söylenmektedir [1]. Son dönemde, engellilere yönelik çalışmalarında ön plana çıkan ve engellilerin başlıca sorun alanlarından biri olarak da kabul edilen erişilebilirlik, literatürde zaman zaman ulaşılabilirlik olarak da adlandırılmaktadır. Ulaşılabilirlik kavramı, engellilerin günlük hayatta fiziksel ve sosyal gereksinimlerini karşılamaları için ulaşmaları gereken her türlü yapıya erişim imkanını sağlamaktadır [2]. Yani kısaca ulaşılabilirlik, bireyin ihtiyacını göreceği mekâna ve bilgiye ulaşmada engelsiz olabilmesi demektir. Engellilerin ulaşılabilirliğinde fiziksel çevreye uyum ve bilgiye ulaşım olmak üzere iki yön bulunmaktadır. Ulaşılabilirliğin bu iki yönü de günümüzde engelli bireylerin önündeki sorunlardandır.

Günümüzde engellilik konusundaki sorunları çözmeye yönelik en üst düzeydeki BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 9. maddesi ise ulaşılabilirlik hakkını düzenlemektedir. Bu maddeye göre taraf devletler, engellilerin bağımsız yaşayabilmeleri ve yaşamın tüm alanlarına

etkin şekilde katılmalarını sağlamak amacıyla, onların toplumun diğer kesimiyle eşit koşullarda fiziksel çevreye, ulaşma, bilgi ve iletişim teknolojileri dâhil olmak üzere bilgi ve iletişim olanaklarına, kırsal ve kentsel alanlardaki halka açık tüm tesis ve hizmetlere erişimlerini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Taraf devletler bununla birlikte erişilebilirlik ile ilgili asgari standart ve ilkelerin geliştirilmesi, ilgililere duyurulması ve mevcut uygulamaların izlenmesi, kamuya hizmet veren özel girişimlerin erişilebilirlik konusunu her yönüyle dikkate almalarının sağlanması, ilgili kişilerin erişilebilirlik konusunda eğitilmeleri, kamuya açık binalarda ve tesislerde erişilebilirliği sağlayacak ve kolaylaştıracak işaretler, resimler, rehberler, okuyucular ve işaret dili uzmanları gibi yardım ve araçların sağlanması, engellilerin bilgiye erişimlerinin teşvik edilmesi ve desteklenmesi gibi farklı alanlarda da gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmışlardır [3]. Aralık 2008’de ise Kazakistan bu Engelli Hakları Sözleşmesi’ni imzaladı. Fakat Sözleşmeyi Şubat 2015’de onayladı. Bunun dışında Kazakistan’da engellilerin hakları Kazakistan Cumhuriyeti Anayasası ve “Engelli Kişilerin Sosyal Korunması Hakkındaki” Kanuna dayanmaktadır ve onların sorunlarını çözmekte bu yasalar temel oluşturur. Kazakistan kendi bağımsızlığını kazandıktan beri engellilik konusunda uluslararası ve ulusal tüm mevzuat düzenlemelerini yapmıştır. Fakat bu seneler içinde bu sorunlara hala çözüm bulunmamaktadır.

Kazakistan nüfusu 18,7 milyondur ve onun içindeki engellilerin payı 705,5 bin kişidir. 2020 yılındaki Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı veri tabanında kayıtlı engellilerin 396.000’i erkek, 309.500’i kadındır. Bu kişilerin 395,8’i kentlerde yaşarken, 309,7’si kırsal bölgedendir. Her gün her türlü nedenlerden dolayı engelli bireyler sayısının artması onların sorunlarının acil çözülmesini talep etmektedir. Bugün de Kazakistan engellilerinin önündeki en büyük problem fiziksel çevreden kaynaklanan sorunlar, altyapı, ulaşım araçları vb. Kazakistan’da hala Sovyet döneminde yapılmış olan binalar şu anda hala hizmetler sunduğu için engellilerin onlara ulaşılabilirlik durumunu zorlaştırmaktadır. Ulaşılabilirlikte sorun yaratan, engelliler için uygun olarak yapılmamış mekanlar, engellileri kamusal alanlarda görünmez kılmaktadır. Kamusal mekanlar, bir topluluk içerisinde o topluluğun üyeleri tarafından rahatça erişilebilir olan bütün bölgelerdir [4]. Fiziksel çevre düzenlenmesinde plansız yapılaşma, engellilerin ulaşılabilirlik sorununu yaratmakta ve onların toplumsal hayattan izole edilmelerine sebep olmaktadır. Kazakistan’daki ulaşılabilirliğin temel sorunları: yol kaldırılmalarının, rampaların standartlara uymaması ya da doğru yerlere yerleştirilmemesi onları kullanılmaz kılmakta; yaya geçitlerinde sinyalizasyonların standart olmadığı ya da sesli uyarı sistemlerinin bulunmaması; görme engelliler için kabartma yollarının olmaması, yürüme yolu üzerindeki bariyerler; tehlikeli basamaklar, asansörlerin olmaması, engelliler için tuvalet, lavaboların yapılmaması, toplu taşıma araçların engellilere uygun olmaması.

Kazakistan’da engelli bireylerin bir yeri ziyaret etmesi için, yanında muhakkak sağlıklı bir kişinin olması gerekir. Pek çok evde asansör tamamen yok ve tekerlekli sandalyeler için rampalar bulunmadığından engellilerin dükkanlara, hastanelere ve eczanelere kendi başlarına

gitmeleri gerekmez, bazen onların çoğu hiç dışarı çıkmamaktadır. Bu yüzden engelliler, boş zamanlarını geçirme, sokaklarda rahatça dolaşma ve eğlence tesislerini daha sık kullanma fırsatlarından mahrum bırakılmaktadır. Çünkü ülkemizdeki birçok kurumun rampaları ve yolların yapımı engellilere ilişkin standartları karşılamıyor. Bazen engelli olmayan sağlıklı bir kişi bu rampalara erişemez. Rampalar çok yüksek, düz, kaygan. Sorun sadece rampalarda değil, aynı zamanda engellilerin erişimini engelleyen basit yol kenarı kaldırımlarında ve kapılarda vardır. Bu yüzden sokakta tekerlekli sandalye kullanan veya görme, işitme engelli bireyi göremezsiniz. Ülkedeki 2012-2018 yıllar için engelli bireylerin yaşam kalitesini sağlamak ve iyileştirmek Eylem Planının ilk aşaması başlamadan önce yapılan anketler neticesinde ülkede 24 binden fazla rampa inşa edildiği ve onun 16 binden fazlası olmak üzere kullanılamaz olduğu konuşulmuştur [5]. Bu durumun ciddiyetini göstermektedir.

Ülkemizde engellilerin iş yerine veya ilgi duydukları başka bir yere gitmesi için toplu taşıma araçlarını kullanma durumu da zordur. Genelde ülkede toplu ulaşım için sadece halk otobüsleri kullanılmaktadır. Ve bu halk otobüsleri engelliler için uygun değildir. Otobüsler engelli yolcu taşımak için donatılmamıştır. Bu sorunu çözmek için, gelişmiş ülkelerdeki koşulların aynısını yaratmak gerekir. Yani halk otobüsleri hem tekerlekli sandalye kullanan engelliler için, hem de görme engelliler için erişilebilecek durumda yapmak için koşulları sağlamalıyız. Gelişmiş ülkelerde toplu taşımayı durağa durduğunda otobüsten özel bir rampa çıkıyor yoksa şoför rampaları indirerek engelli bireyin binmesine izin verir. Böylece tekerlekli sandalye kullanıcıları araca kendi başlarına binebilirler. Görme engelli kişilerin de toplu araçlara kolaylıkla binip, inmeleri için sesli bildirim ile hissedilebilir düzey sistemleri kullanılmaktadır. Bu engellilerin durumunu daha kolaylaştırır. Kazakistan'da bunların hiçbiri yoktur.

BİLGİYE ERİŞİM SORUNLARI

Ülkemizdeki ulaşım konusundaki sorunlar sadece binalar veya arabalarla ilgili değildir, aynı zamanda bilgiye erişimde de yaşanmaktadır. Günümüz bilgi ve iletişim önemli olan bir dünyadır. Bu çağda teknolojilerdeki gelişimler engelli bireylerin bilgiye ulaşmasını ve iletişim kurmasında kolaylıkları sağlamalıdır. Çünkü toplumla aktif bir şekilde ilişki kurmadığı için engellilerin toplumsallaşma sürecinde de eksiklikler olmaktadır ve bu onun gelişimini etkileyecektir.

Bu içerikte kütüphaneler önemli rol almaktadır. Kütüphanelerde sesli kitapların, Braille alfabeti ile yazılan eserlerin olması, kitap, gazete, dergileri okumak için kütüphanelerin büyüteç aletleri ve büyütme aygıtlarının bulundurulması, sergilerde sesli ve alt yazılı tanıtım yapan özel aletlerin kullanılması, işaret dilin bilen elemanın olması engellilerin bilgiye erişmesine olanak sağlayacaktır. Bilgiye ulaşmaktaki diğer bir husus televizyon programlarında da işaret dilinin, alt yazıların kullanılmasıdır. İletişim alanında ise şirketlerin engellilere yönelik çeşitli indirim kampanyalarını yapmasıyla birlikte, sesli mesajlar gönderme gibi uygulamaları da kullanıma sunulmalıdır. İşitme ve konuşma engelli çoğu insanın televizyondaki programlara erişimi yoktur.

Çünkü tüm programlar altyazı veya işaret dili ile yapılmamaktadır. Kütüphaneler görme engelliler için özel yazı tipleri kullanılarak yapılan literatürlerle sağlanmamaktadır. Halk kültür merkezlerinde işaret dili uzmanları bulunmamaktadır.

Bilgiye ulaşmaktaki en zor kısım okul çağındaki tüm öğrencilerin ihtiyaçları lazım olan eğitime erişebilmeleridir. Engellilerin eğitim alanındaki sorunlar engelli çocukların okula gitmeyi reddetmesine ya da özel yatılı okullarda kalmasına, evde, uzaktan eğitim görmelerine yol açmaktadır. Yani, yatılı okullar veya evde eğitim, ulaşımın mümkün olmadığı durumlarda eğitim için tek fırsattır. Engellilerin eğitim konusu ayrı bir problemdir.

Yapılmakta olan tüm düzenlemelere bakmaksızın Kazakistan yasalarını ve uygulamalarını analiz ettiğimizde engellilik konusunda ve engelli insanların ulaşılabilirlik sorunlarını çözmekte yapılması gereken çok işin varlığı ortaya çıktı. Kazakistan'da engelli sorunları ele alındığı zaman "Kazakistan engelli bireyler için engelsiz bir bölge olmalı, engelliler topluma başarılı bir şekilde entegre edilmeli" sözleri sık sık kullanılmaktadır. Ancak yasal olarak engelliler ayrımcılığa maruz kalmasa bile, ulaşılabilirlik sorunlarının nedeninden toplumdan dışlanmaktadır. Ulaşılabilirlik sorunu çözülmeden, Kazakistan engellilerinin kaliteli yaşamı, rehabilitasyonu, eğitimi ve istihdam edilmesi bile söz konusu olamaz.

Sonuç olarak devlet yönetimi engellilerin ulaşılabilirlik haklarını kullanabilmeleri için, kent politikalarını düzenlerken toplu ulaşım araçlarının engelli taşınmasına uygun olmasını, binalar ile açık alanlardaki engellerin kaldırılmasının ve engellilere uygun koşulların sağlanmasına dikkat etmelidir. Ve bunu sadece yasa üzerinde değil, uygulamada kontrol altında tutmalıdır. Engellilik konusundaki yetkili organlar yeni konut veya inşaat projelerinin yeni standartlar temelinde inşa edilmesini sağlamalıdır. Aynı zamanda dünya standartlarına da bakmak gerekiyor. Binaların, yapıların, caddelerin, parkların ve bahçelerin yapımında dünyada benzersiz tasarımlar bulunmaktadır ve toplu taşımının donatılmasında da dünya pratiğini takip etmek gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Öztürk Mustafa, *Türkiye'de Engelli Gerçeği*, 1. b., İstanbul: Ajansvısta Matbaacılık, 2011.
- [2] Fırat A. Serap, "Belediyelerin Engellilere Dönük Sosyal Hizmet Projeleri", *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, C.XIX, S.1, 2008, s.89-100.
- [3] Birleşmiş Milletler, *Engelli Hakları Sözleşmesi*, 2008, www.un.org/disabilities/documents/natl/turkey.doc.
- [4] Goffman Erving, *Damga. Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*, çev. Ş. Geniş, L. Ünsaldı, S.N.Ağırnaslı, Ankara: Heretik, 2019.
- [5]. Arıppay N.A., Abdykerova G.O., "Mümkündüğü Şektewli Toptardı Alewmnettik Qorğaw" (Engelli Grupların Sosyal Korunması), Almatı: *Vestnik KazNU*, 2014, ss. 201.

**TUNAY DEMRAN KOLEKSİYONUN'DAKİ BİZANS DÖNEMİNE AİT
HAÇLARDAN ÖRNEKLER**

EXAMPLES OF BYZANTINE CROSSES FROM THE TUNAY DEMRAN COLLECTION

Feride İmrana ALTUN

Dr., Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü
Dr., Bandırma Onyediy Eylül University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History of Art

ORCID ID: 0000-0003-2709-6033

ÖZET

Bildiri kapsamında Tunay Demran Koleksiyonu'ndaki Bizans Dönemine ait haçlar tanıtılacaktır. Tunay Demran, 2000 yılında Mania Müze Müdürlüğü'nde taşınır kültür varlığı koleksiyonculuğuna başlamıştır. Koleksiyonunda Grek, Roma, Bizans ve İslami Döneme ait farklı eserler bulunmaktadır.

Tunay Demran Koleksiyonu'nda yer alan Bizans Dönemine ait haçlar bildiri çalışma kapsamında incelenecektir. Söz konusu objeler, öncelikle Bizans dünyasındaki genel özellikleri ile ele alınacak, sonrasında benzerleriyle karşılaştırılarak değerlendirilecektir. Eserlerin birçoğunun buluntu yerleri tam olarak bilinmemekte tarihlendirme önerileri, arkeolojik alanların Bizans katmanlarından, müzeler ve özel koleksiyonlarda yer alan örnekler üzerinden yapılacaktır.

Tunay Demran Koleksiyonu'nda yer alan Bizans Dönemi haçları bronz malzemeden üretilmişlerdir. Söz konusu eserler; pandantif (sarkaç) haçlardır.

Anahtar Kelimeler: Bizans, Haç, Bronz, Koleksiyon, Tunay Demran

ABSTRACT

Within the scope of the paper, the crosses belonging to the Byzantine Period in the Tunay Demran Collection will be introduced. Tunay Demran started to collect movable cultural assets at the Mania Museum Directorate in 2000. Its collection includes different artifacts from the Greek, Roman, Byzantine and Islamic Periods.

The crosses belonging to the Byzantine Period in the Tunay Demran Collection will be examined within the scope of the paper. The objects in question will first be discussed with their general characteristics in the Byzantine world, and then evaluated by comparing them with their similar ones. The exact locations of many of the artifacts are not known, and dating proposals will be made on samples from the Byzantine layers of archaeological sites, museums and private collections.

Byzantine crosses in the Tunay Demran Collection are made of bronze. The works in question;

are pendant necklaces.

Keywords: Byzantine, Cross, Bronze, Collection, Tunay Demran

GİRİŞ

Tunay Demran, 1956 yılında Manisa’da doğdu. Manisa Lisesi’ni bitirdikten sonra Balıkesir Necati Bey Eğitim Enstitüsü’nden 1978 yılında Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak mezun oldu. Erzincan, Afyon, Sivas ve Manisa illerinde öğretmen ve yönetici olarak çalıştı. 2000 yılında Manisa Müdürlüğü’nde taşınır kültür varlığı koleksiyonculuğuna başladı. 2004 yılında emekli olan Tunay Demran koleksiyonculuğa devam etmektedir.

Bizans Dünyasında Haç Kültürü

Haçın, Hıristiyan inancı ve sanatında önemli bir yeri bulunmaktadır. Haç (σταυρός), İsa’nın çarmıha gerilişini sembolize etmektedir. İsa’nın çarmıh üzerindeki ölümü ile sonsuz yaşam umudunu sunmasıyla Hıristiyan inancının en önemli unsurlarından birini oluşturmuştur (Podskalsky, 1991: 549-550). İsa’nın çarmıha gerilmesi, ölüme karşı zaferi simgelemesinin yanında Hıristiyanlık ve imparatorlar için düşmanlara karşı kazanılan zaferin de sembolüdür (Acara Eser, 2010: 27).

Haç Kültü, Büyük Konstantinos’un 312 yılında Maxentius’a karşı kazandığı Milivian Köprüsü savaşından sonra önemli bir imge haline gelmiştir. Savaşa başlamadan önce İmparator veya adamları, gökyüzünde bir simge görmüşler ve kalkanlarına bu simgeyi resmetmelerini dile getiren bir ses duymuşlardır. Büyük Konstantinos döneminde yaşamış tarihçi Eusebios (265-337/40) kaleme aldığı imparatorun hayatını anlattığı eserinde Haç simgesini savaşta ordusunu yönetirken kullanmasını ve sancağın üzerine resmetmesini söyleyenin İsa olduğunu anlatmaktadır (Gregory, 2008: 57; Acara Eser, 2010: 27).

Bazı farklı kayıtlara göre de İmparator gökte üzerinde EN TOYTOÛ NIKΑ “Zafer Burada” yazmakta olan haç şeklinde bir ışık görmüştür. Ve o andan sonra Büyük Konstantinos, haç işaretini, askeri birliklerinin standartı *Labarumu* olarak kullanmaya başlamıştır¹. Roma İmparatorluğu’nun erken dönemlerinde haç, askeri törenler, ayinler ve zafer kutlamalarında taşınan *standart*, *vexillum* ve *tropaeum*ların yerini almıştır (Acara Eser, 2020:37). Büyük Konstantinos’un annesi Helena ile Kudüs Patriği Makarios’un Gerçek Haça ait parçaları Kutsal Topraklarda bulması haç kültürünün gelişmesine katkı sağlamıştır (Taft ve Kazhdan, 1991: 551-553).

Haç kültürünün önemi İmparator Heraklios (610-641) döneminde 614 yılında Sasanilerin Kudüs’ü almasıyla artmıştır. Sasaniler kutsal kenti yağmaladılar. İmparator Konstantinos’un yaptırdığı Kutsal Mezar Kilisesi’ni yıkarak Kutsal Haçı başkentleri Ktesifon’a taşıdılar. 628

¹ Labarum: Hıristiyan askeri standartı üzerinde İsa’nın monogamı Chi-Rho yer alır Cotsonis, 1994:8.

yılında İmparator Heraklios büyük bir başarı kazanmış ve Sasanilerden Kutsal Haçı alıp Kudüs'e geri götürmüştür (Gregory, 2008: 161-162; Cameron, 2019:37).

Haç, İkonoklasmus Dönemi'nde (726-843) tapınılması ve tasvir edilmesi uygun bir simge olarak önem kazanmıştır (Acara Eser, 2010: 27). Zaman içinde Haç hem askeri hem de dini törenlerin önemli unsurlarından biri halini almıştır (Cotsonis, 1994:117-118). Bizans günlük yaşamına bakıldığında, bayram günlerinde kilise ile saray arasında yapılan yürüyüşlerde, doğal afetlerden sonra kentte yapılan ayinler sırasında haç taşındığı yazılı ve görsel kaynaklardan anlaşılmaktadır (Cotsonis, 1994: 8-10; Acara Eser, 2010: 28). VII. Konstantinus Porphyrogennetos'un (913-959) "Seremoniler" kitabından haç tipleri ve kullanımı hakkında bilgi edinilmektedir (Acara Eser, 2010: 28).

Haçın kullanıldığı dini törenlerin başında Ökaristi/ Evkharistia yer alır. Ökaristi'nin anlamı "Şükran"dır ve Hıristiyan litürjisinin ana ayinidir. Ökaristi/Evkharistia'nın temeli İsa'nın havarileri ile yediği "Son Akşam Yemeği" ne dayanmaktadır. Bu ayinde İsa'nın bedeni ve kanı olduğuna inanılan ekmek ve şarap kutsanırdı (Acara Eser, 2020: 27). Ökaristi/Evkharistia'nın bir bölümünü oluşturan Küçük Giriş; Kutsal Kitap Litürjisi'nin girişi olan dini törendir. Bu tören sırasında diakon rahipler, hizmetkârlar eşliğinde İncil'i nefteki altardan alarak altarin arkasındaki templona taşır. Bu İsa'nın "söz" olarak gelişini sembolize eder. Rahip ayin sırasında bir elinde küçük haçı diğer eliyle de buhurdanı tutmaktadır. Büyük boyutlu haçlar önemli yortularda "İsa'nın Doğumu" (25 Aralık), ve "Müjde" (9 Mart) olduğu gibi veya Paskalya'dan önceki perhizin üçüncü pazarında yapılan ayinlerde tören alayının başında taşınmaktadır (Acara Eser, 2010: 28; Acara Eser, 2020: 28, 31).

Bizans döneminde haçlar, törensel işlevlerinin yanı sıra küçük boyutlu pandantif (sarkaç) ve röliker olarak da boynuna asılarak kullanılmıştır. Hıristiyanlar tarafından kullanılan pandantif haçlar genellikle; nazar, hastalık ve kötülöklere karşı koruyucu özelliği olduğuna inanılan, kadın ve erkekler tarafından boynuna asılan takılardır. Üzerlerinde Hıristiyan dinine ait kutsal kişiler ve konular tasvir edilmiştir (Köroğlu, 2004: 45). Pandantif haçlar, 9. yüzyıldan itibaren Bizans halkının beğenisinin bir parçası olmuştur. 12. yüzyılda piskoposların resmi giysilerin bir parçası haline gelmiştir. Bu tür pandantif haçların bir kayış, ip veya zincir ile boynuna asıldığı bilinmektedir (Acar Eser, 2007: 38, dipnot 12).

Tunay Demran koleksiyonunda yer alan üç adet pandantif haç, kollarının biçimine göre yassı, oval kesitlidir. Koleksiyondaki haçlarının birinin kolları yassı (Kat. No.1), ikisinin ise oval (Kat. No. 2-3) kesitlidir.

Çalışma kapsamında incelenen bir adet (Kat. No.1) yassı kesitli pandantif haçın kolları merkezden dışarıya doğru genişlemektedir. Üzerinde kazıma tekniğinde yapılmış iç içe geçmiş daireler bulunmaktadır (Resim).

Bizans dönemine ait yassı kesitli haç kolları merkezden dışarıya doğru genişleyen iç bükey sonlanan üzeri iç içe dairesel bezemeler ile süslenmiş pandantif haçlar üslup özellikleri ve de

buluntu yerlerine göre farklı yüzyıllar içinde değerlendirilmiştir. Bizans dönemine ait yassı kesitli, haç kolları merkezden dışarı doğru genişleyen, içbükey sonlanan üzeri iç içe dairesel bezemeler ile süslenmiş pandantif haçlar, üslup özellikleri ve buluntu yerlerine göre farklı yüzyıllar içinde değerlendirilmiştir. Örneğin Atina, Bizans ve Hıristiyan Müzesi'nde T 1726 ve T 2292 envanter nolu pandantif haç (Maremveliotaki, 2002: 499-500, (Kat. No. 681- 682) ile Elaiussa Sebaste, kazısı buluntusu haçlar 5.-7. yüzyıllara tarihlenmektedir (Ferrazzoli, 2012: 304, res. 46-47) Amorium'daki kazılar sırasında atriumun güney revakında yer alan 18 numaralı mezarda bulunan pandantif haç 11. yüzyıla (Lightfoot, Koçyiğit ve Yaman, 2007: 446 res. 6). Nevşehir Müzesi'nde 4310 envanter nolu eserle Kırşehir Müzesi'ndeki 2014 envanter nolu pandantif haç 6.- 10. yüzyıllar arasında değerlendirilmiştir (Ünlüler, 2019: 43-44, kat. no. 21-22). Bu örneklerinin yanı sıra Kadıkalesi /Anaia kazısında ele geçen pandantif haç, kendisi ile aynı açma ve seviyede bulunan imparator VIII. Mikhaıl Palaiologos'a (1259-1282) ait sikkeden yola çıkarak 13. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Altun, 2015, s. 18 (Kat. No.13). Yumuktepe kazılarında 11.-13. yüzyıllar arasına tarihlenen haç örnekleri üzerinde bu tarz süslemeler vardır (Köroğlu, 2010: 417-426). Denizli Arkeoloji Müzesi'nde (Özdemir ve Öztaşkın, 2010:493 Kat. No. 1, Res1a) ve Bandırma Müzesi'nde benzer türde haç örnekleri vardır (Altun, 2020, 146, Kat. No. 2,3, Res. No.5a, 5b).

Tunay Demran koleksiyonunda iki adet oval kesitli pandantif haç bulunmaktadır. Pandantif haçların (Kat. No. 2, 3) merkezi kare şeklindedir. Sinop-Dikmen Nekropolü Kazılarında bir bebeğe ait mezarda 6.-7. yüzyıla tarihlenen aynı biçimdeki haç örneği ele geçmiştir (Köroğlu ve Vural, 2017: 351, Fot. 7). Bu haçın diğer benzeri Selanik, Bizans Kültürü Müzesi'ndeki 12.-13. yüzyıla tarihlenen envanter BA 43/2 nolu eser (Marki, 2002: 505, Kat. No. 693) ile Bandırma Müzesi'ndeki 1292 envanter nolu 7.-13. yüzyıla tarihlenen örnektir (Altun, 2020: 148, Kat. No.10, Res. 8b).

SONUÇ

Tunay Demran koleksiyonunda Bizans Dönemine ait üç adet pandantif (sarkaç) haç bulunmaktadır. Haçlar bronzdan döküm tekniğinde üretilmişlerdir. Haçların üzerinde geometrik süslemeler görülmektedir. Geometrik süslemeler kabartma ve kazıma tekniklerinde yapılmıştır. Geometrik süsleme olarak dairesel bezemeler bulunmaktadır (Kat. No.1). (Kat. No. 2,3) haç kollarının üst bölümünde birer yatay yiv kazıma tekniğinde yapılmıştır. Ayrıca haç kollarının birleştiği merkezde kabartma tekniğinde kare bölüm vardır.

Haçların birkaçında görülen hafif bozulma dışında oldukça iyi durumda bulunmaları ve sağlam (Kat. No.1 alt haç kolundan kırık) biçimde korunmuş olmaları ile önemli bir eser grubunu oluştururlar.

Çalışma kapsamında pandantif haçlar iki grup altında incelenmiştir. Pandantif haçlardan yüzeylerinde kazıma tekniğinde yapılmış dairesel süslemelerin görüldüğü örneklerin Erken ve Orta Bizans Dönemine ait kazı alanlarında, müze koleksiyonlarında yer almasından bu tür

pandantif haçların Bizans toplumunda, üretiminin ve kullanımının yüzyıllar boyu devam ettiği anlaşılmaktadır. Kazı örnekleri ile form ve teknik özelliklerine göre bu (Kat. No.1) 6.-13. yüzyıllara tarihlenebilir.

Tunay Demran koleksiyonundaki kolları oval kesitli pandantif haçlar (Kat. No.2,3) müze ve kazılarda yer alan benzer örnekleri ile karşılaştırılarak 7.-13. yüzyıllar içinde değerlendirilebilir.

Sonuç olarak Tunay Demran koleksiyonundaki bronz haçlar form ve süsleme açısından önemli bir grubu oluşturmaktadır. Eserlerin kayıt altına alınması ile de ülke kültürel mirasına da katkı sağlamaktadır.

KATALOG

Katalog No: 1 Resim No: 1 Koleksiyon Envanter No: 11

Tür: Pandantif haç **Malzeme:** Bronz **Ölçüleri:** 4,4 x 2,7cm

Eserin Tanımı: Döküm tekniğinde yapılmıştır. Latin Haçı formundadır. Yassı kesitli haçın kolları merkezden dışa doğru hafif genişleyerek uçları düz olarak sonlanmaktadır. Dikey kolları yatay kollarından daha uzundur. Haçın merkezi ve kolları kazıma tekniğinde birer adet iç içe dairesel bezemelerle süslenmiştir. Arka yüzeyi düz ve sadedir. Üst kolun ucunda ip ya da zincirle kullanılan askı halkası bulunmaktadır. Alt kolu kırıktır.

Tarih: 6.-13. yüzyıl.

Katalog No: 2 Resim No: 2 Koleksiyon Envanter No: 10

Tür: Pandantif haç **Malzeme:** Bronz **Ölçüleri:** 3,2x 1,9 cm

Eserin Tanımı: Döküm tekniğinde yapılmıştır. Latin Haçı formundadır. Oval kesitli haçın merkezi kare şeklinde, silindirik kolları merkezden dışa doğru hafif genişleyerek uçları kesik koni formunda son bulmaktadır. Haç kollarında birer tane kazıma tekniğinde yiv vardır. Haçın diğer yüzü de aynı biçimdedir. Üst kolun ucunda ip ya da zincirle kullanılan askı halkası kapanmıştır.

Tarih: 7.-13. yüzyıl.

Katalog No: 3 Resim No: 3 Koleksiyon Envanter No: 9

Tür: Pandantif haç **Malzeme:** Bronz **Ölçüleri:** 3x 1,9 cm

Eserin Tanımı: Döküm tekniğinde yapılmıştır. Latin Haçı formundadır. Oval kesitli haçın merkezi kare şeklinde, silindirik kolları merkezden dışa doğru hafif genişleyerek uçları kesik koni formunda son bulmaktadır. Haç kollarında birer tane kazıma tekniğinde yiv vardır. Haçın diğer yüzü de aynı biçimdedir. Üst kolun ucunda ip ya da zincirle kullanılan askı halkası kapanmıştır.

Tarih: 7.-13. yüzyıl

KAYNAKÇA

- Acara, E. M. (2007). ‘Litürjide ve Günlük Kullanımda Maden Sanatı’, (ed.) Ödekan, A. *Kalanlar, 12. ve 13. Yüzyıllarda Türkiye’de Bizans / The remnants, 12th and 13th centuries Byzantine objects in Turkey* Vehbi Koç A.Vakfı, İstanbul, 37-42.
- Acara, E. M. (2010). ‘Hristiyanlıkta Haç Kültü ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonunda Bulunan Bir Grup Haç’, (ed.) Doğan S.- Kadiroğlu M. *Bizans ve Çevre Kültürler, Prof. Dr. Yıldız Ötüken’e Armağan*, İstanbul, 27-43.
- Acara, E. M. (2020). *Bizans Maden Sanatı: Dini Törenlerde Kullanılan (Liturjik) Eşyalar*, Bilgi Kültür Sanat Yayınları Ankara.
- Altun, F. İ (2015). *Kuşadası Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2001-2012 Sezonu Bizans Küçük Buluntuları*, (Yayınlanmamış doktora tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Altun, F. İ. (2020). “Bandırma Arkeoloji Müzesi’nde Yer Alan Bizans Dönemine Ait Bronz Haçlar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1: 133-151.
- Cameron, A. (2019) *Bizanslılar (Çeviren Özkan Akpınar)*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Cotsonis, J. A. (1994). *Byzantine figural processional crosses*. Washington D.C: Dumbarton Oaks Byzantine Collection Publications, No.10.
- Ferrazzoli, A. F. (2012). Byzantine small finds from Elaiussa Sebaste B. Böhlendorf-Arslan ve A. Ricci (Yay. haz.). *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts (Byzas 15)*, içinde (ss. 289-307), İstanbul: Ege.
- Gregory, T. E. (2008). *Bizans Tarihi* (çev.), Ermert E. İstanbul: Yapı Kredi.
- Koçyiğit O. (2018). "Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi Bizans Dönemi Maden Haçları", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.35, S.2, 110-121.
- Köroğlu, G. (2004) *Anadolu Uygarlıklarında Takı*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Köroğlu, G. (2010). "Yumuktepe Kazılarında Ortaçağ Takıları" *Arkeoidea VIII*, Bursa, 21-45.
- Köroğlu, G. ve H. Vural (2017). "Sinop-Dikmen Nekropolü kazılarında ortaya çıkarılan Geç Roma-Bizans dönemi takıları", (ed.) Taş, E. 20. *Uluslararası Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*, cilt 1, Sakarya 348-357.
- Maremveliotaki, E. (2002). Copper-alloy pectoral cross. D. Papanikola-Bakirtzi (Yay. haz.). *Everyday Life in Byzantium, Byzantine Hours. Works and Days in Byzantium* içinde (s. 499, kat. no. 681,682). Athens.
- Marki, E. (2002). Copper-alloy pectoral cross. D. Papanikola-Bakirtzi (Yay. haz.). *Everyday Life in Byzantium, Byzantine Hours. Works and Days in Byzantium* içinde (ss. 504-505, kat. no. 692-693). Athens.

- Özdemir, H. ve Öztaşkın, G. K. (2010). Denizli Arkeoloji Müzesi'nde Yer Alan Bizans Dönemi Maden Haçlarından Bir Grup, K. Pektaş (Yay. haz.) *13.Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*, içinde (ss. 489-499). İstanbul: Ege.
- Podskalsky, G. (1991). "Cross". (ed.) Kazhdan A. *The Oxford Dictionary of Byzantium* c. 1 549-550). Oxford: Oxford University.
- Taft, R. F. ve Kazhdan, A. (1991). "Cult of The Cross" (ed.) Kazhdan A. *The Oxford Dictionary of Byzantium* C. 1. 551-553. Oxford: Oxford University.
- Ünlüler, Y. (2019). *Kapadokya Bölgesi Müzelerindeki Bizans Dönemine Ait Maden Haçlar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- YAMAN, H. (2012) "Small Finds for the Dating of a Tomb at Amorium" (Eds.) B.B.Arslan-A.Ricci, *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts, Byzas 15*, (Veröffentlichungen des Deutschen Archäologischen Instituts İstanbul), İstanbul, 331-342.

**POLICY OF GOVERNOR – GENERAL OF INDOCHINA PAUL DOUMER IN
VIETNAM (1897 – 1902): ACHIEVEMENTS AND LIMITATIONS**

Pham Duc Thuan

Dr., Can Tho University, School of Education, Department of History

Vo Ngoc Hien

Vietnam Education Publishing House, Cantho city

ABSTRACT

In 1858, France invaded Vietnam, the war lasted until 1884, when France completely defeated the Nguyen Dynasty, establishing a colonial regime in Vietnam. After completing the rule, the French colonialists gradually built a colonial government system that would ensure the highest interests of France in Indochina (Vietnam, Laos and Cambodia). In 1897, Paul Doumer went to Vietnam to hold the position of Governor-General of Indochina and established an effective policy of governing in most fields. The policies that Paul Doumer implemented in Vietnam were mainly focused on the economy and society, which in turn led to major changes in Vietnam in the twentieth century. The policies implemented by Paul Doumer in Vietnam have full two aspects of colonialism, that is, economic exploitation with a colonial country, and political repression. However, in an undesirable effect, there have been positive changes for a country with a backward and underdeveloped economy like Vietnam.

This article uses the method of collecting documents in archival centers in Vietnam, surveying and comparing reality to evaluate the achievements and limitations of the policies that Governor-General of Indochina Paul Doumer has implemented in Vietnam. Thereby clarifying more Vietnamese historical content and more fair assessment of historical figure Paul Doumer

The article aims to discuss in assessing the policies of the French colonialists in Vietnam, especially during the period when Paul Doumer was Governor-General of Indochina. The contents of the governing policy set out by Paul Doumer are the important content that the article aims at, from which there is an objective and fair assessment of the achievements and limitations of the policy of the Governor General of Indochina Paul Doumer.

Keywords: France, Paul Doumer, Vietnam, achievements, limitations

1. INTRODUCTION

In 1858, the French colonialists invaded Vietnam, the war lasted until 1884, the French completely defeated the Nguyen Dynasty, establishing a colonial regime in Vietnam.

After completing the rule, the French colonialists gradually built a system of colonial government to ensure the highest interests of France in Indochina (Vietnam, Laos and Cambodia). In which, France considers Vietnam the most important colony in Indochina and invests in Vietnam a huge resource to quickly achieve the purpose of exploiting the colony, bringing economic benefits to France.

In 1897, Paul Doumer, a prominent French politician, came to hold the position of Governor-General of Indochina, and he set up the headquarters of the Indochina Federation in Hanoi (Vietnam). Paul Doumer quickly proposed a series of effective governance policies in almost all fields such as economy, politics, culture, society, education, transportation... Policies of Paul Doumer made French rule in Indochina go a step further, it changed the face of Indochina including Vietnam. Paul Doumer's policies represent a duality in policy, which offers a number of advantages but also disadvantages.

2. DISCUSSION

2.1. *Biography of Paul Doumer (1857-1932)*

Paul Doumer comes from a working family, his father is a train worker. At the age of 20, he obtained a bachelor's degree in mathematics, and at the age of 21 he obtained a bachelor's degree in law. He joined the French Radical Party and became involved in politics. He made his debut in politics in 1885 as chef de cabinet to Charles Floquet, then president of the Chamber of Deputies (a post equivalent to the speaker of the House of Commons). In 1888, Doumer was elected Radical deputy for the department of Aisne. Defeated in the general elections of September 1889, he was elected again in 1890 by the arrondissement of Auxerre. He was briefly Minister of Finance of France (1895–1896) when he tried without success to introduce an income tax (Chisholm, 1911).

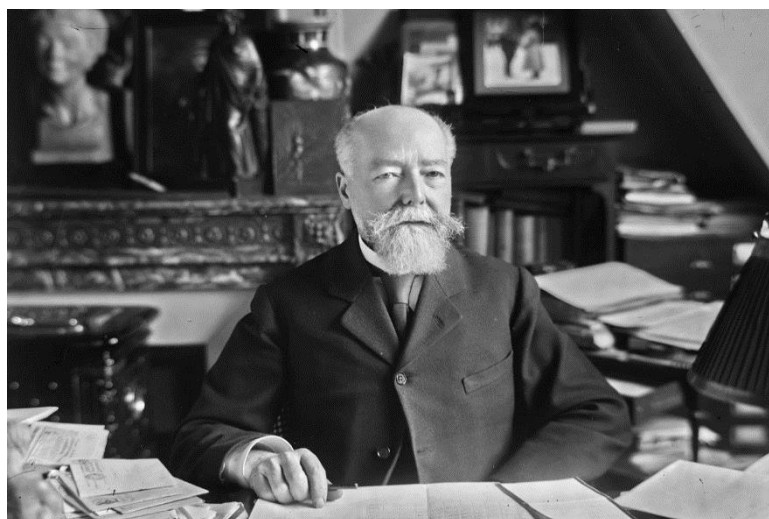

Image 1: Paul Doumer (1857 -1932)

Source: https://vi.wikipedia.org/wiki/Paul_Doumer

Doumer was Governor-General of French Indochina from 1897 to 1902. Upon his arrival the colonies were losing millions of francs each year. In 1897, Paul Doumer went to Vietnam and became Governor-General of Indochina (1897-1902). He was elected President of the French Republic on May 13, 1931, took office on June 13, 1931. Less than a year later, Doumer was murdered and died on May 6, 1932 in Paris.

2.2. Policy of Governor General of Indochina Paul Doumer towards Vietnam

On March 22, 1897, Governor General of Indochina Paul Doumer sent to the Minister of the French Colonies the project of the program of activities (Ngoc N Q, 2007):

- (1) Organize a common government for the whole Indochina and organize a separate administrative apparatus for each region of the Indochina Federation¹.
- (2) Revise the financial regime, establish a new tax system to suit the budget's requirements, but must be based on specific social bases, and pay attention to exploiting customs and practices in Indochina.
- (3) Construction of large works for Indochina, such as the construction of railways, roads, canals, harbors, etc., were necessary for colonial exploitation.
- (4) Promote French-controlled production and commerce based on native labor.
- (5) To secure the military defense of Indochina by establishing naval bases and to organize a strong army and fleet.
- (6) Completing the rebellion in Tonkin, ensuring the security of the Tonkin border with China.
- (7) Expanding France's influence in Indochina, expanding France's interests in neighboring countries such as Thailand, India, China, Malaysia, Indonesia.

Based on those plans in Indochina, Paul Doumer implemented a series of policies in Vietnam:

In terms of politics: Paul Doumer concentrated his power in the position of Governor-General, the Nguyen Dynasty in Vietnam and the dynasties of Laos and Cambodia existed only as puppets, completely dependent on France. With this policy, Paul Doumer smashed the will of the feudal courts to resist when giving them a small amount of power, the kings in Indochina, including the Nguyen kings in Vietnam, lived as officers appointed by the French. As for the

¹ According to the decision on October 17, 1887, the French Government established the Indochina Federation including Tonkin, Trung Ky, Cochinchina and Cambodia under the Ministry of Navy and Colonies of the French government. On April 19, 1899, the French President issued a decree to add Laos to the Indochinese Federation. Vietnam was divided into 3 regions: Tonkin, Annam and Cochinchina with three different political regimes. Tonkin and Annam are two protectorates of France that still retain the feudal government as puppets; Nam Ky is a colonial land completely administered by the French.

Vietnamese people, they still see the existence of these kings and their will to fight for independence declines when many people still believe in the puppet kings.

Image 2: Palace of Governor General of Indochina in Hanoi (Vietnam) (Gouverneur-général de l'Indochine française)

Source: Thanhnien.vn

In terms of economy and transportation: Paul Doumer organized to fully exploit Vietnam's resources, turning Vietnam into a commercial and industrial market of the French colonialists. Paul Doumer pays great attention to salt and rice exploitation in Cochinchina (Vietnam). Meanwhile in the North, Paul Doumer focused on exploiting minerals such as coal, tin, iron, and copper. Therefore, during this time, rice plantations were quickly established throughout Cochinchina, in areas near the sea such as Bac Lieu and Ca Mau, a series of salt plantations were formed. The French or Chinese and Vietnamese bosses who work for France are getting richer and richer, different from the poor peasants who work for them. In the North of Vietnam, coal mining sites are very popular in Quang Ninh, tin and iron mining are common in Cao Bang, Thai Nguyen...the resources of Vietnam are quickly transferred to enrich the French.

In transportation, Paul Doumer strongly supported the construction of the Trans-Indochina railway, connecting with Yunnan province (China). Paul Doumer opened Hai Phong port as the terminus of the railway line connecting Yunnan with North Vietnam. This route allows France to quickly transport goods and minerals from China to Vietnam to move back to France quickly (Rousseau, J. F, 2014).

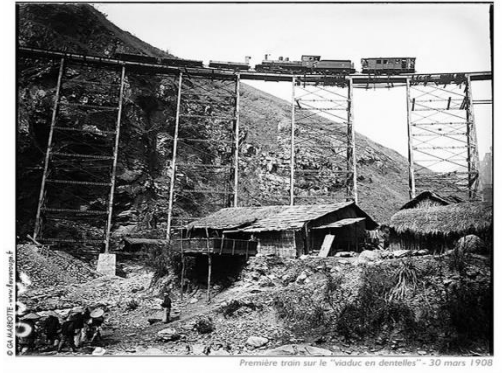

Image 3 & 4: The Trans-Indochina railway

Source:baophapluat.vn

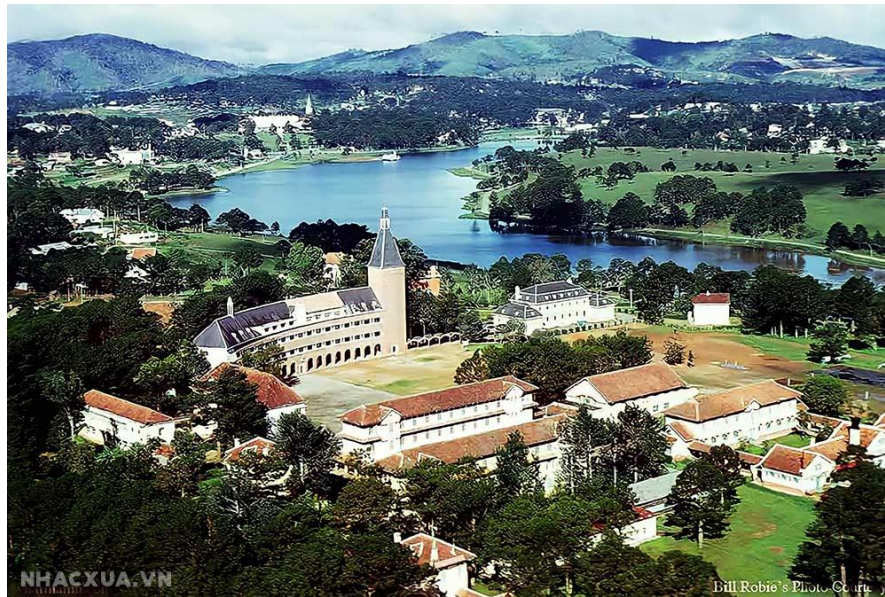
About construction: He set up a number of power plants so that Hanoi became the first city in Indochina to have streets illuminated by electricity. He built the largest iron bridge in Indochina and it was named after him - Paul Doumer bridge² (now called Long Bien bridge). He encouraged the import of rubber trees, established large rubber plantations owned by the French, created a source of exports and increased French wealth in Vietnam. Through the consultation of Dr. Yersin, he founded Da Lat city, the most famous tourist city in Vietnam and Indochina to this day.

² The bridge was built by the French (1898–1902), named Doumer Bridge, after the Governor General of Indochina Paul Doumer. Currently, on the bridgehead, there is still a metal plate engraved with the time of construction and the construction contractor: '1899 -1902 - Daydé & Pillé - Paris. This is the first steel bridge built across the Red River and the largest bridge in Indochina in the early twentieth century. The bridge is 2,290m long across the river and 896m leading to the bridge, including 19 steel beam spans placed on 20 pillars over 40m high (including the foundation) and a stone path. The bridge is for single rail running in the middle. The two sides are roads for motor vehicles and pedestrians. Governor-General Paul Doumer (2016) in his memoirs wrote the results obtained show the strength of French civilization. Our scientific progress, our technological strength has conquered the trust of the local people, who I was happy to see that Tonkin, 5 years ago was poor, trembling and afraid, now became a peaceful, prosperous and confident area. Enjoyed many advancements. Walking distance from other localities, Hanoi has become a large and beautiful capital where people witness new constructions, European-style houses springing up day by day, even local people participate in it. this process of change with more and more brick houses. From 1898 to 1902, the whole Tonkin, especially Hanoi, had a significant increase in population. If in 1897 there were about 30,000 people in Hanoi, by 1902 there were more than 120,000 people

Image 5: Paul Doumer bridge (now called Long Bien bridge) in Hanoi

Source: hanoi1000.vn

Da Lat city

Source: nhacxua.vn

On Education and Science: Paul Doumer founded many research institutes (Institute of the Far East of Ancient France - EFEO, Hanoi Medical University, Pasteur Institute in Nha Trang...) for the long-term development of France in Vietnam. The Research Institutes and Universities founded by Paul Doumer in Vietnam to this day are still the leading educational and research institutions in Vietnam. It is not only a testament to a historical period but also a foundation for science and education in Vietnam.

Hanoi Medical University

Source: tiasang.com.vn

2.3. Some comments on Paul Doumer's policy in Vietnam

Advantages:

Paul Doumer's policy in Vietnam has made an important contribution to changing Vietnam from a backward country to a relatively modern country in Southeast Asia with great projects such as iron bridges, railways, Universities, medical institutes...

Paul Doumer's policy in Vietnam has contributed to laying the foundation for Vietnam's development in the following stages. After the success of the struggle against the French colonialists in 1954, France had to leave Vietnam, but Vietnam still maintained and used the infrastructure that the French built in Vietnam to develop the country. These policies contributed to changing Vietnam after many years of backwardness by the feudal system. It can be said that Paul Doumer is a politician with a constructive vision despite the policies he implemented with the highest aim of developing the colonial regime in Vietnam (Amaury Lorin, 2004).

Paul Doumer's policy in Vietnam has contributed to laying the foundation for the development of Vietnam in the next stages. After the success of the struggle against the French colonialists in 1954, France had to leave Vietnam, but Vietnam still maintained and used the infrastructure that the French had built in Vietnam to develop the country. Today, the French-built buildings in Vietnam, especially under Paul Doumer, are still symbols of a period of French culture in Vietnam. It is not only of historical and cultural value but also a symbol of the diplomatic relationship between Vietnam and France in the present and in the future.

Disadvantages:

Paul Doumer's policy is a part of the French rule in Vietnam, so it is still exploitative and causes Vietnam to face a lot of tax difficulties and consume a lot of manpower to serve the construction of the French colonialists. These problems are due to the colonial nature of colonial policies deployed in most colonial countries from Africa to Asia. That is why, despite being a talented ruler with many positive policies in Indochina, Paul Doumer is still a politician who implements the intentions of French colonialism in Vietnam.

Paul Doumer's policy only focused on taking care of the French and the Vietnamese working for the French, that's why it encountered a fierce struggle of the Vietnamese people against it. In the struggle against the exploitation of the French colonialists, Vietnamese patriots such as Phan Boi Chau, Phan Chau Trinh, Nguyen Ai Quoc, Nguyen An Ninh, Vo Nguyen Giap... fiercely stood up against French colonial rule (Sager, 2016)

3. CONCLUSION

Paul Doumer is an important figure in Vietnamese history and French history. In Vietnam, as Governor-General of Indochina, Paul Doumer implemented a series of policies to gain many benefits for France. These policies are implemented in many fields such as politics, economy, transportation, culture and education. Paul Doumer's policies really changed Vietnam rapidly and laid the foundation for some of the developments that Vietnam would later have. However, in the process of implementing those policies, Paul Doumer showed that the ruling views that the French government conducted in Vietnam, these policies brought great benefits to France but the benefits for Vietnam is not adequate. Today, the assessment of Paul Doumer in Vietnam has many different points of view, but it is necessary to have an objective assessment of him, a figure with a great vision and influence on the history of Indochina, France and Vietnam.

REFERENCES

- Amaury Lorin. 2004. Paul Doumer, Governor-General of Indochina (1897-1902): Colonial springboard. L'Harmattan publishing house, Paris.
- Chisholm, Hugh, ed. 1911. "Doumer, Paul". Encyclopædia Britannica. 8 (11th ed.). Cambridge University Press. p. 450.
- Ladenburg, Thomas. 2015. "The French in Indochina". digitalhistory.uh.edu. University of Houston. Retrieved 11 September 2015.
- Ngoc N Q. 2007. Vietnam History Progress. Education Publishing House. 396 pages
- Paul Doumer. 2016. L'Indo-Chine française. Alphabooks & World publishing house. 635 pages
- Rousseau, J. F. 2014. An Imperial Railway Failure: The Indochina—Yunnan Railway, 1898–1941. The Journal of Transport History, 35(1), 1-17.
- Sager, P. 2016. A Nation of Functionaries, a Colony of Functionaries: The Antibureaucratic Consensus in France and Indochina, 1848–1912. French Historical Studies, 39(1), 145-182.

**POLİTİK MİLLİYETÇİLİK KÜLTÜR MİLLİYETÇİLİĞİ AYRIMINDA TÜRK
MİLLİYETÇİLİĞİ**

**TURKISH NATIONALISM IN THE DUALISM OF POLITICAL NATIONALISM AND
CULTURAL NATIONALISM**

Ömer BAYKAL

Bartın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ORCID ID: 000-0001-7182-4793

ÖZET

Laiklik düşüncesi ile birlikte modern Avrupa'yı inşa eden en kuvvetli politik söylemlerden birisi milliyetçiliktir. Günümüzde başta ulus-devlet formaları olmak üzere dünya siyasetinin en yaygın ve etkili ideolojilerinden birisi milliyetçilik düşüncesidir. Farklı siyasi deneyimler birbirinden ayrı milliyetçilik tanımları üretmiş olsa da milliyetçilik düşüncesi iki temel unsur üzerine inşa olmuştur. Buna göre, her bir fert, kendisini dâhil olduğu millete göre tanımlarken, siyasi iktidarın tek kaynağı millet iradesidir. Siyasi bir olgu olarak millet iradesi literatürde objektif ve sübjektif kriterler eşliğinde ele alınarak tahlil edilmiş ve devamında literatürde politik milliyetçilik-kültür milliyetçiliği ayrımı doğmuştur. Entelektüel kökleri J.J. Rousseau'ya dayanan, sübjektif unsurların bir yansıması olarak ele alınan politik milliyetçilik, Fransız devrimi ile ete kemiğe büründükten sonra Batı dünyası başta olmak üzere bir çok coğrafyaya ilham olmuştur. Politik milliyetçiliğin hukuk ve siyaset vurgusuna karşın objektif unsurların türevi olan kültür milliyetçiliği aynı dili konuşan, inancı paylaşan ve ortak bir geçmişe dayanan kişilerin iradesine yaslanmaktadır. Politik milliyetçilik-kültür milliyetçiliği ayrımı kısa süre sonra literatürde, Batı milliyetçiliği-Doğu milliyetçiliği, Fransız milliyetçiliği-Alman milliyetçiliği ya da sivil milliyetçilik-etnik milliyetçilik ayrımları ile tanımlanacaktır. Çalışmamızda, politik milliyetçilik-kültür milliyetçiliği ayrımından kalkarak Türk milliyetçiliğinin kuruluşuna odaklanılacak ve bu çerçevede Ziya Gökalp ve Yusuf Akçura'nın milliyetçilik kabullerinin literatürdeki karşılığı tetkik edilecektir. Amaç, politik düzlemde Cumhuriyetin kuruluşuna katkı veren düşünürlerin teorik karşılıklarının çözülmesidir.

Anahtar Kelimeler: Politik Milliyetçilik, Kültür Milliyetçiliği, Türk Milliyetçiliği, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura

ABSTRACT

Nationalism is one of the strongest political discourses that built modern Europe together with the idea of secularism. Today, one of the most widespread and effective ideologies of world politics, especially nation-state forms, is the idea of nationalism. Although different political experiences have produced different definitions of nationalism, the idea of nationalism is built

on two basic elements. Accordingly, while each individual defines herself/himself according to the nation s/he belongs to, the only source of political power is the will of the nation. The will of the nation as a political phenomenon has been analyzed in the literature with objective and subjective criteria, and subsequently, the distinction between political nationalism and cultural nationalism has emerged in the literature. Political nationalism, whose intellectual roots are based on Rousseau and considered as a reflection of subjective elements, became an inspiration to many geographies, especially the Western world, after it was embodied in the French Revolution. Despite the legal and political emphasis of political nationalism, cultural nationalism, which is a derivative of objective elements, stems from the will of people who speak the same language, share belief and based on a common past. The distinction between political nationalism and cultural nationalism will soon be defined in the literature by Western nationalism-Eastern nationalism, French nationalism-German nationalism, or civic nationalism-ethnic nationalism. In our study, we will focus on the establishment of Turkish nationalism based on the distinction between political nationalism and cultural nationalism. The nationalism acceptances of Ziya Gökalp and Yusuf Akçura will be examined in the literature. The aim is to analyze the theoretical responses of the thinkers who contributed to the establishment of the Republic in the political area.

Keywords: Political Nationalism, Cultural Nationalism, Turkish Nationalism, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura

GİRİŞ

Günümüz dünyasının en yaygın, dikkat çekici ve üzerinde tartışılan siyasi birimi ulus-devletlerdir. Siyasi birimlerin ulus-devlet içerisinde örgütlenmesi vaz eden siyasi ideoloji ise milliyetçilik. Coğrafi, toplumsal ve siyasal çeşitlenmeler kavramsal bir uzlaşmayı zorlaştırırsa da siyasi bir ideoloji olarak milliyetçik, “millet” kavramı ile kurduğu rabıta üzerinden kendisini var kılmaktadır. Bu noktada milliyetçilik düşüncesinin mahiyetinin anlaşılması, millet kavramının çözümlenmesi, sarıh bir anlamının verilmesinden geçmektedir.

Avrupa coğrafyasının kendi iç dinamiği olarak ekonomik dönüşüm, toplumsal mücadele, siyasi varoluş ve bunlara eşlik eden entelektüel üretim etrafında biçimlenen milliyetçilik ideolojisi modernleşmeye koşut olarak Batı-dışı dünyayı da yakından şekillendirmeye başlamıştır. Çalışmada, Avrupa coğrafyasının iki kanadında cisimleşen ve görece teorize edilen iki milliyetçilik çalışmasının politik ve entelektüel kökleri ele alındıktan sonra bu ayrışmanın ne düzeyde Türk milliyetçiliğine sirayet ettiği Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp örnekleri üzerinden tetkik edilecektir.

SİYASİ BİR AKTÖR OLARAK MİLLET

Millet kavramı, latince “natio” kelimesinden türemiş olup, “nasci” yani doğum kelimesi ile aynı kökene dayanmaktadır. Roma’da yabancılar için kullanılan kavram, büyük oranda dışlayıcı, aşağılayıcı bir mahiyet taşımaktaydı. Natio, Orta Çağ’da üniversitelerde benzer bölgelerden gelen ve aynı mahallede ikamet eden öğrencileri tanımlamak için kullanılacak ve bu ortaklık düşünsel özdeşliğe, fikri bir mahiyete evrilecektir. 16. yüzyıla gelindiğinde, kavram, bugünkü mahiyetine kavuşarak egemenlik hakkının temsilcisi konumuna, politik bir anlama oturmuştur (Kerestecioğlu, 2007: 315-316). Millet kavramı, Avrupa coğrafyasının aksine Osmanlı’da Arapça anlamına koşut olarak dini bir içerik ile kullanılmış; toplumsal bölünme İslâm ıstılahı olarak ehl-i kitap kişilere işaret etmiştir. Osmanlı toplumsal düzeninde millet, aynı kitaba, inanca sahip kişileri ifade etmektedir (Türküne, 2012:28).

Literatürde, millet kavramının anlaşılması adına objektif ve sübjektif unsurlar etrafında ikili bir ayrıma gidilmektedir. Objektif kriterler, bir milleti var kılan dil, din, tarih, gelenek ve kültür gibi unsurlara işaret etmekte ve millet büyük bir türdeşliği kendi içerisinde barındırmaktadır. Kültürel, objektif kıstaslar üzerinden gidilecek bir milliyetçilik tanımlamasında millet, büyük oranda etnisite kavramına tekabül etmektedir. Fakat milliyetçiliği oluşturan etnisite kavramının da bir hayli bulanık olması, literatürde genel bir mutabakatı barındırmaması tanım meselesini daha da zorlaştırmaktadır. Dyke, etnik grubu, aynı soydan gelen, dil, din, ırk ve kültür birliği içerisindeki insanlar olarak tanımlamaktadır (1997:344). Fakat bu tanımlama çabası konuyu daha da girift bir hale getirmekte, yeni sorunlara alan açmaktadır. Smith’in yaptığı “bilinç” merkezli etnisite çözümlemesi, konunun görece netleşmesine yardımcı olmaktadır. Smith’e göre, önemli olan husus, genetik bir miras değil, etnisiteyi oluşturan kavramlara yüklenen “ortak” anlam ya da aidiyettir. Bir nüfus ne ölçüde aşağıda belirtilen özelliklere sahipse ya da onları paylaşıyorsa o oranda etnik bir kimliği taşımakta ve kalıtsal özelliklere sahip olma iddiasındaki gruplardan/ırklardan farklılaşmaktadır (1991:42-43):

- I. *Kolektif bir özel ad*
- II. *Ortak bir soy miti*
- III. *Paylaşılan tarihi anılar*
- IV. *Ortak kültürü farklı kılan bir ya da daha fazla unsur*
- V. *Özel bir “yurt”la bağ*
- VI. *Nüfusun önemli kesimleri arasında dayanışma duygusu*

Smith’in çözümlemesinde tüm kategoriler için dikkat çekici olan husus, dayanışmanın, ortaklığın merkezi bir anlam taşımasıdır; bu ise etnisitenin milliyetçiliğe, toplumsal olanın siyasal alana kaynaklık ettiğini göstermektedir (Bostancı, 2003:11). Etnisite ile millet kavramları arasında kayda değer bir örtüşme söz konusu olsa da etnisite ve etnik topluluklar, milletin sahip olduğu bir çok nitelikten yoksundur. Bir etnik unsur farklı teritoryal düzenler

içerisinde olması sebebiyle ortak yasalara, hak ve görevlere tabi kılınmadığı gibi ulusal bir ekonominin içerisinde yer almayabilir (Smith, 1991:71).

İrk, dil, din ya da kültürel unsurlar, millet olgusunu tanımlama noktasında büyük imkân sağlamakla birlikte bu kavramların her bir coğrafyada farklı anlamlarının olması millet düşüncesinin yeni kavramlar etrafında tanımlanmasını zaruri hale getirmektedir. Objektif unsurlar, bir etnik kimliği, cemaat aidiyetini ya da kültürel düzeyde bir gruba bağlılığı ön plana çıkarmakla birlikte siyasi kimliğin taşıdığı kuşatıcılıktan, bütünlükten bir hayli uzaktırlar. Objektif unsurlar karşısında sübjektif değerleri ön plana çıkaran mensuplar için millet, psikolojik değerler etrafından tahkim edilen siyasi bir çerçevedir. Siyasi çıkarlar etrafında bir araya gelen kişiler için salt kültürel unsurlar tali ya da önemsiz bir husus olup iktidar odağına duyulan sadakat milliyetçiliğin temel kalkış noktası haline gelmiştir. Özellikle halk hâkimiyetine olan vurgu ve somutlaşan egemenlik söylemi, siyasi bir kimlik olarak millet düşüncesini ön plana çıkarmaya başlamıştır. İki millet söyleminin teorik düzeydeki yansıması ise, politik milliyetçilik-kültür milliyetçiliği ayrımına dayanır.

POLİTİK MİLLİYETÇİLİK-KÜLTÜR MİLLİYETÇİLİĞİ AYRIMI

Farklı millet kabullerinden hareketle literatürde politik ve kültür milliyetçiliği olarak iki ayrı siyasi kategori inşa edilmiştir. Kültürel cemaatin cisimleşmiş hali olan kültür milliyetçiliği, toplumsal kodların doğal bir dayanışması olarak kendisini vazederken politik milliyetçilik, siyasi bir sözleşmeyi, iradeyi, rasyonaliteyi ön plana çıkartmıştır. Büyük oranda Fransız aydınlanması ve devriminin ürünü olan politik milliyetçilik, siyasi yazında Fransız tipi milliyetçilik olarak adlandırılırken Alman tipi olarak tanımlanan kültür milliyetçiliği organik bir bütün olarak Romantizm düşüncesinin halefidir (Dieckhoff, 2010:83).

İlk olarak Alman düşünür F. Meinecke'nin düşüncelerinde somutlaşan kültür milliyetçiliği-politik milliyetçilik ayrımı, ilerleyen süreçte Amerikalı siyaset bilimci Hans Kohn tarafından sistematize edilmiştir. Kohn, İngiltere, Amerika, Fransa, Hollanda ve İsviçre örneklerinden hareketle bu coğrafyaları "Batı" tipi milliyetçilik, geri kalan coğrafyalarda yükselen milliyetçilikleri ise "Doğu" tipi milliyetçilik olarak tanımlayacak ve ikili ayrımı yeni kavramlar eşliğinde zenginleştirecektir (1944:329). Kohn, Batı milliyetçiliğini bütünlüklü, politik bir inşa olarak telakki ederken Doğu milliyetçiliğini büyük oranda imparatorluklar içerisinde hüküm süren, sosyo-ekonomik açıdan geri kalmış bölgelerin bir tür protestosu olarak okumuştur. Batı milliyetçiliği, burjuva önderliğinde kendi iç dinamikleri ile hareket ederken Doğu milliyetçilikleri kültür ve tarih merkezli bir tecrübeye ve yoruma dayalıdır. Batı milliyetçiliği bugüne, aktüel gerçekliğe dayanırken Doğu milliyetçiliği büyük oranda kurgusal olan geçmişe yaslanmaktadır (Öğün, 2000:78-80). Fakat Kohn'un yaptığı coğrafi çözümlenimin özellikle Doğu coğrafyalarında önemli istisnaları barındırması, ayrımın daha dar, somut, mütevazı bir çizgiye çekilmesini zaruri hale getirdi ve ilerleyen süreçte Batı milliyetçiliği Fransız

milliyetçiliği ile Doğu milliyetçiliği de Alman milliyetçiliği ile ilişkilendirilerek yeni bir söylem üretildi.

Özetle, şematik ve bir ideal tip olarak bir tarafta yurttaşlık bağları ile bağlı, hakları merkeze alan, aydınlanma düşüncesinden beslenen, siyasi sözleşme ile inşa edilen Batı tipi milliyetçilik diğer tarafta büyük oranda geri kalmışlık sendromu ile hareket eden, Romantizm'den esinlenen, hor görülme, aşağılanmayı örtmek adına milli morali diri tutmaya çalışan Doğu milliyetçiliği bulunmaktadır.

POLİTİK MİLLİYETÇİLİK-KÜLTÜR MİLLİYETÇİLİĞİNİN DÜŞÜNSEL KÖKLERİ

Politik milliyetçilik, temel odaklanmasını soyut, hayali, siyasi bir cemaate yaparken kültür milliyetçiliği, aşağıdan yukarıya, geçmişten bugüne şekillenen, büyük oranda halkçı öğeler ile tahkim edilen, tarihsel ve organik bir çözümlenmeye dayanmaktadır. Düşünsel anlamda aydınlanma geleneği politik bakımdan Fransız Devrimi ile yoğrulan politik milliyetçiliğin aksine kültür milliyetçiliği entelektüel köklerini Romantizm akımında bulmuştur. Romantizm akımının merkezi ise Almanya ve Alman idealizmidir.

Romantizm, Aydınlanma felsefesinin akıl ve duygu arasında kurmuş olduğu yoğun ilişkinin reddi üzerine inşa olunmuştur. Kıtada var olan devrimci ve bireyci enerjiye karşı konumlanan Romantizm akımı, büyük oranda Napolyon Savaşları sonrasında olgunlaşmıştır. Aydınlanma düşüncesi Fransa merkezli bir entelektüel hareket iken Romantizm'in mebde, Napolyon Savaşları'ndan en çok etkilenmiş olan Almanya ve bu coğrafyada ortaya çıkan *Sturm und Drang*¹ hareketiydi (Öğün, 2000:6). Romantizm ve *Sturm und Drang* deneyimi hem klasik Aydınlanma düşüncesinin tahdit edilmesini hem de onun aşılmasını hedeflemiştir. Örneğin, Fransız aydınlanması dine karşı radikal bir tutum geliştirirken Alman aydınlanması içerisinde din olgusu yerini korumuş ve önemli bir belirleyen olarak varlığını sürdürmüştür (Çiğdem, 2013:81). 18. yüzyıl akılcılığını kuru ve sentetik kabul eden Alman Romantik düşünürleri, bireyin varoluş kaynağını akılda değil duygu ve sezgilerde olduğunu ileri sürmüşlerdir. Alman romantizmi üzerinden Almanya ve Batı arasında kurulan zıtlık, ilerleyen süreçte Alman nasyonal sosyalist düşüncenin de temellerini atmış ve 20. yüzyıla gelindiğinde Batı dünyası ağır bir iç çatışma yaşamıştır.

Kültür milliyetçiliğinin kurucu babalarından bahsedilecek ise bunlardan ilki J.G. Herder'dir. F. Meinecke'e göre Herder, siyasi görüşlerini henüz yirmili yaşlarında Riga'da (Letonya), egemen bir millet karşısında boyun eğmek zorunda kalan bir halkın arasında edinmiş; özgün dili, şarkıları ve kültürü ile bu halkın ne düzeyde modernitenin yıkıcılığına, siyasi baskılara dayanabileceğini yakından görmüştür (1972:305). Herder'in 18. yüzyılın ikinci yarısında henüz

¹ Sturm und Drang, 18. Yüzyılda Almanya'da, Alman aydınlanmasının yanı sıra Fransız neo-klasizm akımı karşısında yükselen entelektüel ve edebi hareketin ismidir.

Alman milliyetçiliğinin gelişmediği zaman diliminde kendi kültürünün biricikliğinden bahsetmiş olması, dönemin şartları itibariyle devrimci bir mahiyet arz etmektedir. Herder'in Alman milliyetçiliğine yaptığı en önemli katkı ise ulusal dil, ulusal eğitim, ulusal gelenek ve ulusal tarih ifadelerinin dolaşıma sokulmuş olmasıdır (Llobera, 2007:179).

Herder'e göre, ulusal kimlikler ırksal kökenden değil kültürel çeşitlenmeler üzerinden biçimlenmiştir. Alman Tarih Okulu'nun kurucu rolünü üstlenen Herder'e göre, tarihi var kılan şey onun genelliği değil tikelliğidir. Tarihteki ideler, çağın yaşam tarzına, iktisadi koşullarına ve toplumsal normlarına göre değişir; bu bağlamda her bir millet ancak kendi içerisinde bir bütündür. Dolayısıyla Aydınlanma düşüncesinin kabul ettiği anlamda ortak bir insanlık ideali ve medeniyet tecrübesinden bahsetmek imkânsızdır.

Herder'in gelenek düşüncesi bağlamında Alman milliyetçiliğine kattığı en dikkat çekici unsurların başında dil meselesi gelmektedir. Düşünür, siyasi bir kimlik olarak milletin varoluşunun merkezine dili yerleştirmiş ve ulusal kimliğin dışavurumunda en ayırt edici husus olarak dile işaret etmiştir. Herder'e göre, Westfalya Barış Anlaşması'nın imzalanması sonra büyük oranda parçalı bir yapı arz eden Almanya'nın toparlanması ve siyasi bir düzenin tesis edilmesinin en önemli aracı, kurgusal siyasi duvarları ortadan kaldıracak ve manevi bağları tahkim edecek olan Alman dilidir. Fakat ne aynı dönemi paylaşan düşünürler ne de Fransız hayranı olan Alman prensleri Herder'in ilerici olarak addedilebilecek milliyetçi düşüncesini anlayabilecek düzeyde değillerdi (Sevim, 2008:371-372).

Herder'den sonra Alman milliyetçiliğinin bir diğer dikkat çeken ismi J.G. Fichte'dir. Hem düşünür hem de propagandist olarak sivrilen Ficht, Fransa'nın Almanya'yı yenilgiye uğrattığı, işgal sonrası ülke gururunun ayaklar altına aldığı bir dönemde kaleme aldığı "Alman Milletine Söylevler" isimli eseri ile milliyetçilik düşüncesini Almanlar arasında yaygınlaştıracaktır (Öğün, 2000:9). Önceleri Kant gibi Fransız İhtilali'nin "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" sloganlarını paylaşan Ficht, ilerleyen süreçte yaşanan işgaller karşısında gösterilecek tepkiyi bir varoluş mücadelesi olarak görmüş ve işgalcileri kendi özlerinden koparmak isteyen muhterisler olarak tanımlamıştır. Ulusunu yeniden ayağa kaldırmak isteyen Alman düşünürün çözüm önerisi, aşağıdan yukarıya işleyen, vatanseverlik ile damıtılmış bir eğitim politikasının, talim-terbiye projesinin hayata tatbik edilmesiydi (Ökten, 2006:417). Yöntemsel açıdan Kant çizgisini takip eden, Aydınlanma düşüncesinin Reformist felsefesini savunan Ficht, tarihsel gelişmenin eskatolojik anlamda Alman ulusal kimliğine, beşeri aklın ise milliyetçiliğe varacak bir yol haritasını izleyeceğini ileri sürmüştür. Fakat dönem itibariyle bu dönüşüm, siyasi araçlar üzerinde değil dil, kültür, edebiyat ve eğitim aracılığıyla gerçekleşecektir. Dolayısıyla Ficht, literatürde, politik milliyetçilikten çok kültür milliyetçiliği içerisinde okunacaktır.

"Modern" olarak adlandırılan ulus-devlet, büyük oranda 15. yüzyıl ve sonrasına tekabül eden, millet ile aynı sınırlar içerisinde var olan, çakışan, varlık sebebini temsil ettiği yönettiği geniş kitlelerden alan siyasi organizasyona işaret etmektedir (Calhoun, 2009:96). Günümüz

dünyasının en yaygın biçimi olan ulus-devletler, Avrupa coğrafyasının bir ürünü olarak ortaya çıktıktan sonra modernleşme süreçleri içerisinde Batı-dışı dünyaya ihraç olmuş ve imparatorluklar başta olmak üzere geleneksel siyasi yapıları önemli ölçüde yapı-bozuma uğratmışlardır. Bu minvalde, milliyetçilik, meşruiyetin millet iradesinden alması gerektiğini kabul eden en dikkat çekici modern siyasi ideolojidir. Kralların, feodal güçlerin ve dini kurumların gerilediği Avrupa coğrafyasında önceleri iktisadi bir güç olarak yükselen burjuvazinin siyasi alanda elde ettiği kudret, iktidar ilişkilerinin değişimine ve buna bağlı olarak devlet yapılanmalarında değişime sebep olmuştur. 17. ve 18. yüzyılda yükselen “üçüncü sınıfın” zaferi ve parlamento iradesinin tezahürü, egemen güç olarak milletleri ve kurumsal yapı olarak ulus-devletleri siyasi ve düşünsel anlamda ön plana çıkartacaktır. Kurumsal ve merkezi bir güç olan devlet ile toplum arasındaki ilişkiyi tesis edecek olan soyut, meşru, tek, mutlak ve bölünemez güç ise egemenliktir; devlet iradesinin üzerinde herhangi bir güç olmadığı gibi bu yetki hem içe hem de dışa, diğer devletlere bakan bir yüze sahiptir.

Modern dönemde milliyetçilik ve egemenlik arasında kurulan rabıta düşünce tarihi açısından J. Bodin ve J.J. Rousseau’ya kadar geriye götürülebilir. Her iki düşünür de doğrudan milliyetçilik düşüncesine vurgu yapmasa da egemenlik konusunda ortaya koydukları düşünceler siyasi bir irade olarak milletin inşasında kurucu mahiyet arz etmektedir. İktidarın tek ve devredilemez bir yetki ile donatıldığı fikrini, egemenlik düşüncesini ilk kez ortaya atan düşünür J. Bodin’dir (Beriş, 2016:361). Bodin için egemenlik, tek elde toplanan, en üstün, sınırlandırılmaz bir güçtür. Egemenliğin, ikinci ve en dikkat çekici yönü ise bu mutlak gücün süreklilik arz etmesidir (Akal, 1995:68). Söz konusu süreklilik, geçici nitelik arz eden hükümetler, yöneticiler ile devlet olarak tarif edilebilecek hükmi şahsiyetin ayrışmasına da işaret etmektedir. Üçüncü husus ise egemenliğin devredilemez ve bölünemez olmasıdır (Tunçay, 2009:192). Bodin’in açtığı yolda egemenlik düşüncesini geliştiren Rousseau da ortaya attığı “toplum sözleşmesi” ile modern devletin kurucu unsuru olan millet iradesini siyasal alana tahvil etmiştir. Toplum sözleşmesinin merkezine yerleştirilen genel irade, kendilerini tek bir vücudun parçaları olarak gören iradelerin birleşmesinden müteşekkildir. Bütün iradelerin toplamı genel iradeyi vermekle beraber bu güç, toplamın dışında ve üstünde, şaşmaz, yanılmaz, hükmi bir şahsiyettir. Genel irade, akıl ile donatılması sebebiyle hiçbir zaman yanılmaz; açıkça görünmese dahi varlığını her daim sürdürür. Rousseau’nun ortaya koyduğu toplumsal sözleşme fikri, genel irade söylemi ve halk egemenliği vurgusu, 1789 Fransız Devrimi sırasında ortaya çıkan bir çok milliyetçi ideolojinin esin kaynağı olacak ve ayrıcalıklı aristokratik düşüncenin eleştirisi haline gelecektir. Devrimin estirdiği özgürlük ve eşitlik fikrinin gerisinde önemli ölçüde Rousseau ve fikirlerinin olduğu söylenebilir (Heywood, 2018:179-180).

Politik milliyetçilik düşüncesinin dikkat çekici imalarından birisi de milletlerin politik inşa süreçlerinin neticesi olduğudur. Milliyetçiliği politik kimlik üzerinden okuyan bir çok düşünür ve söylem, milliyetçilik ile modernite arasında yoğun bir ilişki kurmuş ve milliyetçilikte mündemiç olan unsurun çağdaş dünyaya ait hususlar olduğunu ifade etmişlerdir (Erdoğan,

1999:91). Bu düşünürlerden ilki, Ernest Gellner'in fikirlerinden etkilenen ve milliyetçiliği bir tür "toplumsal mühendislik" olarak gören E. Hobsbawm'dır. Hobsbawm'a göre, günümüz dünyasında eski gibi görünen ya da eski olma iddiasındaki bir çok "gelenek" gerçek anlamda icat edilen, eski hissi üzerinden süreklilik izlenimi veren yeni uygulamalardır (2006:1). Bazı eski gelenekler yeni koşullara göre uydurulurken bazıları ise sıfırdan inşa edilmişlerdir; özellikle modern karakteri baskın toplumlarda yaşanan hızlı dönüşümlerin sebep olduğu krizlerde milli bilinci tahkim edilmesi, düzen ve dirliğin yeniden tesis edilmesinde "geleneksel" unsurlar devreye sokulmaktadır (Özkırmılı, 2013: 143). Benedict Anderson ise milleti, "hayal edilmiş bir topluluk" olarak ifade eder. Milletin her bir üyesi kendisi haricindeki üyeleri tanımaması, onlarla tanışmaması, diğerleri hakkında fikir sahibi olmamasına rağmen her birisinin kafasında birlikte yaşama iradesinin olması "hayali" bir cemaate işaret etmektedir. Hayali cemaat, bir tarafta cemaatlerin barındırdığı benzerliği, kardeşlik, arkadaşlık hukukunu barındırırken diğer taraftan birbirini tanımayacak kadar geniş kitleleri ihtiva etmektedir. Ulus, tüm genişliğine, büyüklüğüne, esnekliğine rağmen sınırlı ve sonludur; hiçbir insan kendisini insanlığın tümü ile özdeşleştirmez (2004:20-21). Hayali cemaati genişleten hususların başında ise kapitalizm ile tahkim edilen kitle yayıncılığı, ulusal eğitim araçları ve hukuk gelmektedir. Modernite ve milliyetçilik arasında ilişki kuran bir diğer dikkat çekici isim, Weber ve Durkheim'in izini süren E. Gellner'dir. Toplumlari, avcı-toplayıcı, tarım toplumu ve çağdaş-endüstri toplumu olarak tasnif eden Gellner, değişen siyasi, ekonomik ve kültürel koşullar içerisinde milliyetçiliği bir tür pekiştireç, harç olarak görmüştür. Modern-endüstri çağında artan toplumsal seyyaliyet, gelişen iletişim ve eğitim kanalları buna koşut olarak siyasi otoritenin merkezileşme eğilimleri milliyetçiliğin işlevini daha da arttırmıştır. Gellner'e göre toplumu bir arada tutan, var olan yüksek kültürü ülke sathına yayan, standart getiren ve geniş kitleleri millet seviyesine çıkaran milliyetçilik ideolojisidir (Özkırmılı, 2013:162-163).

POLİTİK VE KÜLTÜR MİLLİYETÇİLİĞİ AYRIMINI TEKRAR DÜŞÜNMEK

Erken dönem milliyetçilik kuramcıları tarafından hararetle kullanılan politik milliyetçilik-kültür milliyetçiliği ayrımı ilerleyen dönemde açığa çıkardığı eksikliklere bağlı olarak ciddi eleştirilere tabi tutulmuşlardır. Bu durumun gerisinde her bir milliyetçilik deneyiminin kendine has dinamiklere, özgü bir konuma ve belirli sınırlara sahip olması yatmaktadır. Konunun en tipik örneği, vatandaşlık temelli olduğu iddia edilen, ideal tip olarak gösterilen Fransız ya da Amerikan milliyetçiliklerinin günümüz dünyasında belli düzeyde kültürel içeriklere sahip olmasıdır. Kimi yazarlar (Gans, 2003:12 & Nielsen, 1999:60) vatandaşlık/hukuk temelli milliyetçilik düşüncesinin bir ütopya olduğunu, her bir milliyetçiliğin az ya da çok tarih ve kültüre dayandığını, salt vatandaşlık temelli bir milliyetçiliğin mümkün görülmediğini ifade etmişlerdir. Politik milliyetçiliğin yaygın olduğu varsayılan ülkelerde milli kimliğin bir tercih neticesinde değil ekseriyetle doğum ile kazanıldığı diğer taraftan vatandaşlık merkezli milliyetçiliğe dışarıdan girmenin bir hayli zor olduğu hesaba katıldığında mevcut farklılaşmanın kırılabilirliği daha da artmaktadır (Brown, 2000, akt. Özkırmılı, 2010:24). Nihai

olarak, günümüz “çağdaş” dünyasında hukuk/vatandaşlık temelli milliyetçilik anlayışı Batı dünyasının sınırlarını aşmış görünse de, Batı dünyası başta olmak üzere liberal demokrasinin krizini birinci derecede hisseden ülkeler, yer altında sakladıkları kültürel normları yeniden tedavüle sokmaya başlamışlardır. Dolayısıyla modern siyaset bir yanıyla hukuku, vatandaşlık düzenini yaygınlaştırırken diğer yandan kültürel normları sentezlemekte, hibrit bir model hüküm sürmektedir.

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNE BAKMAK

19. yüzyılın başından itibaren yükselen milliyetçilik ideolojisi diğer bir çok imparatorluklar gibi Osmanlı siyasal düzenini derinden etkileyecektir. Milliyetçilik bilincine varan Osmanlı unsurları önce özerkliklerine nihai olarak da siyasi bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Millet sistemi içerisinde adı konuşmamış bir hiyerarşi dahilinde siyasi ve toplumsal nizamı sürdüren Osmanlı İmparatorluğu, yenileşme sürecine eşlik eden eşitlik söylemi ve gelişen milliyetçilik düşüncesi diğer yandan savaş meydanlarında alınan yenilgi ve artan toprak kayıpları ile merkez ülke konumunu büyük ölçüde yitirmiştir. Baş gösteren ayrışma, Müslüman halkları da derinden etkileyecek; Arnavutlar, Araplar ve Kürtler de milliyetçi kimlik ile tanışacaklardır (Georgeon, 2006:1-2). İmparatorluğun çekirdek unsuru olarak Türklerin en geç milliyetçilik ideolojisi ile tanıştığı ya da bunu siyasi bir tercihe geç dökmek zorunda kaldığı ifade edilebilir. Yükselen milliyetçi ayaklanmaları aşmak isteyen devlet ricali, ortaya koyduğu anayasal metinler üzerinden eşitlik söylemini geliştirmeye, o güne kadar hanedan düzeni içerisinde sürdürdüğü iktidarını korumaya çalışmıştır. Fakat hem gayr-i müslimler hem de Müslümanlar arasında başlayan milliyetçilik düşüncesi geri dönülemez bir süreci tetikleyecek ve imparatorluk 19. yüzyılın sonuna gelindiğinde önemli ölçüde küçülecektir.

Türkçülük cereyanı, imparatorluk düzenini derinden sarsacak milliyetçi akımlar karşısında bir reaksiyon olarak önce entelektüel daha sonra politik boyutta gelişmiştir. Tarih, edebiyat ve Türk dili alanında yapılan matbuat faaliyetleri Türk milliyetçiliğinin mebde-i olmakla beraber bu dönemde uygulanan sansür faaliyetleri yeni düşünce akımlarının güçlenmesini zorlaştırmıştır (konuyla ilgili bkz. Kushner, 1979). Dil-edebiyat eksenli ve Anadolu merkezli Türk milliyetçiliği daha çok kültür milliyetçiliğine alan açarken Azeri-Tatar münevverler aracılığıyla üretilecek olan Türk kimliği, politik milliyetçiliğin gelişmesine aracı olmuştur. Bu minvalde, Diyarbakırlı Ziya Gökalp Osmanlı Türkçülerinin, Kazanlı Yusuf Akçura ise Rusya Türkçülerinin prototipi olarak sivrilecektir. Çalışmamızın bundan sonraki kısmında her iki düşünürün milliyetçilik düşüncesini ele aldıktan sonra yaşanan ayrışmanın ne düzeyde politik milliyetçilik-kültür milliyetçiliği ayırımına tekabül ettiği çözümlenmeye çalışılacaktır.

Türk milliyetçiliğinin iki kurucu isminin dikkat çeken ilk ortak noktası, 1876 yılında I. Meşrutiyet'in ilan edildiği yıl doğmuş olmalarıdır. II. Abdülhamid döneminde politika sahnesine çıkan iki düşünür fikirleriyle sadece geç Osmanlı dönemine değil Cumhuriyet rejimine de damga vuracaklardır. Fakat Akçura, Türk düşüncesinin önemli isimlerinden,

sosyolog Niyazi Berkes'in ifadesi ile "unutulan adam" konumuna gerilerken Gökalp, Mustafa Kemal Atatürk'ün "fikrimin babası" söyleminden hareketle popülerleşecektir. Gökalp, Akçura'ya kıyasla oldukça erken bir dönemde Cumhuriyet'in henüz başlangıcında vefat etmesine rağmen çok daha etkileyici bir düşünür olarak konumlanacaktır.

1876 yılında Kazan'ın Simbir şehrinde doğan Akçura, babasının ölümü üzerine ailesi ile birlikte 1883 yılında İstanbul'a göç etti. Erken dönemlerden itibaren modern okullarda eğitim gördü; Rüştiyeyi bitirince, 1892 yılında Harbiye Mektebine kaydoldu. Gençliğinde sık sık Jön Türkler ile ilişkisi olduğu gerekçesiyle tutuklandı. Mezuniyet sonrasında kısa süre Erkan-ı Harbiye Kaleminde çalışan Akçura, eğitimine devam etmek amacıyla 1899 yılında önce Tunus'a oradan Paris'e geçti. Siyasal Bilgiler Okulu'na kayıt yaptırdı ve Albert Sorel'in talebesi oldu. 1903 yılında mezun olduktan sonra Rusya'ya döndü ve ünlü Üç Tarz-ı Siyaset adlı makalesini kaleme aldı. 1905 Devrimi boyunca burada ikamet etti; tesiri altında kaldığı "Cedidcilik" akımına katıldı (Georgeon, 2006:92-93). II. Meşrutiyet'in ilan edilmesi sonrası İstanbul'a gitti ve milliyetçi fikirlerini hem entelektüel hem de sivil toplum düzleminde geliştirdi. Reel siyasete karşı beslediği mesafeli tutumdan dolayı İttihat ve Terakki iktidarı ile teşrik-i mesaide bulunmadı ve tüm baskılara rağmen örgüte girmeyi reddetti. Milli Mücadele'ye katılmak için Anadolu'ya geçen Akçura, Cumhuriyetin kuruluşu sonrasında Mustafa Kemal Paşa'nın yakınında bulunmuş ve 1935 yılından vefat ettiği zamana kadar mecliste mebus olarak görev almıştır (Yüce, 1989:228).

Akçura'yı aynı dönemde kalem oynatan düşünürlere kıyasla özgün kılan husus "saf" bir politik argüman setine sahip olmasıdır. Gökalp başta olmak üzere II. Meşrutiyet aydınları üzerinden etkili olacak en önemli yöntem siyasi telifciliklerdir. Akçura, Türk Gazetesi'nde isimsiz olarak kaleme aldığı Üç Tarz-ı Siyaset adlı makalesinde Osmanlı İmparatorluğunu eski günlerine geri getirecek ideolojik araçları imkan ve zaafı ile birlikte tartışacaktır. Akçura'nın uluslararası düzen ve politik-ekonomi bakımından tartıştığı, tarihsel analizi merkeze alarak değerlendirdiği üç unsur Osmanlılık (vahdet-i Milliyet-i Osmaniyye), İslamlık (İttihâd-ı İslam) ve Türklüktür (Tevhid-i Etrâk). O tarihe kadar büyük oranda kültür milliyetçiliği içerisinde gelişen Türk milliyetçiliği Akçura'nın Türkçülüğü müstakil bir ideoloji/kimlik olarak sunması ile politik bir karaktere evrilmiştir. Gökalp'in milliyetçilik anlayışı uzunca süre ümmetin türevi olarak var olmasına rağmen Akçura doğrudan Türkçü bir kimliği savunacaktır.

Akçura'nın milliyetçilik düşüncesinin şekillenmesinde rol oynayan en önemli husus, yetiştiği coğrafyadır. Akçura'nın neden Gökalp'e göre daha erken siyasi bir bilince vardığının cevabı, Rus ve Batı tehdidi altında şekillenen kimliğinde yatmaktaydı. Gökalp'in Anadolu merkezli ve kültür eksenli milliyetçiliğine karşın Akçura, kapitalizmin ve modernizmin hızla yayıldığı, Müslüman kimliğin Rus otokrasisi tarafından baskılandığı Kazan şehrinde yetişmiştir. Bu bölge, tüm baskılara rağmen sahip olduğu burjuva kültürü muhafaza etmenin yanında "dilde, fikirde, işte birlik" şiarını benimsemiş olan İsmail Gaspıralı önderliğinde gelişen Cedidcilik akımı üzerinden önemli bir direniş odağı olmuştur. İkincisi, Akçura'nın sahip olduğu

entelektüel müktesebattır; aldığı siyaset bilimi eğitimi üzerinden milliyetçilik düşüncesini tarihsel ve siyasal bir perspektif üzerinden okuyacaktır. Çağdaş Türk münevverlerine kıyasla tarihsel materyalizm akımından ve K. Marx'ın fikirlerinden etkilenen Akçura, siyasi dönüşümü büyük oranda maddi bir çarpışmanın netice olarak telakki edecektir (Georgeon, 2006:93-95). Kapitalizmin gelişiminin Rusya'da Müslüman aristokrasiyi ortadan kaldırdığına; benzer şekilde yükselen gayr-i müslim burjuvazinin kendi milli hislerini uyandırdığına şahitlik eden Akçura, sıklıkla Osmanlı'nın da milli bir ekonomiye ve burjuvaziye ihtiyacı olduğunu dile getirmiş; gerekirse yabancı sermayenin ülke sınırlarına girmesini teşvik etmiştir (Karpat, 2010:722).

Akçura'nın kaleme aldığı Üç Tarz-ı Siyaset makalesi, güç kaybeden, ölüm yatağına düşen, hasta adamın, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurtarılması noktasında bir hal çaresi olarak önerilmiştir. Makaleye hakim olan yöntem J. Bentham ve J.S. Mill'den mülhem "faydacılıktır". Akçura, "pragmatik" ve "realist" bir tutum geliştirerek, Osmanlı unsurlarının hangi politik tercihi takip ederlerse siyasi bir fayda elde edeceğini tartışmaktaydı (Deniz, 2006:43). Türkçülük siyaseti dahil tüm yöntem bazı kesimler için fayda sağlamakla beraber her birinin menfi neticeleri olduğu öngörülmekteydi. Fakat burada önem arz eden husus, daha önce müstakil ve politik bir düzlemde gündeme gelmeyen Türkçülüğün bir hal çaresi olarak konuşulması ve tartışılmasıydı. Jön Türk düşüncesi ve Gökalp çizgisinde, Osmanlı/Müslüman milliyetçiliği olarak görülen milli siyaset, Akçura ile müstakil bir çizgiye Türkçülüğe taşınacaktı (Berkes, 1985:213).

Akçura'ya göre, II. Mahmut ile başlayan, Âli ve Fuat Paşalar zamanında zirve noktasına çıkan "Millet-i Osmaniye vücuda getirme" siyaseti, Müslüman ve gayrimüslimlere aynı siyasi hakları tatbik ederek eşitlik sağlamayı hedefliyordu. Fransız tipi bir milliyet anlayışının eseri olan bu siyaset, Devlet-i Aliyye-i Osmaniye'yi asli şekliyle yani eski hudutlarıyla korumayı amaçlıyordu. III. Napolyon tarafından desteklenen Osmanlılık siyaseti, Fransa'nın 1871 yılında Almanya'ya yenilmesi ile en önemli dayanağını yitirdi; mağlubiyet, imparatorluğun takip ettiği Osmanlılık siyasetinin de bitişine işaret edecekti. Akçura, Fransız ve Alman milliyetçiliği ayrımında tercihi bu aşamada Alman milliyetçiliğinden yana kullanacaktı (Çalen, 2018:17). Akçura'ya göre, başarısız olan Osmanlılık deneyiminden sonra Yeni Osmanlı mensuplarının başını çektiği düşünürler tarafından İttihad-ı İslam politikası gündeme getirilmişti. Fakat bu politika içeride Müslüman-gayri müslim ayrışmasını tetikleme diğer taraftan Tanzimat boyunca ortaya konula eşitlik ve serbestlik iddialarından vaz geçilmesi sebebiyle hem ülke içinde hem de uluslararası ilişkilerde ciddi bir krize neden olacak; Batı dünyasında baş gösteren Türk düşmanlığını derinleştirecekti. Irk üzerine kurulu bir Türk siyasi milliyeti meydana getirme fikrinin ise daha önce olmadığını "pek yeni" ve "ilmi" olduğunu ifade eden Akçura (2018:22), Türklük siyasetini alternatif bir model olarak siyasi gündeme taşıyacak; başarısızlığı ispatlanmış Osmanlılık ve İslamcılık karşısına konumlandıracaktı.

Akçura'dan sonra Türk milliyetçiliğine damga vuran bir diğer isim Ziya Gökalp'tir. 1876 yılında Diyarbakır'da doğan Gökalp'in asıl adı Mehmed Ziya'dır. Babası memur olan Gökalp, annesi tarafından Diyarbakırlıdır. 1890 yılında Askeri Rüştiye'den mezun olan Gökalp, tanıştığı Doktor Abdullah Cevdet'in din-bilim çatışmasını ihtiva eden fikirlerinin tesiri altına girmesinin ardından bunalıma sürüklendi ve başarısız bir intihar girişiminde bulundu (Hanioglu, 1986:1398). Sağlığına kavuşmasının ardından İstanbul'a giden Gökalp, 1895 yılında Baytar Mekteb-i Âlisi'ne kaydoldu. Jön Türk faaliyetlerine katıldığı gerekçesiyle tutuklandı ve okulunu tamamlayamadı. II. Meşrutiyet sonrasında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Diyarbakır şubesinin kuruluşunda görev aldı (Bozarslan, 2004:314). 1909 senesinde Selanik'te tertip edilen kongreye iştirak etti ve örgütün merkez heyetine seçildi. Balkan Savaşları'nın ardından İstanbul'a dönen Gökalp, Meclis-i Mebusan seçimlerinde Ergani mebusu seçildi. İstanbul'da 1919 yılına kadar sosyoloji dersleri okutan Gökalp, İngilizlerin İstanbul'u işgal etmesinin ardından tutuklandı ve bir çok Osmanlı düşünürü, askeri gibi Malta'ya sürüldü. 1921 yılı mayıs ayında sürgünden dönen Gökalp, Milli Mücadeleye destek verdi, ilmi kurullarda görevlendirildi. II. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde mebus olarak görev yapan Gökalp, 25 Ekim 1924 tarihinde vefat etti (Okay, 1996:124-125).

Osmanlı İmparatorluğu'nun yaşadığı çöküş ve Batı dünyasının geliştirdiği siyasi ve entelektüel baskılama, Osmanlı aydınlarını yeni arayışlara sevk etmekteydi. Bu noktada kullanılan en işlevsel araçlardan birisi de sosyolojik çözümlemeldir. Erken bir dönemde Akçura'nın siyaset ve tarih merkezli okumasının aksine bir çok aydın için vurgu büyük oranda sosyolojik analizler olacaktır. Türk milliyetçiliğinin önemli isimlerinden Gökalp, Akçura'nın ortaya attığı üç cereyanı Batılılaşma çizgisinde ve sosyolojik bir minvalde tartışarak imparatorluğun ve özel olarak da Türklerin yaşadığı krize hem entelektüel hem de dolaylı olarak siyasi açıdan hal çaresi aramıştır.

Gökalp, Akçura'nın aksine Osmanlılık ya da Osmanlılık siyasetini geriye atmış ve yerine Batıcılık siyasetini eklemeyerek görüşlerini temellendirmeye çalışmıştır. Milliyetçi düşünür, doğrudan toplumsal yapının Batılı kodlar etrafında değiştirilmesini değil yaşanan siyasi kriz ve Batı dünyasının edindiği güç karşısında ülkesinin yerinin yeniden konumlandırılmasını hedeflemiştir. Gökalp bu çözümlemesini kültür-medeniyet ayrımı üzerinden gerçekleştirecektir. Milli kimliğe zarar vermeden, yerli kodlar korunarak Doğu medeniyetinden Batı medeniyetine nasıl geçilecektir; cevap aranan ilk soru, Türklerin uluslararası pozisyonunun tahkim etme üzerine kuruludur. İkinci aşamada, Akçura'nın açtığı yolda fakat daha toplum/kültür merkezli bir çözümleme yaparak Türkçü kimliğin nasıl inşa edileceğine cevap aranmıştır (Sezer, 1988:229-230).

Celal Nuri ve Abdullah Cevdet gibi aydınların savunduğu mutlak Batıcı görüşlere karşı çıkan Gökalp, kültür ve medeniyet alanında sistemli çalışma yapan en dikkat çekici Meşrutiyet aydınlarından. Gökalp'in, metodolojik açıdan birincil kaynağı, "sosyal olgu sosyal sonuçlarıyla ilişki açısından araştırılmalıdır" söylemini merkeze alan E. Durkheim'dir. Ayrıca

Batılı toplumbilim çözümlerinde ön plana çıkan düalist çözümlene yöntemini, mekanik kavram çiftlerini kullanan Gökalp, imparatorluk düzenin yaşadığı siyasi krizi toplumsal açıdan çözüme uğraşında olacaktır (Anar, 1996:134).

Gökalp'in sık kullandığı ve tanımlamaya çalıştığı kavramların başında "kültür" gelmektedir. Kültürün, Fransızca'da daha çok aristokratik, entelektüel bir manayı ve üretimi ifade etmesi, Gökalp'i aradaki farkı vurgulamak adına "hars" kelimesine yöneltecektir. Gökalp'e göre, hars bizatihi halka aittir; halkın gelenek ve göreneğini, örf ve âdetini, edebiyatını, dini inancı ile iktisadi üretimini karşılamaktadır. Dolayısıyla, kültür doğası gereği demokratik bir nitelik taşımaktadır (Özakpınar, 2003:173). Kültür, toplumu ayakta tutan, harç vazifesi gören, bizatihi o topluma ait olan, kendi dinamikleri üzerinden beslenen organik bir yapıdır. Bir cemiyetin bütün mensuplarını birbirlerine bağlayan, içtimaî vicdana mal olmuş davranış biçimidir; bu niteliği ile kurgusal, dışarıdan gelene, yapay kurallardan önemli ölçüde ayrışır; bir taklit niteliği taşımaz (İnalçık, 2000:22). Gökalp, kültüre ait unsurların bizatihi fertlerin iradesiyle ile vücuda gelmediğini, kurgusal bir çabanın neticesi olmadığını, bitkilerin, organik hayatı gibi doğal bir seyir içerisinde şekillendiği kanaatinde. Medeniyet ise usul aracılığıyla ve kişilerin çabası ile meydana gelen toplumsal hadiselerin bütünüdür. Örneğin, dine, ilimlere, hukuka, güzel sanatlara, iktisada, dile ve fenne ait tüm bilgi ve bakış açıları bir yöntemin ve çabanın neticesidir. Kültür, milli bir karakter taşıırken, medeniyet milletlerarasıdır. Kültür, yalnız bir milletin hayatına ait ahenkli unsurları ihtiva ederken medeniyet dairesine giren bir çok millet vardır; örneğin Batı medeniyeti kendi içerisinde Amerika, Fransa, İngiltere gibi kültürleri barındırır (1970:30-31). Medeniyet, ilmi kavramları, fenni aletleri, iktisadi ürünleri bir halktan bir halka ve nihai olarak bütün insanlığa ulaştırır (Gökalp, 2015:33); bu bakımdan kültürden radikal bir şekilde ayrıştığı söylenebilir. Medeniyet duygusal değil büyük oranda objektif nitelik taşır; kişiden kişiye, kavrayışa göre anlam değişimine uğramaz; ma'şeri vicdanın tepkisi ile karşılaşmaz (İnalçık, 2000:22). Millet iradesi medeniyet değişimi noktasında bir tercihte bulunur ise bu kolaylıkla gerçekleştirilebilir. Medeniyetler arası geçiş, Gökalp'in Batılılaşma siyasetinin merkezini oluşturmaktadır; Türklük ve İslam kültürümüzün özünü temsil ederken Avrupa medeniyetine yapacağımız kayış bizleri Batı dünyasında konumlandıracaktır (Özakpınar, 2003:176).

Gökalp, kültür ve medeniyet ikiliği üzerinden Türk kültürü ile Batı medeniyetini telif etmeye, Tanzimat süresince meydana gelen ihtilafları ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Bu uzlaşımın temel işleyişi, seçkinler ile halk arasında işleyecek olan bir tür alışverişidir. Halka doğru gidecek olanlar güzideler bir başka ifade ile münevver ya da mütefekkirlerdir. Güzideler, sadece halkın aydınlatılması için değil aynı zamanda Batı ve milli kültür arasında yaşanacak uzlaşmayı da tesis edeceklerdir. Münevverler, halktan kültürü alacak karşılığında onlara medeniyeti vereceklerdir. İki unsur organik bir şekilde birbirini tamamlayacak ve bir senteze varılacaktır; güzideler, "yaşayan milli kültür müzesi" olan halkın yanında milli bir karakter kazanacaklardır (Tekeli &

Şaylan, 1978:60, Georgeon, 2006:100). Halk ve güzideler ilişkisi, toplum içinde var olan çatışmayı, sınıf ilişkisini örtecek; bunun yerine dayanışmayı (solidarizm) ön plana çıkartacaktır.

II. Meşrutiyet'in ilanının ardından siyasi düşünce alanında büyük bir patlama yaşanması ile her bir ideoloji irili ufaklı entelektüel alana katkı vermeye başlamıştı. Aralarında en dikkat çeken, İttihat ve Terakki'nin sahip olduğu siyasi güç bağlamında Türkçülük akımıydı. Özellikle Balkan Savaşı ve devamında yaşanan hadiseler, Türkçülerin bu alandaki tezlerini daha da kuvvetlendirmişti (Hanioğlu, 1986:1397-1398). Gökalp'in olgunluk dönemine denk düşen milliyetçilik anlayışı büyük oranda dil ve kültür milliyetçiliği üzerine kurulmuştu. Bu süre zarfında kaleme aldığı, Türkçü ve Turancı dozu yüksek şiirlerin temel hedefi, hayal âleminde bir ideal inşa etmek, halkın moralini yüksek tutmaktı. Bu bağlamda, Taha Parla, milliyetçilik anlayışının anlaşılması adına Gökalp'in şiirlerine değil kısa süre sonra kaleme aldığı siyasi metinlerine bakılmasını önerecektir (2001:72-73).

Gökalp, daha önce Türk Yurdu dergisinde kaleme aldığı bir dizi makalesini muhtelif eklemeler dahilinde 1918 yılında "Türkleşme, İslamlaşmak ve Muasırlaşmak" adında yayınladı. Milliyetçi düşünürün göre, Türklük düşüncesi Osmanlı'nın karşıtı değil aksine onun en kuvvetli güçlendiricisidir; Türklük kozmopolitliğe karşı İslamiyet ve Osmanlılığın gerçek dayanağıdır (2015:17). Görüldüğü üzere, Gökalp, Akçura'nın erken bir zamanda tefrik ettiği Türkçülük ve İslamcılık siyasetlerini birbirinden ayırmamış, aksine bunları iç içe okumuştur (Aydın, 2000:204). Gökalp, güç kaybetmiş olsa da imparatorluk düzeni içerisinde dinin oynadığı rolün farkındadır; tesanütçü/milliyetçi bir siyaset için İslam'ı kolaylıkla feda edemez (Mardin, 2005:148). Dolayısıyla, Gökalp'in, eklektik, Tanzimat kozmopolitliğine karşı bir tür "muasır İslam Türklüğü" inşa etmek istediği ileri sürülebilir (Deniz, 2006:50).

"Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak" adlı eserinde Gökalp kültürel bir milliyetçiliğin savunuculuğu yapıyordu. Dil meselesini özel olarak da İstanbul lehçesini merkeze alan Gökalp, İstanbul dilini taklit etmeyi, ona yaklaşmayı dağınık halde yaşayan Türkler için ortak bir payda olarak görecekti. Turanı, Türklerinin oturduğu, Türkçenin konuşulduğu bütün ülkelerin toplamı olarak tanımlıyor ve bunu iki satırda edebi bir şekilde özetliyordu (2015:64):

Vatan ne Türkiye'dir Türk için ne Türkistan;

Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan!...

Gökalp, milliyetçilik konusundaki görüşlerini büyük oranda "Türkçülüğün Esasları" adlı eserinde bir araya getirmiş, şekillendirmiştir. Düşünür, eserinin ilk kısmında, Türkçülüğün tarihi, esası, Turancılık ile olan ilişkisini ele aldıktan sonra, kültür-medeniyet münasebetlerini daha önceki çalışmaları minvalinde tartışmıştır. Çalışmasının ikinci kısmında, dil, estetik, ahlak, hukuk, din, iktisat, siyaset ve felsefe açısından Türkçülüğü çözümlenmiştir. Gökalp'e göre

ırkçı Türkçüler, ulusu, ırk ile eş tutma yanlısına düşmüşlerdir; antropolojik açıdan ırkların tasnifi bilim dünyasında karşılık bulmakla beraber antropoloji ile sosyal karakter arasında bir ilişki düşünülemez; dolayısıyla ırk ile millet arasında da bir münasebet kurulamaz. Kavmi, etnik milliyetçileri de eleştiren Gökalp'e göre milli karakter ancak terbiye yoluyla geçecek bir husustur; kavmiyetin milli karakter üzerinde bir rolü yoktur. Son olarak Coğrafi Türkçüleri ele alan düşünüre göre, aynı sınırlar içerisinde yaşamak, bireysel bir tercih neticesinde bir milletin mensubu olmak ya da sınır ötesinde aynı dine sahip olmak ulus kimliğini tanımlamak için yeterli değildir (1970:16-19). Gökalp'e göre millet, dilce, dince, ahlakça ve estetik duygusu bakımından aynı hassasiyeti paylaşan bireylerden müteşekkil toplumsal gruptur (1970:22). Gökalp Türkçülüğün siyasi bir mahiyetten çok ilmi bir okul olduğunu, parti şeklinde bir mücadeleye katılmadığını kültürel sınırlar içerisinde kalınması gerektiğini ifade edecektir. Tüm kültürel açılıma rağmen siyasi bir pozisyon almaktan geri durmayacak ve Müdafaa-i Hukuk Grubu, Halk Fırkası ve büyük kurtarıcı olarak tanımladığı Mustafa Kemal Paşa'nın yanında olduğunu ekleyecektir. Bu durumu ikili bir tanım üzerinden açıklayacaktır: "siyasette mesleğimiz halkçılık ve kültürde mesleğimiz Türkçülüktür." (1970:184).

SONUÇ

Milletlerin siyasi özne olma kapasiteleri, tecrübeleri, milliyetçilik ile tanışma yolları siyasi modellerini şekillendirmiştir. Doğal olarak günümüz ulus-devletlerinin bir kısmı meşruiyet kanallarını bizatihi millet iradesinden, onda mündemiç olan değerlerden alırken; modernleşme deneyimi çerçevesinde uluslaşan ülkeler çoğunlukla *pseudo* bir görüntü arz etmektedirler.

Normatif düzlemde, ulus-devlet formu, milli iradeye dayanan, ulusun varlığı ile devletin sınırlarının örtüştüğü siyasi bir yapıya işaret etmektedir. Bu nokta, ulus-devlet formunun demokratik niteliğini açığa çıkarmaktadır. Fakat, ulus-devlet formunun eş anlı olarak barındırdığı türdeşlik arayışı, kalkış noktası olan demokratik niteliği aynı ölçüde zedelemektedir. Özellikle, millet iradesinin, siyasi bir belirleyen olmadığı coğrafyalarda ortaklığa yapılan vurgu, kamu gücü ile birleştiğinde kolaylıkla otoriter rejimlere kapı aralamaktadır. Günümüz siyasi deneyimleri politik milliyetçiliğin temel araçları olan anayasa, bürokrasi, vatandaşlık, hukuk devleti, kapitalist üretim tarzı, kitle iletişim araçları gibi argümanlar üzerine kurulmasının yanı sıra kültürel milliyetçiliğin argümanları tarafından da desteklenmektedir. Formel düzeyde politik milliyetçilik anlayışı hakim olmakla beraber kültürel öğeler modernizmin inceltmiş araçları üzerinden zaman zaman sınırları zorlayacak düzeyde kullanılmaktadır. Nihai olarak, aynı coğrafyanın farklı deneyimleri ve düşünceleri üzerinden biçimlenen politik milliyetçilik-kültür milliyetçiliği farklılaşması, günümüz dünyasında tekrarlanan, taklit edilen, öğrenilen politik deneyimler neticesinde girift bir görüntü vermeye başlamış ve ayırım büyük oranda anlamını yitirmiştir.

Türkiye'nin uluslaşma deneyimine bakıldığında kuruluş aşamasında cumhuriyetçi elitler ve liderleri Mustafa Kemal Paşa için hedef, Osmanlı patrimonial egemenliğinin bir bütün olarak

kaldırılması ve yerine akılcı, yasal bir düzenin kurulmasıydı. Yaşanan radikal değişim, egemenliğin millete geçmesi, milletin siyasi bir iradeyi taşıması bakımından politik milliyetçilik anlayışını ima ettiği söylenebilir. Alt okumada bu süreç, dini yapının kaldırılması, siyasi düzenin millet iradesi ile ikame edilmesi ve tüm düzenin Batılı formlar etrafında tahkim edilmesi anlamına geliyordu. Fakat kısa süre içerisinde ulus egemenliği söyleminin ve bu minvalde milliyetçilik anlayışının araçsal olduğu; seçkinci tutumun egemenlik düşüncesinin üstüne oturmaya çalıştığı görülmüştür (Aktar, 1993:46). Cari rejim, siyasi bir umde olarak milliyetçilik düşüncesini temel ilkeleri arasında saymış olsa da yeni sistemin demokratik düzen ile olan mesafesi diğer yandan egemenliğin siyasi elitler tarafından bastırılması, milliyetçilik anlayışını açıkça ortadan kaldıracak; geriye ırkçı, kaba pratikler ya da fiktif tarihsel öğeler kalacaktır. Ana akım siyasi çizginin dışına çıkan milliyetçi oluşumlar ise “yasa/düzen dışı” olma gerekçesiyle kolaylıkla mahkum edileceklerdir. Dolayısıyla, milliyetçiliği siyasi açıdan ana çizgisi haline getiren; millet, milliyetçilik, egemenlik sacayaklarını tahkim eden hiçbir anlayış yeni düzenin kuruluşunda kendisine yer bulamayacak ya da hızlıca gözden düşecektir. Türk milliyetçiliğini ilk kez politik, soy bir kimlik etrafında ortaya atan, Cumhuriyetin kuruluşu sonrasında rejim ile teşrik-i mesai yapan Akçura'nın “unutulan adam” derecesine düşmesinin gerisinde de milliyetçilik ile demokrasi arasında kurduğu politik ilişki vardır. Akçura, “Üç Tarz-ı Siyaset” adlı eserini kaleme aldığı dönemde Fransız tipi milliyetçiliği mahkum etmiş olsa da ilerleyen süreçte demokrasi ve milliyetçilik arasında kurduğu doğrudan ilişki, savunduğu burjuva kültürü, kullandığı tarihsel analizler üzerinden politik milliyetçiliğe kayacaktır. Bu tercih onun aynı zamanda unutulmasına neden olacaktır. Gökalp ise terkip siyasetini bırakmamış ve Türk kimliği ile İslam kimliğini iç içe götürmüştür; milleti ısrarla kültürel kodlar üzerinden tanımlamıştır. Cumhuriyetçi elitlerin siyasi tercihleri ve perspektifleri hesaba katıldığında hem İttihatçı geçmişe sahip olması hem de ulusal kimliğin kuruluşunda dine yaptığı referans bakımından siyasetin dışına itileceği yüksek ihtimaldi. Fakat erken ölümü neticesinde olası ihtilaf açığa çıkmamış ve Gökalp, Cumhuriyet idaresi ve taraftarları nezdinde popüler bir figürü olarak yerini korumuştur. Özellikle, ortaya attığı medeniyetçilik söylemi, halkçılık retoriği ve seçkincilik çözümlenmesi sistemin kendisine minnet duymasını sağlamıştır. İki düşünürün Türk milliyetçiliğine attığı tohumlar geç de olsa çok partili demokratik düzene geçilmesinin ardından hem entelektüel hem de politik düzlemde filiz vermeye başlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akal, C.B. (1995). Sivil Toplumun Tanrısı. İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Akçura, Y. (2018). Üç Tarz-ı Siyaset. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Aktar, C. (1993). Türkiye'nin Batılılaştırılması. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Anar, S. (1996). Ziya Gökalp. TDV İslâm Ansiklopedisi. C.14.
- Anderson, B. (2004). Hayali Cemaatler. İskender Savaşır. İstanbul: Metis Yayınları.
- Aydın, S. (2000). Modernleşme ve Milliyetçilik. İstanbul: Gündoğan Yayınları.

- Beriş, H. B. (2016). Jean Bodin. In Siyasal Düşünceler Tarihi. Ed. Hamit Emrah Beriş, Fatih Duman. Ankara: Orion Yayınevi.
- Berkes, N. (1985). Felsefe ve Toplum Bilim Yazıları. İstanbul: Adam Yayınları.
- Bostancı, N. (2003). Etnisite, Modernizm ve Milliyetçilik. Türkiye Günlüğü. S.75.
- Bozarslan, H. (2004). M. Ziya Gökalp. Ed. Mehmet Ö. Alkan. In Tanzimat ve Meşrutiyet'in Birikimi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Calhoun, C. (2007). Milliyetçilik. Çev. Bilgen Sütçüoğlu. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çalen, M. K. (2018). Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp: Modern Türk Düşüncesine Bir Derkenar. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Çiğdem, A. (2013). Aydınlanma Düşüncesi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Deniz, F. (2006). İmparatorluktan Ulus Devlete Geçişte Akçura, Gökalp ve Mustafa Kemal'in Yeni Siyaset Arayışları. DİVÂN. S.26.
- Dieckhoff, A. (2010). Siyasal Milliyetçiliğe Karşı Kültürel Milliyetçilik Mi?. In Milliyetçiliği Yeninden Düşünmek. Ed. Alain Dieckhoff, Christophe Jaffrelot. Çev. Devrim Demirkasap. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dyke, V. (1977). The Individual, The State and Ethnic Communities in Political Theory. World Politics. S.29/3.
- Erdoğan, M. (1999). Milliyetçilik İdeolojisine Dair. Liberal Düşünce. S.15.
- Gans, C. (2003). Limits of Nationalism. Cambridge: Cambridge University Press.
- Georgeon, F. (2006). Osmanlı-Türk Modernleşmesi (1900-1930). Çev. Ali Berktaş. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gökalp, Z. (1970). Türkçülüğün Esasları. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gökalp, Z. (2015). Türkleşmek, İslamlaşmak Muasırlaşmak. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Hanioğlu, Ş. (1986). Türkçülük. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi. C.5.
- Heywood, A. (2018). Siyaset. Çev. Fahri Bakırcı. Ankara: Felix Yayınevi.
- Hobsbawm, E. (2006). Giriş: Gelenekleri İcat Etmek. In Geleneğin İcadı. Ed. Eric Hobsbawm, Terence Ranger. Çev. Mehmet Murat Şahin. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- İnalcık, H. (2000). Ziya Gökalp Yüzyıla Damgasını Vuran Düşünür. Doğu Batı. S.12.
- Karpat, K. (2010). İslâm'ın Siyasallaşması. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kerestecioğlu, İ.Ö. (2014). Milliyetçilik. In 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler. Ed. H. Birsen Örs. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kohn, H. (1944). The Idea of Nationalism: A Study in Its Origins and Background. New York: The Macmillan Company.
- Kushner, D. (1979). Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu (1876-1908). İstanbul: Kervan Yayınları.
- Llobera, J. (2007). Batı Avrupa'da Milliyetçiliğin Gelişimi. Çev. Emek Akman, Ebru Akman. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Mardin, Ş. (2005). Din ve İdeoloji. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Meinecke, F. (1972). Historism. London: Routledge and Kegan Paul.

- Nielsen, K. (1999). Cultural Nationalism, Neither Ethnic nor Civic. In Theorizing Nationalism. Ed. R. Beiner. New York: State University of New York.
- Okay, O. (1996). Ziya Gökalp. TDV İslâm Ansiklopedisi. C.14.
- Öğün, S.S. (2000). Mukayeseli Sosyal Teori ve Tarih Bağlamında Milliyetçilik. İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- Özakpınar, Y. (2003). “Kültür Değişmeleri” ve Batılılaşma Meselesi. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Özkırımlı, U. (2013). Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Parla, T. (2001). Ziya Gökalp, Kemalizm ve Türkiye’de Korporatizm. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sevim, A. (2008). Halk Milliyetçiliğinin Öncüsü Herder. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınevi.
- Sezer, B. (1988). Ziya Gökalp Üzerine İki Değerlendirme. İÜ BYO Yıllığı-I 1988. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basım-Yayın Yüksekokulu Yayınları.
- Smith, A. D. (1991). Millî Kimlik. Çev. Bahadır Sina Şener. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekeli, İ. & Şaylan, G. (1978). Türkiye’de Halkçılık İdeolojisinin Evrimi. Toplum ve Bilim. S. 6-7.
- Tunçay, M. (2009). Batı’da Siyasal Düşünceler Tarihi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Türköne, M. (2005). Ulus-Devlet ve Milliyetçilik. In Siyaset. Ed. Mümtaz’er Türköne. Ankara: Lotus Yayınevi.
- Yüce, Nuri. (1989). Yusuf Akçura. TDV İslâm Ansiklopedisi. C.2.

TÜRKİYE’DE CANLI BİR AĞAÇ MÜZESİ: KARACA ARBORETUM ÖRNEĞİ
A LIVE TREE MUSEUM IN TURKEY: KARACA ARBORETUM EXAMPLE

Zafer BAŞKAYA

Dr. Öğr. Üyesi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bilecik/Türkiye
Bilecik Şeyh Edebali University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Geography, Bilecik/Turkey

ORCID ID: 0000-0002-1538-4911

Ebru KAZAN

Özel Reca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Coğrafya Öğretmeni, İstanbul/Türkiye
Private Reca Vocational and Technical Anatolian High School, Geography Teacher, Istanbul/Turkey

ORCID ID: 0000-0002-9618-9324

ÖZET

Günümüzde hızla gelişen şehirleşmeye bağlı olarak doğal alanların bilinçsizce kullanılması ve bu alanların gittikçe yok olması, bununla orantılı olarak rekreasyonel alanlara olan ihtiyacın oluşmasına neden olduğu gibi arboretumların önemini daha da arttırmıştır. Bu alanlar kuruluşlarının temelinde insanları bilinçlendirme ve türlerin sağlıklı bir şekilde devamlılığını sağlamak, uzun ve pahalı seyahatlere gerek kalmadan farklı bölgelerden de getirilmiş bitki taksonlarıyla bilimsel incelemelerde bulunmak, rekreasyonel alan oluşturmak, doğa sevgisini aşlamakla beraber bölgenin ekonomik kalkınmasına ve tanınmasına katkıda bulunan birimlerdir.

Dünya’da ve Türkiye’deki önemli arboretumlardan biri de Türkiye’nin kuzeybatısındaki Yalova ilinde bulunan Karaca Arboretumu’dur. Karaca Arboretumu Türkiye’nin ilk özel arboretumu olma özelliğine sahiptir. Hayrettin Karaca tarafından 1980 yılında 13.5 hektar alanlık bir arazi üzerine kurulmuştur. Arboretuma yapılan ziyaretler TEMA Vakfı’na makbuz karşılığı yapılan bağışlar ile gerçekleşmektedir. Arboretum genel olarak eğitim amacı ile kurulmuş olmasına rağmen, insanlar tarafından genellikle gezi amacı ile ziyaret edilmektedir. Karaca Arboretumu’nu yılda yaklaşık 15 bin civarında yerli ve yabancı kişi ziyaret etmektedir.

Yapılan bu çalışma kapsamında Dünya’da arboretumların tarihsel gelişimi, işlevleri, planlama ve tasarımında temel kriterler ve Türkiye’deki önemli arboretumlara kısaca değindikten sonra asıl inceleme konusu olan Yalova ilinde bulunan Karaca Arboretumu’nun işlevleri, sorunları, başlıca bitki bölümleri tespit edilmiştir. Daha sonra Karaca Arboretumu’nun güçlü ve zayıf yönleri ile çeşitli açılardan sunduğu fırsatlar ve sürdürülebilirliğindeki tehditlere yer verilmiştir. Sonuç olarak da Karaca Arboretumu’ndaki mevcut sorunlara karşı çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Canlı Ağaç Müzesi, Arboretum, Yalova, Karaca Arboretumu

ABSTRACT

Today, the inappropriate use of natural areas and the disappearance of these areas due to the rapidly developing urbanization have led to the need for recreational areas and also boosted the importance of arboreta. The main establishment purpose of these units is to raise awareness of people and ensure proper continuity of the living species, to conduct scientific studies with plant taxa brought from different regions saving long and expensive travels, to create a recreational area, and to instill love for nature, yet they help promote and economically support their region.

One of the considerable arboreta in the world and in Turkey is Karaca Arboretum situated in Yalova province in the northwest of Turkey. Karaca Arboretum is Turkey's first private arboretum. It was established by Hayrettin Karaca in 1980 on an area of 13.5 hectares. The Arboretum can be visited by making donations to the TEMA Foundation against a receipt. Although it was mainly intended to serve for educational purposes, it is often visited by the public for excursion purposes. Around 15 thousand local and international tourists visit Karaca Arboretum every year.

This study was carried at this location. First, overall information was provided on the historical development, functions, basic planning and designing criteria of arboreta in the world and prominent arboreta in Turkey. Then, an examination was carried out on functions, problems and main plant parts of the Arboretum as the main subject of this study. It was followed by the strengths and weaknesses of Karaca Arboretum besides its various opportunities and threats to its sustainability. Finally, suggestions were made to combat the existing problems in the Arboretum under examination.

Keywords: Live Tree Museum, Arboretum, Yalova, Karaca Arboretum

1. Giriş

İnsan yaşamında en eski zamanlardan günümüze kadar bitkilerin yeri ve önemi çok büyük olmuştur. Doğadaki sisteme baktığımızda insan doğaya muhtaç ve onun bir parçasıdır. Teknolojinin hızla ilerlemesi ve şehirleşme oranlarının artmasıyla beraber doğal bitki topluluğunun antropojenik faktörlere bağlı olarak tahrip edilmesi, insan yaşamı ile doğa ve sürdürülebilirlik için büyük tehlike oluşturmuştur. Arboretumlar da bu olumsuzluklar için doğal bir çözüm kaynağı olmuştur. Temel kuruluş amaçlarına bakıldığında: peyzaj düzenlemelerine katkıda bulunmak, halkı bitki florası hakkında eğitip bilinçlendirmek, bilimsel çalışmalara yerinde gözlem ve deney yapabilme imkânı sunması açısından canlı laboratuvar görevi görmektedir. Botanik bahçelerinden tek farkı yalnızca odunsu bitki içermeleridir, aynı zamanda nesli tükenmekte olan bitkilerin koruma altına alınarak yetiştirildiği ortamlardır. Arboretumların en büyük yararlarından biri de Dünya'daki pek çok bitkiyi uzun mesafe gitmeden ve fazla maddi harcamalar yapmadan görebilme imkânı sunmalarıdır. Önceleri

arboretumların kuruluş sebepleri keşfedilen bitkilerin tanıtımı ve üretimiydi. Fakat zamanla bunun yerini öğrencilerin ve çevre halkının bilinçlendirilmesi ile endemik ve egzotik bitkilerin iklimin imkân sunduğu ölçüde yetiştirilip sergilenmesi almıştır.

Çevre bilincinin geliştirilmesinde ve bitkilerin tanıtılmasında arboretumlar büyük önem oluşturmaktadırlar. Aynı zamanda Arboretumlar ve botanik bahçeleri birçok bitki türlerinin muhafaza edilmesinde önemli bir yere sahiptir. Nitekim, koruma tek başına yani eğitim olmadan tam olarak başarılı değildir. Bu sebeple bitkilerin muhafaza edilmesinin sürekliliği ancak eğitim ile gerçekleşir (Şat, 2006).

Arboretumlar birbirinden farklı ağaç ve ağaççıklara türlerini devam ettirebilmeleri için ev sahipliği yapıp bunları merak eden insanlara gezip görebilme imkânı sağlamaktadırlar (Smith, 1989). Arboretumlar bilimsel araştırmalar için önemli alanlar olmalarının yanı sıra, eğitim ve rekreatif işlevleriyle de önemli alanlardır. Bu araştırmada, Türkiye'nin ilk özel arboretumu olan Karaca Arboretumu incelenmiştir.

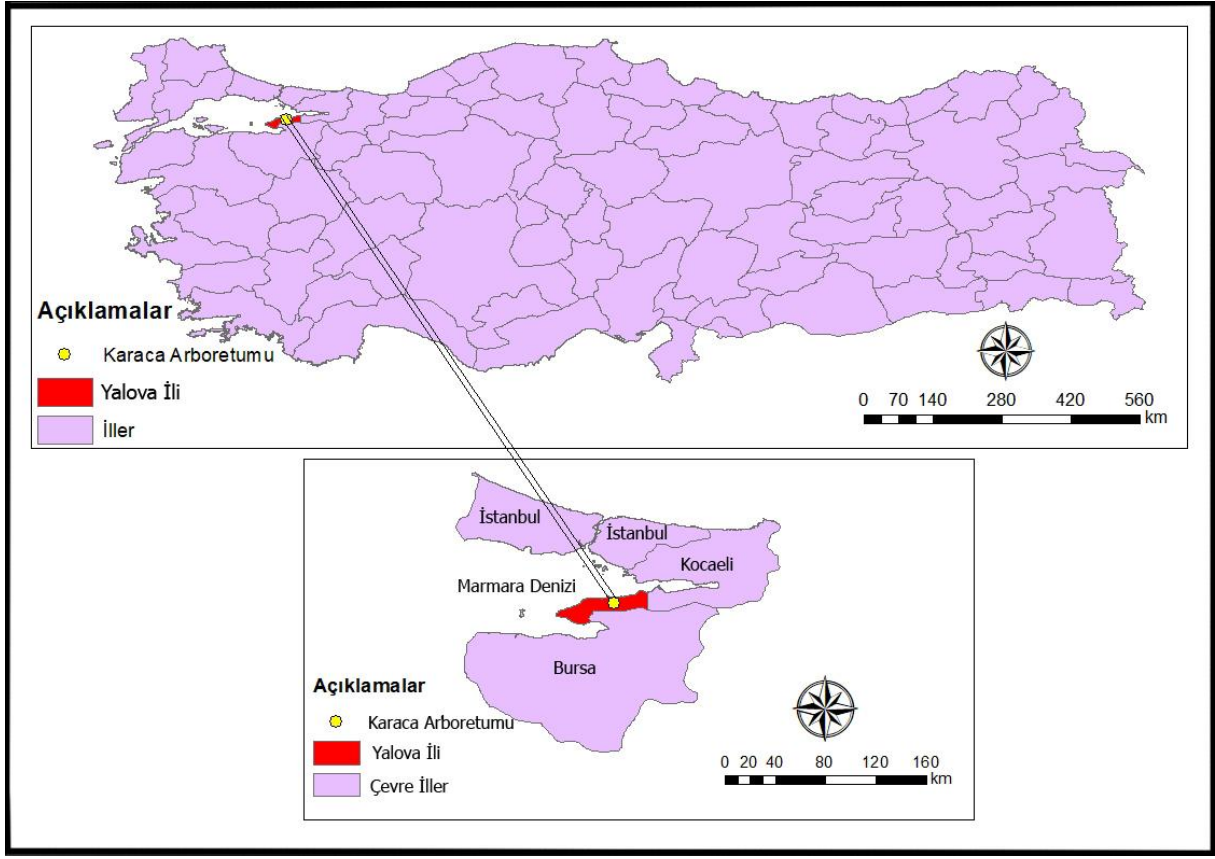
2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

İnsanların doğaya daha bilinçli yaklaşmasının temelinde çevre eğitimi yatmaktadır. Dünya'da gittikçe artan şehirleşmeye bağlı olarak doğal alanların bilinçsizce kullanılması, bu alanların yok olmasına ve bitki türlerinde hızlı bir şekilde azalmaya yol açmıştır.

Kuruluşlarının temel amaçlarından biri olarak halkı bitki varyetesi hakkında bilinçlendirmek olan arboretumlara büyük görev düşmektedir. Kuruluşlarının temelinde bilinçlendirme ve türlerin sağlıklı bir şekilde devamlılığını sağlamak amacı olan canlı ağaç müzeleri durumundaki arboretumlar bu global sorunlara önemli çözüm olmaktadır. Bu amaçlara uygun olarak kurulan Türkiye'nin önemli arboretumlarından biri olan Karaca Arboretumu araştırma konusu seçilmiştir. Araştırmada, Karaca Arboretumu'nun fonksiyonları, arboretumda yer alan bitki türleri ve arboretumdaki bitki bölümleri, arboretumun sorunları coğrafi bakış açısıyla tespit edilmiştir. Ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından güçlü ve zayıf yönleri, sunduğu fırsatlar ve ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetlerin sürdürülebilirliği bakımından arboretuma yönelik tehditler belirlenmiştir. Sonuç olarak da arazide yerinde yapılan gözlemlerle arboretum hakkındaki sorunlar tespit edilip çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Çalışmada kullanılan haritaların oluşturulmasında ArcGIS programından yararlanılmıştır.

3. Araştırma Alanının Yeri Ve Sınırları

Karaca Arboretumu, Yalova-Termal karayolu üzerinde, il merkezine 5 km mesafede Yalova Merkez ilçesine bağlı Samanlı Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Arboretum, coğrafi konum olarak ise 40° 37' 53" ve 40° 38' 01" kuzey enlemleri ile 29° 13' 27" ve 29° 13' 47" doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Karaca Arboretumu'nun yer aldığı Yalova ili kuzeyden Marmara Denizi ve İstanbul ili, doğudan Kocaeli ili, güneyden Bursa ili, batıdan ise Marmara Denizi ile çevrilidir.

Harita 1. Karaca Arboretumu Lokasyon Haritası

4. Arboretum Kavramı

Arboretum kavramı; Türk Dil Kurumu'na göre, "Örnek olabilecek çeşitli ağaçların ve bitkilerin bilimsel amaçlarla yetiştirildiği alan, ağaç parkı" olarak ifade edilmektedir. Arboretum ya da ağaç parkı, esasen ağaçlar ile ağaççık ve çalı gibi diğer odunsu bitkilerin yetiştirilmesine adanmış botanik bahçesidir. Bu alanlar bilimsel araştırma ve gözlemler için kullanılmasının yanı sıra, çeşitli canlı ağaç türlerinin koleksiyonunu barındıran birer müze durumundadır. Bir botanik bahçesinde bulunan ağaç, ağaççık ve çalıların dikimine ayrılmış olan bölüm de 'arboretum' olarak adlandırılmaktadır. Arboretum teriminin kökeni, Latince'deki arboretum'dur. Bu sözcük, "ağaç" anlamına gelen arbor sözcüğü ile "belli bitkilerin yetiştirildiği alan" anlamındaki -etum son ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir (Kölük, 2020).

Canlı ağaç müzeleri olan arboretumlar, masraflı aynı zamanda uzun süreli yolculuklara gerek duymadan buldukları yerlerde bilimsel çalışmalar yapabilmek, oradaki yerli halkın arboretumdan istedikleri odunsu bitkilere sahip olma imkânı sağlamak, farklı türdeki bitkileri tanıtmak, endemik ve kültürel bitkilerin korunmasına imkân sağlamak, bölgede yetişebilecek bitkileri belirlemek, bitki ve ağaç sevgisini aşılamak, arboretumun kurulduğu yere, yerli olmayan bitkiler getirilerek zengin bir bitki koleksiyonu oluşturarak görsel şölen sunmak, halka boş zamanlarında dinlenip kaliteli vakit geçireceği bir alan meydana getirmek amacıyla

oluşturulmuş özel bahçelerdir (Yaltırık & Efe, 1989; Önen & Yılmaz, 2001).

Arboretumlar bilimsel ve eğitim amaçlarıyla tasarlanmış, kökeni ve yaşları belli olan ve hepsi doğru bir şekilde adlandırılmış odunsu bitkilerin koruma ve toplama alanlarıdır. Arboretumlar, uzun ve pahalı seyahatlere gerek kalmadan farklı bölgelerden de getirilmiş bitki taksonlarıyla bilimsel incelemelerde bulunmak ve yöre halkına çeşitli süs bitkileri arasında seçim yapabilme olanağı sağlamak, ağaç ve doğa sevgisini aşlamakla beraber bölgenin ekonomik kalkınmasına ve tanınmasına katkıda bulunan birimlerdir. Bitkilendirmenin sadece estetik kaygı amacı gütmeyen bilimsel, tıbbi ve ekonomik olarak sınıflandırılması ile de park ve bahçelerden bağımsız kuruluşlardır. Arboretumlar doğal ve egzotik bitki türlerinin bir arada bulunduğu zengin bitki topluluğudur. Canlı ağaç müzeleri eğitim, kültürel ve bilimsel amaçlar için belli bir düzen ile tasarlanmış ağaç ve çalı çeşitlerinin birlikte yetiştirildiği ortamlar olarak tanımlanabilir. Arboretumlarda eğitim ve bilimsel amaçlı geziler düzenlendiği için her bitki doğru şekilde etiketlenmiştir. Herbarium, laboratuvar ve kütüphanelerinin bulunması botanik bahçelerinden ayrı olarak daha donanımlı ve bilimsel birimler olduğunu göstermektedir. Arboretumlar çevre ve toplum yararına çok önemli fonksiyonlar üstlenmektedir. Öğrencilerin anaokulundan başlayarak üniversite düzeyine kadar olan süreçte, eğitim ve öğretim dönemlerinde açık laboratuvar niteliğindedir. Ayrıca her yaşta insanın bitki eğitimi açısından bilgilenmesine de katkıda bulunmaktadır.

5. Arboretumların Tarihsel Gelişimi

İnsanlığın varoluşundan bu yana bitkiye olan ilgi git gide artış göstermiştir. Bunun temel sebebi de elbette ki insanların temel gereksinimleri olan besin, barınma ve daha sonra sağlık ve estetik kriterleri olmuştur. Böylece bitkilere duyulan ilgi gittikçe artmış ve bitkilere fazlasıyla ilgi duyan kişiler doğadan topladıkları bitkileri kendi bahçelerinde yetiştirmeye, diğer insanlara her anlamda tanıtmaya başlamışlardır. Bu bahçelerin ilki 1811 yılında Almanya’da kurulmuştur. 19. Yüzyılın başlarından itibaren arboretumlarla ilgili birçok eser yazılmıştır. Bu eserler İngiltere’de (“Arboretum et Fruticetum Britannicum”), Almanya’da (“Arboretum Muscaviense”) ve Fransa’da (Arboretum Segrezianum) örnekleriyle karşımıza çıkmaktadır (Şat, 2002; Kölük, 2020). Avrupa’da kurulan ilk canlı ağaç müzelerinden biri 1845 yılında Moskova’da Neisse Vadisi’nde kurulmuştur. Daha sonra ABD’ de 1852 yılında ise Boston’un 12 mil batısında yer alan Naticke’de Charles River Vadisi’nde koniferler yetiştirilmeye başlanmıştır. 1858 senesinde Fransa’da Angers yakınında La Mauleverrie’de arboretum tesisi oluşturulmuştur. Bu canlı ağaç müzesi Avrupa ile Güney Batı Asya’nın en geniş ve en ilginç koniferlerini kapsamaktadır (Sertkaya 1997; Konaklı & Önder 2005).

Dünya’da günümüzde yaklaşık 1500 adet botanik bahçesi ile arboretum yer almaktadır ve bu canlı ağaç müzelerinin %60’dan fazlası Avrupa, Amerika ve önceki Sovyetler Birliği ülkelerinde yer almaktadır (Konaklı & Önder 2005).

6. Arboretumların Fonksiyonları

Arboretumların kuruluş sebepleri ilk başlarda; yeni keşfedilen bitkilerin tanıtım ve üretimiydi, fakat bu fonksiyon zamanla yerini farklı fonksiyonlara bırakarak ikinci plana itilmiştir. Bunun sebebi ise artık 19. yüzyılda olduğu kadar fazla bitki keşfinin olmamasıdır (Şat, 2006). Artık arboretumlarda estetik özellikle beraber, araştırma eğitim gibi işlevler de ön planda tutulur (Yaltırık & Efe 1989; Sertkaya 1997; Ateş, 2011). Arboretumların temel fonksiyonları; eğitim ve araştırma fonksiyonları, rekreasyonel fonksiyonlar, ve ekolojik fonksiyonlar olmak üzere üç temel başlık altında değerlendirilir (Yaltırık & Efe 1989; Sertkaya, 1997; Dutkuner 2000; Şat 2002; Özyavuz 2003; Konaklı & Önder, 2005; Ateş, 2011) .

6.1. Eğitim Ve Araştırma Fonksiyonları

- Uzun seyahatlere gerek kalmadan bulunduğumuz bölgede bilimsel incelemeler yapabilme imkânını sağlamak
- Bölge halkının ağaçlara olan ilgisini ve sevgisini arttırmak
- Bitki ve ziraat alanı üzerine eğitim alan öğrencilere araştırma, inceleme sahası oluşturmak
- Flora ve fauna koruması üzerine çalışmalar yapıp insanları bu programlar hakkında bilgilendirmek

6.2. Rekreasyonel Fonksiyonları

- İnsan zihnini rahatlatıcı özelliğinin bulunması
- Yürüyüş yolları, seyir terasları, kafeterya ve restoranları ile çok yönlü hizmet vermesi
- İnsanlara sosyalleşmeleri için iyi bir çevre ve kaliteli yaşam ortamları sunması
- Hem görsel hem de fiziksel yönden dinlenme ortamı sunması

6.3. Ekolojik Fonksiyonları

- Ormanların çevreye sağladığı mikroklimatik yararlar arboretumlar tarafından da sağlanabilmektedir.
- Kentlerdeki iskân, ticaret, sanayi gibi kullanım alanları arasında karşılıklı olumsuz etkileri gidererek tampon sahalar oluştururlar.
- Kentlerin akciğer depoları olup kentlere oksijen üretirler.

7. Karaca Arboretumu'nun Tarihçesi ve Hayrettin Karaca

Arboretumun bulunduğu alan, Hayrettin Karaca'nın babası Hacı Halil Karaca tarafından kavaklık yapılmak üzere 1948 yılında 27 dönüm olarak satın alınmıştır. Fakat, arazinin kil ve mil tabakalı topraktan oluşması bahçe dahi olmasına müsait değildi. Hayrettin Karaca'nın

babası pes etmeyerek bu araziyi ıslah etmiştir. Daha sonra arazi kavaklık yerine meyve bahçesine dönüştürülmüştür. Elma ve şeftali ağırlıklı olan bahçede ilk ürünler 1949 yılında elde edilmiş ve bahçenin genişletilmesi devam etmiştir. Hayrettin Karaca'nın babasının 1956 yılındaki vefatının ardından, 1975 yılında meyve bahçesinin Hayrettin Karaca ve kardeşleri arasında miras paylaşımı yapılmıştır. 65 dönümlük arazi ile meyve dikimine devam eden Hayrettin Karaca 1978 yılında arazi içerisinde ev yapımına karar vermiştir. 1980 yılında tamamlanan evin etrafı Karaca'nın doğa sevgisini yansıtmaya başlanmıştır. Her yurt dışı gezilerinden elde ettiği bitkileri önceleri ev bahçesi olarak kullandığı alana getirmeye başlamış ve alanı kısa bir süre içerisinde, 1980 yılında Türkiye'nin ilk özel arboretumuna dönüştürmüştür. Arboretuma 2004 yılında Hayrettin Karaca tarafından vakıf statüsü kazandırılmış ve bu hizmeti ülkeye armağan etmiştir. Uluslararası Dendroloji (Ağaç Bilimi) Cemiyeti (International Dendrology Society) tarafından, ağaç bilimine katkıları için ödüle layık görülmüş ve bu ödül 27 Haziran 2004'te Uluslararası Dendroloji Cemiyeti Başkanı tarafından Karaca Arboretum'da düzenlenen törenle Hayrettin Karaca'ya takdim edilmiştir. Dünyada şimdiye kadar 15 arboretum ve botanik bahçesine verilmiş bu ödülü Karaca Arboretum 15. Arboretum olarak almıştır (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yalova/gezilecekyer/karaca-arboretum-canli-agac-muzes>).

Fotoğraf 1. Karaca Arboretumu'nda Arboretum Oluşturulmadan Önceki İlk Ağaç

TEMA Vakfı'nın kurucusu, Toprak Dede olarak bilinen Hayrettin Karaca Türkiye'nin çöl olmaması için verdiği mücadele ile tanınmaktadır. Hayrettin Karaca 4 Nisan 1922 yılında Balıkesir Bandırma'da doğmuştur. Hayrettin Karaca 20 Ocak 2020 tarihinde aramızdan ayrılmış olsa da Türkiye'ye ve doğaya kattıkları ile hep yaşatılacaktır.

TEMA ile Hayrettin Karaca adeta birbirleriyle bütünleşmiş bir halde ve birinden söz edildiğinde akla hemen diğeri gelmektedir. Toprak Dede ülkemizdeki gezilerinde Türkiye'nin etkileyici ağaçlarının fotoğraflarını çekip, onların korunması adına çalışmalar yapıp, yetkilileri habitat ve biyolojik çeşitliliğin içinde bulunduğu tehditlere karşı uyarmıştır. Yapmış olduğu bu gezilerde Türkiye'de insan faktöründen kaynaklanan çölleşmenin hızla arttığını gözlemlemiştir. Hayrettin Karaca yok olmuş bitki türlerini, perişan olmuş meraları, kurumuş olan akarsuları ve en büyük problemlerden biri olarak, oluşan yangınlar sebebiyle ya da tarla alanı oluşturmak amacı ile köylülerin bilinçsizce kesmiş olduğu ormanlara rastlayınca bu duruma daha fazla sessiz kalamayacağını anlamıştır. Toprak Dede Anadolu'nun bu yok oluşuna karşı 70 yaşında yeni bir meslek edinip ülkemizdeki çevre çalışmalarının önderliğini yapmıştır. Hayrettin Karaca içindeki doğa sevgisi ile Türkiye'yi karış karış gezmiş, erozyon tehdidi altında kaldığını görmüş ve arkadaşı Nihat Gökyiğit ile TEMA'yı (Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı) kurmakta öncülük etmiştir (http://www.tema.org.tr/web_14966-2_1/index.aspx). Bu vakıf, toprak yoksa hayatta yoktur düşüncesi ile topraktan geleni yine toprağa kazandırmak amacı ile doğal dengeyi ayakta tutmak için kurulmuş bir vakıftır.

8. Karaca Arboretumu'nda Yer Alan Bitkiler

135 dönüm (13,5 hektar) üzerine kurulu olan Karaca Arboretumu'nda 7000'den fazla bitki türü bulunmaktadır. Arboretumda 250'den fazla meşe türü yer almakta ve Dünya'nın en geniş meşe koleksiyonu oluşturulması planlanmıştır. Burada yer alan bitkiler Güney Amerika'dan, Avustralya'dan, Çin'den, İran'dan getirilmiştir. Arboretumda dikkate değer koleksiyonlar ise: Acer (Akçağaç), Prunus (Japon Kirazı), Malus (Çiçek Elması), Magnolia (Manolya), Quercus (Meşe), Betula (Huş), Pinus (Çam), Abies (Göknar), Picea (Ladin) cinslerine ait olan tür ve kültür formlarıdır. Arboretumda önce koniferler tercih edilmiştir daha sonra bodur koniferler ile zengin bir koleksiyon meydana getirilmiştir. Ardından sonbaharda kızılımsı renklere bürünen acerler (akçağaç türleri) ve Meksika kökenli Pinuslar (çam türleri) ile koleksiyon genişletilmiştir. 7000 civarındaki bitki türünden yaklaşık 2000'ini soğanlı- rizomlu- otsu bitki oluşturmaktadır. Peyzaj ağırlıklı olan arboretumda bitki bahçeleri, gül bahçeleri, gölet ve minyatür bitkileri de yer almaktadır.

Yağış ve sıcaklık koşulları bitki gelişiminde etkili olan en önemli faktörlerden biridir. Yalova'daki yağış ve sıcaklık koşullarına bakıldığında genel olarak arboretumda bulunan bitkilerin üretimi ve gelişiminde doğrudan olumlu etkiye sahip olan ılıman iklim özellikleri görülmektedir.

Fotoğraf 2. Karaca Arboretumu'nda Kayaç Üzerinde Yetiştirilmiş Bonsai (Karaçam)

Fotoğraf 3. Karaca Arboretumu'nda Ters Aşılı Mavi Atlas Sediri

Fotoğraf 4. Karaca Arboretumu'ndan Bir Görünüm

9. Karaca Arboretumu'nun Fonksiyonları

- Halkın bitki bilgisini arttırmak
- Üniversite öğrencilerine (botanikçi, ziraat mühendisi, peyzaj mimarı) staj olanağı sağlamak
- Bahçıvanlık eğitimi imkânı sağlamak
- Dünyadaki diğer botanik bahçeleri ve arboretumlar ile tohum alışverişi yapmak
- Türkiye'deki diğer arboretumlara ve botanik bahçelerine bitki materyali sağlamak
- Tehlike altında olan bitkileri koruma altına alarak bunları çoğaltmak

Harita 2. Karaca Arboretumu'nun Google Earth Görüntüsü üzerinden çizilen sınırları

10. Karaca Fidanlığı

Karaca Arboretumu'nun giderleri birkaç sene öncesine kadar hemen karşısında bulunan ve 35 kişinin çalıştığı Karaca Fidanlığı'ndan elde edilen gelir ile karşılanmıştır. Fakat daha sonra bu fidanlık Yalova'daki fidancılık sektörünün son yıllarda genişlemesiyle diğer üreticiler karşısında varlığını devam ettirememiş, giderleri gittikçe artan Karaca fidanlığı ekonomik sıkıntılardan dolayı yaklaşık 5-6 sene önce ziyaretler dışında bitki satışına kapatılmıştır.

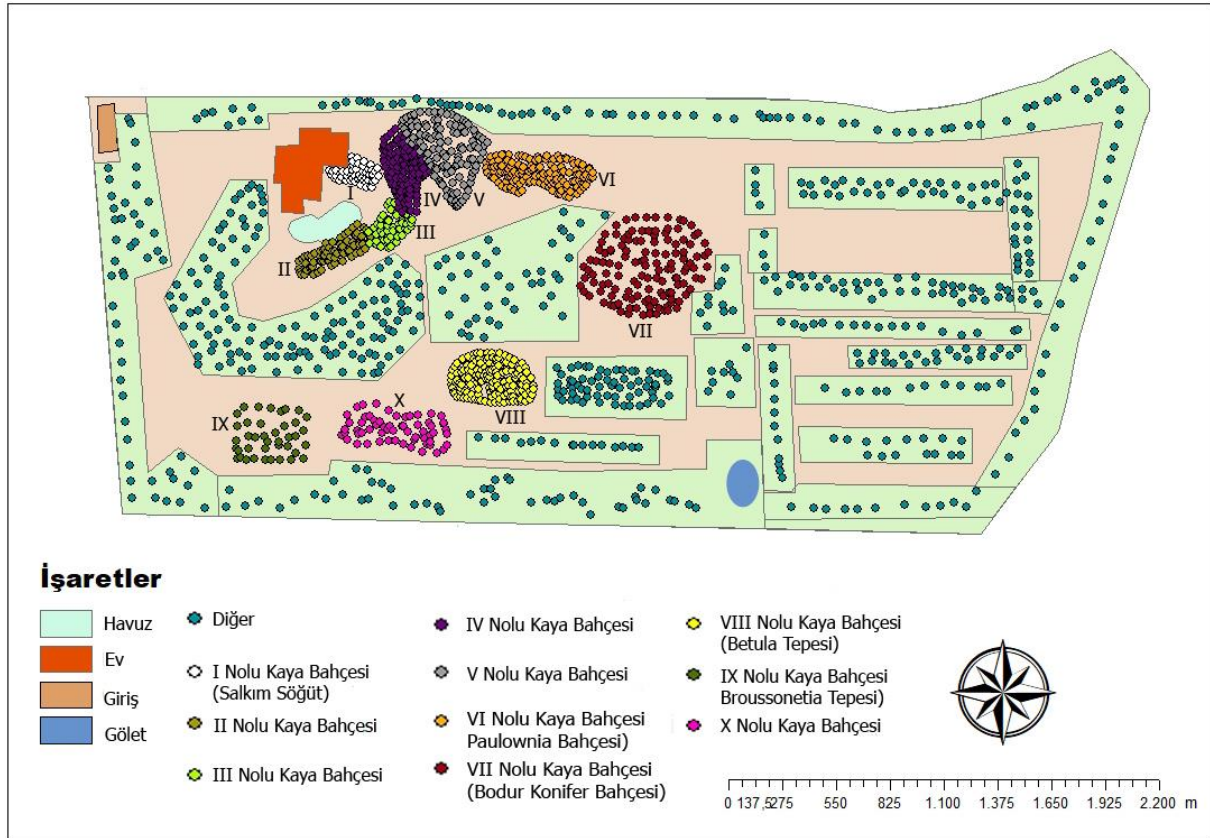
Harita 3. Karaca Fidanlığı'nın Google Earth görüntüsü üzerinden çizilen sınırları

11. Karaca Arboretumu'nun Sorunları

Arboretumda kullanılan sulama sistemi oldukça eski bir yöntem olduğundan sulama boruları paslanmış ve yeni sulama sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Dereden çekilen su kuyuya doldurulmakta ve kuyudan fiskiye sistemi ile suyun dağıtımı sağlanmaktadır. Bir diğer önemli problemlerden biri ise arboretuma gelen ziyaretçi sayısının az olmasıdır. Arboretumun giderleri ziyaretçilerden giriş ücreti olarak alınan makbuz karşılığındaki bağışlarla karşılanmaktadır. Ziyaretçi sayısının azalmasıyla toplanan bağışın daha az olması arboretumun giderlerini karşılayamamasına neden olabilmektedir. Arboretuma gelen ziyaretçiler rehber eşliğinde kısa bir bitki tanıtımı ile arboretumu gezmektedir, fakat ziyaretçiler genellikle arboretumu rehber olmadan kendi başlarına gezmeyi daha çok istemektedirler bu da arboretuma gelen ziyaretçilerin daha kaliteli veya güzel zaman geçirmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Karaca Arboretumu'nun zengin bitki çeşitliliği ve peyzaj tasarımının, gezildiğinde hayranlık bırakacak derecede olmasına rağmen bu atmosfer arboretumun giriş kapısında ve çevresinde hissedilememektedir. Ziyaretçileri arboretuma çekecek görkemli bir girişi olmaması, girişte büyük bir tabelasının bulunmaması ve arboretum girişinde arboretum planının olmaması da arboretumun önemli sorunlarından.

12. Karaca Arboretumu'ndaki Başlıca Bitki Bölümleri

- Odunsu bitki türü koleksiyonu
- Su bitkileri sergileme alanı (gölet içerisindeki bitkiler)
- Sukulent, kaktüs sergileme alanı
- Kaya bahçeleri (salkım söğüt, paulownia, bodur konifer, betula tepesi, broussonetia tepesi)

Harita 4. Karaca Arboretumu Planı

13. Karaca Arboretumu'nun Swot Analizi

Araştırmanın bu kısmında Karaca Arboretumu'nun ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetleri açısından potansiyelinin daha iyi anlaşılması ve sürdürülebilirliği açısından SWOT analizini yapmak yararlı olacaktır.

Ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetlerin geliştirilmesi açısından güçlü yönleri şunlardır:

- Türkiye'nin en büyük arboretumudur
- Zengin bitki çeşitliliği bulunmaktadır.
- Kurucusu Hayrettin Karaca sayesinde arboretumun bilinirliği artmaktadır.
- Peyzaj tasarımının etkileyici olmasından dolayı düğün gibi özel günlerde fotoğraf çekimi yapılabilmektedir.
- Sadece bilimsel araştırmalar değil, halkın rekreasyonel ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.
- Kaya bahçelerinin özenli bir şekilde oluşturulması ve bitkilerin etiketlenmesi ziyaretçilerin bitki bilgisini arttırmaktadır.
- Arboretuma halen yeni bitki türleri getirilmekte ve bitki çeşitliliği arttırılmaktadır.

Ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetlerin geliştirilmesi açısından zayıf yönleri şunlardır:

- Arboretum yeteri kadar bilinmemektedir.
- Çalışan işçi sayısı yeterli değildir.
- Bazı bitki türleri bakım yetersizliğinden kuruyup yok olmaktadır.
- Hafta sonları dışında gelen ziyaretçi sayısı azdır.
- Arboretumda ziyaretçilerin dinlenebileceği bir alan bulunmamaktadır.
- Arboretum girişinde arboretum planının bulunmaması ve bazı eskimiş bitki etiketlerinin yenilenmemesi bitkiler hakkında bilgi edinmeyi zorlaştırmaktadır.
- Arboretum alanının çok geniş olmasına rağmen arazinin birçok kısmı, özellikle arka kısımları boş bırakılmıştır.
- Peyzaj tasarımında genellikle arboretumun ön kısımlarına önem verilmiştir.

Ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetlerin geliştirilmesi açısından sunduğu fırsatlar şunlardır:

- İstanbul ve Bursa gibi büyükşehirlerle yakınlığı sebebiyle ulaşım açısından cazip bir konumdadır.
- Yurt dışından getirilmiş bitkiler arboretumun daha çeşitli bitki türüne sahip olmasını sağlamaktadır.
- Öğrencilere staj olanağı sağlamaktadır.
- Yalova ikliminin elverişli olması arboretumdaki bitkilerin büyüme ve gelişmesini olumlu etkilemektedir.
- Arboretum alanı büyük olduğu için bitki çeşitliliği sürekli arttırılabilir.
- Bitkilerin hiçbirinde yapay gübre veya ilaç kullanılmaması arboretumu tamamen doğal kılmaktadır.
- Yalova'nın zengin toprağı her türde bitkinin burada barınmasında önemli bir etkidir.
- İlde birçok fidanlık olması arboretuma yeni bitki türlerinin kolaylıkla kazandırılmasında etkilidir.
- Arboretumda bulunan odunsu bitkilerin bazılarının dönem dönem farklı renge bürünmeleri ve her mevsime ait dikkat çekici bitkilerin bulunması arboretumu yıl boyunca çekici kılmaktadır.

Ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından Karaca Arboretumu'na yönelik tehditler şunlardır:

- Arboretumda sulama sisteminin eski olmasından bitkiler yeterli ve doğru sulanmamakta, bu durum bitkilerin büyüme ve gelişimini olumsuz etkilemektedir.

- Arboretumun diğer arboretumlarla karşılaştırıldığında maddi yetersizliklerden dolayı bakımsız kaldığı görülmektedir.
- Bakımı bağışlar sayesinde sürdürülen Karaca Arboretumu'nun ziyaretçilerinin azalması ile bağış miktarı da azalmıştır. Bu durum arboretumun bakımını zorlaştırmaktadır.
- Hayrettin Karaca'nın vefat etmesi ile arboretumda herhangi büyük bir değişiklik veya gelişim olmamıştır.
- Yalova halkının genellikle arboretum hakkında yeterli bilgi sahibi olmamaları arboretumun bilinirliğini azaltmaktadır.
- Kaya bahçelerindeki küçük boyutlu bitkilerin daha güvenli bir şekilde korumaya alınmaması bitkilerde yıpranma veya ezilme gibi tehlikeler oluşturmaktadır.
- Arboretumda güvenlik görevlisinin olmaması veya bitkilerin korunması için herhangi bir önlem alınmaması bitkiler için tehlike oluşturmaktadır.
- Uyarı levhalarının dikkat çekici büyüklükte ve arboretumun birçok yerinde bulunmaması ziyaretçilerin kurallara uymalarını zorlaştırmaktadır.

14. Sonuç ve Öneriler

İnsanlığın var olması ancak doğanın var olması ile mümkündür. Bu da ancak bitki çeşitliliğinin koruma altına alınarak çoğaltılması ile gerçekleştirilebilir. Karaca Arboretumu bünyesinde barındırdığı yerli, yabancı ve endemik bitkiler ile zengin bir çeşitliliğe sahiptir. İstanbul'a yakınlığı ve coğrafi konumu itibarı ile ulaşımın kolay olması yerli ve yabancı turistlerin ziyaret etmesinde etkili olmuştur. Yılda yaklaşık 15.000 ziyaretçinin uğradığı arboretuma genellikle hafta sonu daha çok ziyaretçi uğramaktadır. Ancak arboretumun son yıllarda ziyaretçi sayısının azalması ve Türkiye'nin en büyük arboretumu olmasına rağmen fazla bilinmemesi de olumsuz yanlarından biridir. Arboretumu tanıtıcı reklamların olması daha geniş kitlelere yayılmasında ve ziyaretçi sayısının artışında önemli bir etki olacaktır. Arboretumun bir diğer olumsuz özelliği ise maddi yetersizliklerden dolayı bahçıvan ve çalışan eksikliğinin olmasıdır. Arboretumun giderleri ziyaretçilerden giriş ücreti olarak alınan makbuz karşılığındaki bağışlarla karşılanmaktadır. Ziyaretçi sayısının azalmasıyla toplanan bağışın daha az olması arboretumun giderlerini karşılayamamasına neden olabilmektedir. Arboretumu ziyaret edenlerin yapılan bağış hakkında bilgilendirilmesi gelen bağış miktarının artmasında etkili olabilir. Bu şekilde Arboretum'da bulunan bitkilerin bakımlarının daha özenli bir şekilde yapılmasıyla Hayrettin Karaca'nın bırakmış olduğu miras aynı şekilde korunarak arboretumun sürdürülebilirliği sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ateş, O., (2011). İnönü Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde Arboretum Park Oluşturulmasına Yönelik bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Dutkuner, İ., (2000). Canlı Ağaç Müzeleri (Arboretumlar) Ve Kahramanmaraş. Fen Ve Mühendislik Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2.
http://www.tema.org.tr/web_14966-2_1/index.aspx
[https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yalova/gezilecekyer/karaca-arboretum-canli-agac-muzes\)](https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yalova/gezilecekyer/karaca-arboretum-canli-agac-muzes)).
- Konaklı, N., & Önder, S. (2005). Arboretum Kavramı Ve Selçuk Üniversitesi Kampus Alanı İçin Arboretum Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 19 (35): 16-29.
- Kölük, S., (2020). Bursa Uludağ Üniversitesi Arboretumu (Uluarbor) Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Önen, N., & Yılmaz, O. (2001). Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Kampüslerinde Arboretum Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma. Tarım Bilimleri Dergisi, 7 (1), 134-141.
- Özyavuz, M., (2003). Arboretum Planlama İlkeleri Ve Trakya Üniversitesi Güllapoğlu Arboretumu Peyzaj Planlama Çalışmaları. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Sertkaya, Ş., (1997). Bartın Orman Fakültesi Arboretumu'nun Kurulmasına Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Smith, S., (1989). Why a Botanic Garden. The Journal of the American Association of Botanical Gardens and Arboreta, January 1989, Volume: 4, Number: 1.
- Şat, B., (2002). Doğa Koruma ve Çevre Eğitimi açısından Arboretumların işlevleri ve Atatürk Arboretumu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şat, B., (2006). Doğa Koruma Ve Çevre Eğitimi Açısından Arboretumların İşlevleri Ve Atatürk Arboretumu. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 56, Sayı: 2.
- Şengün, O. Ş., (2011). Arboretumların Kuruluş Nedenlerinin Planlama İlkelerinin Ve İşlevlerinin Örnekler Üzerinde İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yaltırık, F., & Efe, A. (1989). Otsu Bitkiler Sistematigi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları Ders Kitabı, İstanbul.

**TÜRKİYE’NİN AVRUPA’DAN UZAKLAŞMASININ ORTA ASYA VE KAFKASYA
BOYUTU**

**CENTRAL ASIAN AND CAUCASIAN DIMENSIONS OF TURKEY’S DEPARTURE
FROM EUROPE**

Ashlı EGE

Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
*Assoc. Prof. Dr., Marmara University, Faculty of Political Science, Department of Political Science and Public
Administration*

ORCID ID: 0000-0002-5006-8076

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin bölge jeopolitiğinde özellikle Rusya ile geliştirdiği ilişkilerin Türkiye-AB ilişkileri üzerindeki etkilerini göstermektir. Türkiye’nin Rusya gibi otokratik bir yapıyla son zamanlarda yakınlaşmasıyla, AB’nin bölgeye yönelik yürüttüğü demokratik norm ve değerlerin yayılmasına yönelik yumuşak güç politikasında Türkiye’nin ne şekilde geri plana düştüğünü göstermektir. Yine Türkiye’nin Ermenistan ile olan gerilimli ilişkisi ve Türkiye’nin Avrupa’dan uzaklaşması üzerine etkilerini ortaya koymaktır. Bütün bu bulgular şunu göstermektedir ki, Türkiye, bir zamanlar bölgede Batı kampında bir rol model konumuyla temsil ettiği Avrupalılaşma yönündeki eğilimi bugün için temsil etmekten uzaktır. Araştırmanın metodu, nitel analize dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-AB, Avupadan uzaklaşma, Orta Asya, Kafkasya.

Abstract

The aim of this study is to show the effects of Turkey’s relations with Russia in the region’s geopolitics on Turkey-EU relations. With Turkey’s recent rapprochement with an autocratic structure like Russia, it is to show how Turkey has fallen into the background in the EU’s soft power policy towards the region as regards the spread of democratic norms and values. Again, it is to reveal Turkey’s tense relationship with Armenia and its effects on Turkey’s departure from Europe. All these findings show that Turkey is far from representing the trend towards Europeanization that it once represented as a role model in the Western camp in the region. The method of the research is based on qualitative analysis.

Keywords: Turkey-EU, De-Europeanization, Central Asia, Caucasus.

Türkiye'nin Avrupa'dan Uzaklaşmasının Orta Asya ve Kafkasya Boyutu

Türkiye-AB ilişkisinin Kafkasya ve Orta Asya boyutu bölge jeopolitiği, buna karşın yumuşak güç unsurlarının etkinliği ve enerji güvenliği başlıkları altında incelenebilir. Her ne kadar ABD, Ağustos 2021'de Afganistan'dan çıkmışsa da Çin, Rusya ve AB gibi küresel oyuncular bölgede halen birbirleriyle rekabet halindedir. Türkiye, İran, Pakistan ve Hindistan ve son zamanlarda Japonya gibi bölgesel oyuncular da bölgede etkinlik ve çıkar politikalarıyla hareket etmektedir. Bu bağlamda AB, Orta Asya'ya geç girdiğine yönelik iddiaları adeta tersine çevirmeye çalışan bir ilgiyle özellikle 1999'dan sonra bölgeye yönelmiş bulunmaktadır (Demirağ, 2004-2005, p.96). Afganistan'daki uluslararası kampanyanın etkisiyle 9/11, AB'nin bölgeye bakışında bir dönüm noktası olmuştur (Cameron, 2009, p.15). Bu anlamda üç Kafkas ülkesi de dahil olmak üzere bölge ülkeleriyle ilişkilerin hukuksal alt yapısını kuran Ortaklık ve İşbirliği Anlaşmaları imzalanmış, AB'nin Avrupa Komşuluk Politikası çerçevesinde bugün bölgeye yönelik açılımları özellikle 2007 ve 2019 Strateji Belgeleri ile ivme kazanmıştır. Avrupa Komşuluk Politikasının amacı, AB'nin 2004 genişlemesinin faydalarını, özellikle istikrar, güvenlik ve refah söz konusu olduğunda, komşu ülkelerle paylaşmaktır (Demirağ, 2004-2005, p.98).

Diğer yandan Türkiye için bölge, Soğuk Savaş ertesini erimeye yüz tutan jeostratejik önemini kısa sürede tekrar kanıtladığı bir alan olmuştur. Türkiye'nin etnik, dilsel veya dinsel bağlarının bulunduğu Kafkasya'daki Azerbaycan ile beraber Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan'ın, Sovyetlerin çöküşüyle beraber bağımsızlıklarını kazanmaları, Türk jeopolitiğinde yeni büyük etkinlik alanı yaratmıştır. Türkiye bu devletleri tanıyan ilk devlet olmuş, bu devletlerin çoğulcu bir demokrasi, liberal bir ekonomiye geçişlerinde ve özellikle radikal İslam gibi tehditler karşısında laik rejimiyle, bölgede rol model konumuyla yükselmiştir. Bu dönemde Türkiye Batılı değerlerin taşıyıcısı konumundadır. Türkiye-AB ilişkisinin kazandığı ivmeyle 2000'li yıllara uzanan Türkiye'nin bu rol model konumu, bu dönemde Türk dış politikasının Avrupalılaşması ile uyum içerisindedir. O günden bu yana süregelen zirve toplantıları, 1992'de TİKA'nın kurulması ve 2009'da Türk Birliği Konseyi'nin kurulması, bölgeye çıkarılan, milyon dolarlık krediler, Türk firmalarının bölgedeki faaliyetleri, Türkiye için bölgenin süregelen önemini göstermektedir. Bu kapsamda, Türk modelinin Batı tarafından gördüğü destek, özellikle İran ve Rusya faktörlerine karşı dengeleyici bir unsur olarak görülmesinde ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen bölge ülkeleri Rusya'dan sonra Türkiye nezdinde ikinci bir "büyük ağabey"i reddetmişler, böylece Türkiye'de 1990'ların başlarında paralel olarak yükselen pan-Türkizm tartışmaları da son bulmuştur.

Diğer yandan Çin, finansal potansiyeliyle ve Kuşak Yol projesiyle bölgeye özellikle son on yılda yerleşmiş gözükmektedir. ABD için ise 9/11 sonrası teröre karşı savaş kampanyasında Orta Asya ayrıcalıklı bir konum kazanmış, aynı zamanda Çin ve Rusya'nın varlığına karşı koymak güdüsü, ABD'yi bölgede en aktif aktörlerden biri haline getirmiştir. Fakat özellikle Ağustos 2021'de ABD'nin Afganistan'dan çıkmasıyla, bu oyuncuların en güçlüsü, tarihsel ve kültürel bağları ve bölgenin ekonomik altyapısı nedeniyle Rusya'dır. Rusya'nın bölgedeki hâkim konumu, bugün Avrasya Ekonomik Birliği ve 1992'de imzalanan Kolektif güvenlik

Anlaşmasının yerini alan Kolektif Güvenlik Anlaşması Organizasyonu üzerinden geçerlilik kazanmaktadır. Bu jeopolitik görünüm içerisinde AB'nin karşılaştığı en büyük rakip olan Rusya ile ilişkileri iş birliği olanakları da vaat etmekle beraber, uzlaşmazlık noktaları barındırmaktadır. Yine de, Rusya'nın bölgedeki hâkim varlığını dengelemede perspektif vaat eden aktör, bugün bölgeye yönelik ilgisini yenileyerek arttıran AB'dir.

Diğer yandan Türkiye bu jeopolitik tabloda gerek Rusya gerek Çin ile geliştirdiği ilişkileri tehlikeye atmak istememektedir. Bu çerçevede her ne kadar, Türkiye-Rusya ile ikili ilişkileri, yine iş birliği ve uzlaşmazlık parametrelerini kapsasa da Türkiye'nin özellikle son yıllarda Rusya ile içerisine girdiği stratejik iş birliği anlayışı, Türkiye'nin Rusya'yı karşısına alacak bir siyaseti tercih etmemesinde temel faktördür. Türkiye için Rusya ile iş birliğinin kaçınılmazlığı özellikle, 1995'de Rusya yakın çevre doktrinini ilan ettiğinde anlaşılmış, ekonomik iş birliğine dayanan bu model zamanla stratejik bir boyut kazanmıştır. Türkiye'nin son yıllarda Rusya ile yakınlaşması bir anlamda Türk dış politikasındaki Avrupalılaştırma dinamiğini tersine çevirmiştir. Türkiye, örneğin Rusya'nın Kırım'ı ilhakını kınamasına rağmen, AB'nin bu nedenle Rusya'ya uyguladığı yaptırımlara katılmamıştır. Bu nedenle bölgeye yönelik siyasetinde klasik olarak Batı tarafında yer alan Türkiye'nin stratejik konumu, ne pahasına olursa her zaman Batının çıkarlarını savunmaktan ibaret değildir. Özellikle AB'nin Rusya'yı dengeleyici rolüne karşılık, Türkiye'nin Rusya'yı dengeleyici rolü çok daha azdır. Son olarak S-400 füze savunma sistemiyle Türkiye'nin gittikçe Rusya'ya yakınlaşması, dış politikasındaki Avrupa'dan uzaklaşmanın en bariz göstergesidir.

AB'nin bölgeye yönelik siyasetinde Rusya'dan ayrıldığı en temel nokta ise Rusya'nın aksine bölgede bir yumuşak güç unsuru olarak demokratik ve liberal normların yayılmasında oynamak istediği roldür. Avrupa Komşuluk Politikasına göre, bir ülkeye Avrupa yardımı ve işbirliği seviyesi, bu ülkedeki siyasal, ekonomik, ticari ve insan hakları reformuna bağlılığına bağlıdır (Teleuova, 2015, p.222). Avrupa Komşuluk politikası özellikle demokrasi, hukukun üstünlüğü, iyi yönetim ve insan hakları ve piyasa ekonomisine bağlılıkta öne çıkmaktadır (Patten 2004 in Demirağ, 2004-2005, p.99). Fakat AB'nin aksine Türkiye, Sovyetler döneminden kalma örüntüler olarak geniş çapta otoritarizm ve siyasal klan yapıları tarafından belirlenen bölge devletlerinin iç siyasetine karışmamış, bölgenin Sovyetler döneminde şekillenmiş siyasi elitleriyle iyi bir ilişki yürütmüştür (Cameron, 2009, p.59). AB için ise, bölgeye yönelik yaklaşımındaki istikrarın ön koşulu olarak demokrasi ve insan haklarının promosyonu, bizzat varlık nedeninden kaynaklanmaktadır. AB'nin bölgeye yönelik siyasetinde bir üyelik perspektifi öngörmeksizin, AB yardımlarını siyasi ve insan hakları politikalarına bağlayan koşulluluk prensibi, bölgeye yönelik yaklaşımındaki temel stratejidir. Türkiye'nin yumuşak gücünü de oluşturan aynı değerlere bağlılıkta son yıllarda eleştiri konusu olması, içerideki kimlik yönelişiyle beraber, Türkiye'yi artık bölgeye yönelik olarak yukarıda değinilen Batının taşıyıcısı rolünden uzaklaştırmakta, Türkiye'nin Avrupa'dan uzaklaşması tartışmalarına ivme kazandırmaktadır. Bir başka ifadeyle, Türkiye'de ve AB tarafından sorgulanmaya başlayan Türk demokrasisine yönelik geniş çaplı endişeler, Türk dış politikasının 1990'lar ve 2000'lerin

başlarında, bölgeye yönelik liberal değerlere dayanan yumuşak gücü merkez alan AB ile uyumunda aksaklıklar meydana getirmektedir. Zira, Türkiye, siyasal ve ekonomik liberalizme olan bağlılığını, önceki yıllarda, bölgeye yönelik yumuşak güç siyasetinin temel unsuru olarak sunmuştur. Türkiye'nin artık belki de bu yumuşak güç fonksiyonlarını gerektiği gibi yerine getirememesi, Türkiye-AB uyumundaki aksaklığın en net ifadesidir.

Diğer yandan, devlet gücünün seküler karakterine rağmen, bölge hükümetlerinin İslam ile yükselen ilişkisi, bölgede İslam'ın yeniden canlanmasına ve bir hükümet kimliği olarak yükselmesine neden olmuştur (Teleuova, 2015, p.221). Radikal İslam, ortak mücadele konusu teşkil etse de, bu ülkelerdeki İslami yükseliş, Türkiye'nin son yıllarda içerisine girdiği Osmanlı-Müslüman kimlik yönelişi söz konusu olduğunda karşılıklı yakınlaşmayı doğurmuştur. Fakat diğer yandan bu Osmanlı-Müslüman kimlik yönelişi, bizzat Türkiye'nin Avrupa'dan uzaklaşmasını ortaya koymaktadır. Türkiye'nin 2009'da AB üyeliğini beklemeksizin, Rusya ve Çin'in öndeliğinde kurulan Şangay İşbirliği Örgütüne katılmak istemesi, Türk dış politikasının Avrupa'dan uzaklaşmasının ilk ibarelerden biridir, zira beraberinde Türkiye'nin artık AB'ye alternatif arayışlar içerisinde olduğuna dair bir kanıyı doğmuştur.

Türkiye ve AB arasındaki bu mevcut uyumsuzluk alanlarına rağmen, tarafların bölgeye yönelik siyasetinde belki de iş birliği vaat eden temel alan enerjidir. "Beş Orta Asya ülkesinden üçü önemli enerji kaynakları rezervlerine sahiptir, örneğin, petrol ve doğal gaz rezervlerine göre Kazakistan on lider ülke arasında yer almaktadır. Özbekistan ve Türkmenistan, ağırlıklı olarak dünyanın sırasıyla en büyük sekizinci ve beşinci büyük olarak kabul edilen doğal gaz rezervlerine sahiptir. Bölgede rezerve edilen gaz Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan arasında bölünmüştür. (Teleuova, 2015, p.223)." Türkiye coğrafi konumunun bir getirisi olarak Hazar Denizi, Kafkasya ve Orta Doğu'nun stratejik yer altı kaynaklarına yakınlığıyla bir transit ülke olma özelliği taşımaktadır. Türkiye'nin Batı için önemini doğrulayan ilk proje Bakü-Ceyhan-Tiblis boru hattı projesidir. Türkiye'nin bu konumu AB tarafından da desteklenmektedir zira AB enerji arzı konusunda Rusya'ya bağımlılığını gidermek istemektedir. 2014'de, Rusya'nın Kırım'ı ilhaki sonrası Avrupa'ya giden doğal gazı kesmesi, AB'nin enerji güvenliği gibi bir konuya yönelik ihtiyacını gündeme getirmiştir. "2005-06'da Rusya ile düzenli gaz krizlerinin başlamasından bu yana, AB'nin enerji arzının kaynaklarını çeşitlendirme kararlılığı, Orta Asya ile angajmanını da teşvik etmiştir" (Cameron, 2009, p.31). Bu kapsamda AB'nin büyük umut beslediği Türkmenistan'dan Avusturya'ya uzanması öngörülen Nabucco projesinin 2013'de iptali, Türkiye-AB arasındaki enerji güvenliği konusundaki iş birliğini engellememiş, bu proje yerine geçen TANAP, gazın Avrupa'ya transferinde Rusya'yı atlayarak Türkiye üzerinden oluşacak bir güzergah olarak 2018'de açılmıştır. Buna rağmen Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin bloke ettiği bir başlık olarak enerji başlığı halen açılmış değildir. Diğer yandan Türkiye, Rusya üzerinden geçen bir güzergahla yürürlüğe koyduğu Türk Akımı projesiyle Rusya'yı da ihmal etmemiş gözükmektedir.

Kafkasya'da ise Ermenistan faktörü Türkiye-AB ilişkisi açısından temel tartışma konusunu teşkil etmektedir. Ankara ve Erivan arasında diplomatik ilişki kurulamamış, bunda

Ermenistan'ın Azerbaycan ile savaşı, Ermenistan hükümetinin özellikle Kars üzerindeki toprak talepleri ve 1915'de Osmanlılar tarafından Ermenistan'ın işlendiğini iddia ettiği Ermeni soykırımı iddiaları rol oynamıştır (Demirağ, 2004-2005, p.103). “Bazı AB üye devletleri Ermeni faktörünü ve Ermenistan ve Türkiye arasındaki gerilimi, Türkiye'nin üyeliğine yönelik temel gizli engel olarak görmektedirler. Bu, özellikle en can alıcı biçimde Türkiye-Fransız ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır ve yakın zamanda Almanya-Türkiye ilişkilerinde de bazı nüanslar belirgin hale gelmiştir” (Novikova, 2011, p.145).

AB'nin çekirdek ülkesi Fransa'nın topraklarındaki Ermenistan lobisi nedeniyle Ermenistan'la gittiği yakın ilişki özellikle Ermeni soykırımının tanınmasına yönelik Fransız girişimlerinde ortaya çıkmıştır. Karabağ savaşı Fransa-Ermenistan yakınlığını doğrulayan son olaydır. Burada özellikle AB'nin bir arabulucu konumunda olmasına rağmen Fransa'nın Dağlık Karabağ'ı tanımaya yönelik kararına, Türkiye yüksek sesten itiraz etmiştir. Diğer AB ülkelerinin bölgeye yönelik ilgisizliği söz konusu olduğunda, Orta Asya ve Kafkaslar dendiğinde somut bir yaklaşımı olan yegâne ülke, Almanya ile beraber Fransa'dır (Cameron, 2009, p.31). Karabağ Savaşı nedeniyle Kafkasya'da Ermenistan'la gerilen ilişkiler, Türk dış politikasının Avrupa'dan uzaklaşmasına bir örnektir.

Sonuç

Sonuç olarak Orta Asya ve Kafkasya'ya etkileriyle, Türk dış politikası gerek bugün Rusya ile girdiği stratejik iş birliği, gerek yine bir zamanlar Avrupalı değerlerin taşıyıcısı olduğu yumuşak güç siyasetindeki düşüş, gerekse Kafkasya'da Ermenistan ile mevcut tıkanmışlık durumu nedeniyle, bir zamanlar Batı kampında bir rol model konumuyla temsil ettiği Avrupalılaşıma yönündeki eğilimi bugün için temsil etmekten uzaktır. Bir uzlaşma alanı olarak beliren enerji konusunda dahi enerji başlığının halen açılmadığı akılda tutulmalıdır.

Kaynakça

- Akylzhanovna Teleuova, Saida. 2015. Some Aspects of the European Union's Policy towards Central Asia, *Asian Social Science*; Vol. 11, No. 14, pp.219-227.
- Cameron, Fraser. 2009. *The Policies of the European Union and Russia towards Central Asia*, Athens: International Centre for Black Sea Studies (ICBSS).
- Demirağ, Yelda. 2004-2005. EU Policy towards South Caucasus and Turkey, *Perceptions*, Vol.9, No.4, pp.91-105.
- Novikova, Gayane. 2011. Quid Pro Quo in Turkey's South Caucasus Policies, *Turkish Policy Quarterly*, Vol. 10, No.1, pp.133-150.
- Patten, Christopher. 2004. The EU-South Caucasus-The Gahrton Report. Speech by the Rt Hon Chris Patten, European Parliament, Brussels, 26 February. <http://europa.eu.int/comm/external-relations/news/patten/speech04-98.htm>

**SECURITIZATION AND TURKISH DEMOCRACY BETWEEN THE “SECURE”
AND “INSECURE”**

Aslı EGE

Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Assoc. Prof. Dr., Marmara University, Faculty of Political Science, Department of Political Science and Public
Administration

ORCID ID: 0000-0002-5006-8076

ABSTRACT

The objective of this paper is to put forward the relationship on the one hand between democracy and identity, and on the other hand, between destabilization of democracy and securitization as applies on identities. It proposes that the problems of Turkish democracy actually result from the basic tension between the “secure” and the “insecure” identities. In this context, being “secure” is linked to the detention of power structures or the attachment to the current power structures. Being “insecure” is the situation where one’s identity is securitized because it is a minor identity or because it is treated as a “minor” within an evident threat perception.

The result this paper arrives to is that securitization is a concept that runs contrary both to the content and to the functioning of a good democracy. This is what happened in Turkey, when the Kemalist army intervened in politics during the Cold War years, because of the threat perception not only towards the Islamists, but also the Kurds and the communists. Now the same applies for the (secure)Islamist movement who securitizes the Kemalists. The conclusion is that as long as being “secure” in the “system” is associated to holding on to power structures, where democracy is *reduced* to the expression of the “secure” identity in power, the “insecure” identities whether in number or representation, will not benefit from a healthy democracy based on participation. The paper reposes on qualitative methodology.

Keywords: Securitization, democracy, Kemalist, Islamist.

Introduction

This paper is an effort to understand Turkish democracy as relates to identity difference within a comparative perspective between the Islamists and the Kemalists, which both are treated in this paper as identities beyond their political character. In this perspective “the secure” are those who are attached to the available power structures. The “insecure” are those who rather suffer from securitization by the “secure”. It is proposed that in the majority-minority relationship of identities, the dynamics of the destabilization of the Turkish democracy, results not only from

the coups, but in the long term as well from securitization. Throughout the paper, the conditions and the consequences of this phenomenon on Turkish democracy, is evaluated whether as concerns the Kemalists or the Islamists.

As regards, the Kemalism which is the founding ideology of the Turkish Republic, by its national modernization project presumed a homogeneous nation above any ethnic or sectarian cleavages. But the threat perception towards the minority identities in the Kemalist project, also included the Islamic identity although it was not confined to minority. On the contrary, the 99 percent of the population in Turkey is Muslim, constructing an important part of their identity, as linked to tradition and culture. However, that Muslim identity was almost reduced to a “minority” in its treatment by Kemalism. This ideology because it wanted to create a modern nation based on the positivist ideology, represented the Islamic identity through securitization and as against to the modernization efforts of the new nation. The Kemalist threat perception towards the Islamic identity, resulted from the insecure position the Kemalists held, towards religion as a social force, by the fear that religion can turn into a counter revolution. The three coups in Turkish political life in 1960, 1971 and 1980, had all for objective, at the same time to prevent the Islamization of politics and secure the Turkish laicism. While Turkish democracy was destabilized, Turkish laicism survived.

But, the influence of Islam in Turkish politics, rather than aiming an alternative political project to replace the laic foundations of the Republic, was a critical approach to how the Turkish laicism functioned under the Kemalist regime. The Islam presented therefore above all an identity. But in its difference from the positivist epistemology of the Kemalist movement, it was perceived as abnormal within the laic structures of the Republic. It is this perception which also led to the 28 February coup (1997), which led to the dissolution of the Prosperity Party (Refah Partisi), by the Constitutional Court. The success of this party was specific as it represented for the first time, an Islamist party to become majority in Turkish political life. Democracy was once again interrupted by this coup.

Today, the situation has reversed. Kemalism in its difference from the Islamist project of society is confined to minority. Not only the Islamic identity could succeed in defying the public-private controversy in Kemalism – pushing the expression of the Islam to the private sphere – but also, an Islamist party, the Justice and Development Party (JDP- Adalet ve Kalkınma Partisi), monopolized politics with its successive electoral victories, since 2002. This party, by its European Union orientation, after securing its position in the system with the support of the liberals inside and the international community, turned to identity politics, especially since its second term in power in 2007. The EU dynamic functioned as a democratizing agenda between 2002-2005 in Turkish politics under the government of JDP, however, this dynamism left its place to degrading relations with the EU. Yet, democracy still remained discursively, an issue for the JDP, this time over the question of women’s veiling. When this issue was solved, permitting veiling in educational and state institutions, for the JDP, democracy was installed

finally for good. Such perception of democracy, reduced democracy to the affirmation of the Sunni-Islam identity. But has democracy really been established in Turkish politics? And what happened to Kemalism, which rather than being able to assert itself as an ideology, now became reduced to a simple identity concerned for its lifestyle and world view, as reflected on politics?

Democracy in Turkey Between the “Insecure” and the “Secure”

Actually, just as Kemalism, when in its heydays saw the Islamic identity as a destabilizing force against the laicism of the Republic, today, the Islamist movement perceives Kemalism through the same lenses. It is a paradox that when Kemalism presented Islam as destabilizing against the laic foundation of the Republic, it had destabilized politics itself. Today, in the perception of democracy as reduced to the affirmation of Sunni-Islam identity, those in minority feel Turkish democracy destabilized, as they do not feel secure enough in respect to the opportunities of liberalism offered by the Islamists in government. For them, this time it is the Islamists who destabilize Turkish democracy by an authoritarianism, reigning on politics and civil society. The perception of national unity as the elimination of differences in the name of national solidarity impinges upon democracy. Therefore, the Kemalist dynamics of the perception of society as an integrated, homogeneous entity still persist although Kemalism is now minority. In this situation where identities compete one against the other, the detention of power in order to assure the conditions of well-being as relates to the affirmation of identities, seems as an inevitable consequence. Do the good conditions for the affirmation of identities have to pass through the detention of power? If the answer is yes, this is the case for the biased nature of democracy, which permits free elections but is far from admitting differences, whether social, cultural or political. No matter who is in power, Turkish democracy if not instable, still suffers from getting destabilized, as long as those in minority feel insecure. Therefore, to secure its place in power structures becomes preliminary in order to proclaim one's perceived difference, as differences are subject to securitization under the majority rule.

On the other hand, the feeling of difference, as linked to a sense of insecurity, does not obligatorily emanate from numbers or percentages, as this was the case for the Islamic identity under the Kemalist rule. In Turkey, socio-political inclinations may slide from one side to the other, which change “numbers”, especially because who is in power determines socio-political affinities. As long as the tendency of those in power is the securitization of the “insecure” – and this, at most times for the proclamation of an overall society project beyond differences – the competition for power becomes a phenomenon, no matter from which ideology or class. In this sense, when the Kemalists were in power, they securitized Kurdish and Islamic identities. Now that the Islamists detain power, the Kemalist and Kurdish identities are securitized.

On the other hand, securitization is a concept that runs contrary both to the content and to the functioning of a good democracy. Securitization goes hand in hand with otherization, and otherization means the inability to accept differences, especially as concerns identities. Also,

because identities are securitized, that threat perception becomes a pretext to monopolize power by every means, including the coups. This is what happened in Turkey, when the Kemalist army intervened in politics during the Cold War years, because of the threat perception not only towards the Islamists, but also the Kurds and the communists. It is hard in such a situation to discuss the conditions of reciprocal existence which would not be threatening for the “other”. And this is also why the Turkish civil society weakens.

In this sense, the perception of society as a stable structure devoid from the challenges of the socio-political forces, also shapes the understanding of civil society where stability is prioritized over the dynamism of the differences. However, those differences pushed to the margins in this case, only have a pejorative sense of stability in the name of order. They can get easily radicalized, due to a feeling of resentment, resulting from their misrepresentation in the current structures. And if they play the democratic game and win the elections, it is a possibility that they would hold on to power. Authoritarian inclinations follow, by the tendency to hold on to power. Once again, an elective democracy is far from the ideal, because it can only help preserve the secure position of certain segments of the society, in power configuration, at the price of the securitization of the “others”.

Securitization by the “secure”, of the “insecure” identities, becomes in fact a way for the “secure” the continuation of its power status. In this context, the “others” are presented as destructive against the integrity of the society which is presumed to be a homogeneous entity beyond differences. Such perception of the society and the desire to hold on to power, then stimulates authoritarian tendencies. However, in this case, other identities pushed aside, bear a sense of exclusion and a loss of trust to the very content and functioning of democracy. In the worst case, they get radicalized, which could destabilize democracy and provoke violence. Also, the sense of exclusion in the socio-political structures may be experienced by the “insecure” as a form of symbolic violence as they feel prevented from expressing their identities, as concerns their political, religious, ethnic or sexual preferences. A weak civil society, dependent on the political power is the consequence.

In this perspective, the “secure” in power, is as well capable of taking the risk to destabilize democracy in the name of order and peace. Such was the case, for the Kemalist regime in Turkey who intended three coups, destabilizing democracy and each coup eliminated what was perceived to be a threat to the regime. Therefore, the Islamists, the communists and the Kurds were obliged to a passive existence as they were securitized in the Kemalist formulation of a rational, western oriented and ethnically homogeneous society. In this perspective, a powerful identity may reduce the sense of democracy uniquely to its own representation especially if it encountered difficulty in getting represented in previous socio-political structures. Such is the case, for the Islamist identity, currently in power in Turkey, now that it has secured its identity.

Conclusion

Over these predictions, this paper is a response to the relationship on the one hand between democracy and identity, and on the other hand, between destabilization of democracy and securitization as applies on identities. It proposes that the problems of Turkish democracy actually result from the basic tension between the “secure” and the “insecure” identities. In this Turkish context, being “secure” is linked to the detention of power structures or the attachment to the current power structures. Being “insecure” is the situation where one’s identity is securitized because it is a minor identity or because it is treated as a “minor” within an evident threat perception. Those insecure identities are securitized not because they propose the reversal of the Republican regime and its ideals but rather because of the understanding of democracy as the demonstration of national unity beyond differences. Then, through the image of “functioning” democracy, securitization becomes a strategy to hold on to power structures, now that nobody can easily criticize the “secure” in power. The “secure” identity especially through its electoral victories, takes itself a confirmation of the common will. The tendency to attach to the current power structures, is also a result of the psychology not to bear securitization which may be exercised in diverse forms, such as being prevented from the distribution of resources. Then the following questions should be asked:

Can elective democracy fulfil the promises of the liberal ideal where democracy is the result of the dynamism of differences and is the result of the ability to discuss reciprocally the conditions of the well-being for each, as regards the demonstrations of identities?

And, who destabilizes democracy? Is it the “insecure” identity submitted to securitization or the “secure”, who securitizes?

The conclusion this paper arrives to, is that as long as being “secure” in the “system” is associated to holding on to power structures, where democracy is reduced to the expression of the “secure” identity in power, the “insecure” identities whether in number or representation, will not benefit from a healthy democracy based on participation. This is, as much as the “insecure” suffers as well from the securitization by the “secure”. Then, the elective democracy does not mean much, once that those in power use it for the monopolization of the political scene where critical contributions of civil society to a functioning democracy is prevented because of securitization. Destabilization of democracy should then mean not only the coups and other brutal disruptions over politics, which as well is the case in the name of the preservation of power. Democracy is also destabilized not in the short term, but in the long term, by a psychology of insecurity towards the “secure”, such insecurity profoundly concerning the expression of identities, whether political, ethnic, religious or even sexual. That feeling of insecurity to discuss its conditions of well-being, whilst may lead to radicalization, which would destabilize democracy; in the long term, democracy is also destabilized by the exclusion and otherization politics of the “secure” identity. As such, democracy is not possible without a democratic society and democratic mentality which necessitates the interiorization of the fact that differences could/should exist simultaneously.